

A SZÉKELYUDVARHELYI

RÓM. KATH.

FÖGYMNASIUM

ÉRTESÍTŐJE

AZ 1895/6. TANÉVRŐL.

KÖZREBOCSÁTJA

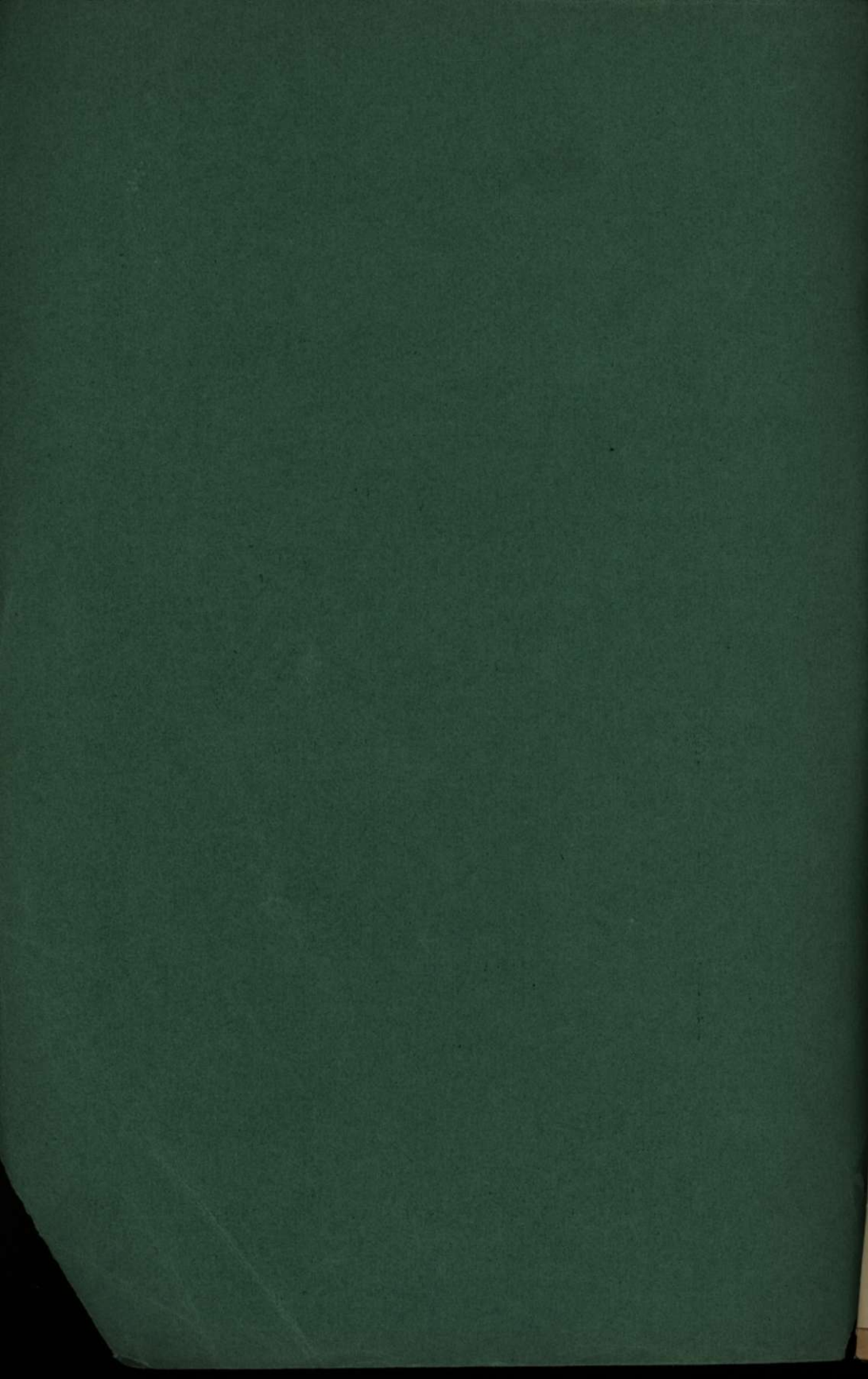
SOÓ GÁSPÁR

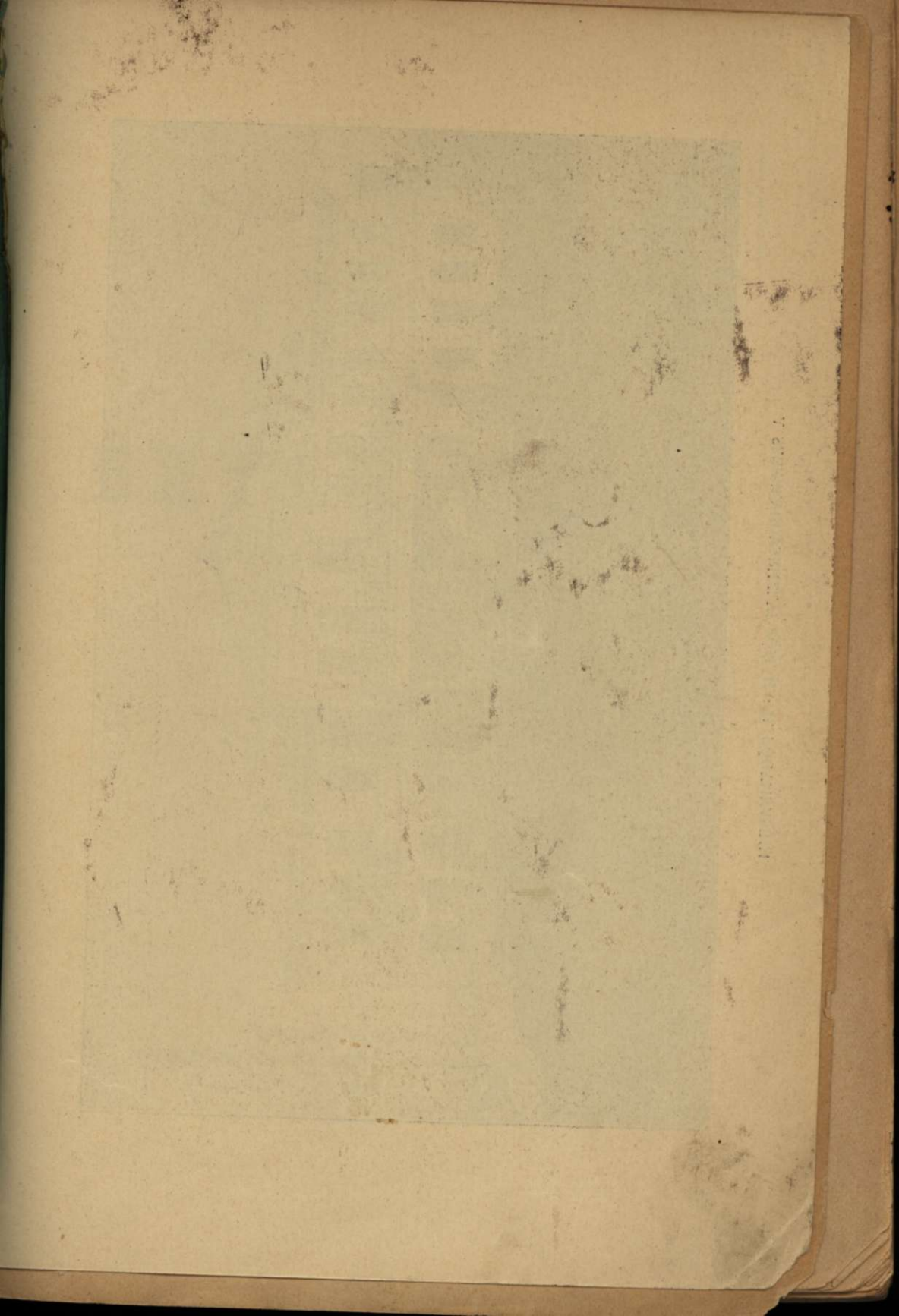
IGAZGATÓ

SZÉKELY-UDVARHELY

1896.

BÉCKER D. SZÉKELYUDVARHELY.

A SZÉKELYUDVARHELYI RÓM. KATH. FŐGYMNASIUM.

A SZÉKELYUDVARHELYI

RÓM. KATH.

FŐGYMNASIUM

ÉRTESÍTŐJE

AZ 1895/6. TANÉVRŐL.

KÖZREBOCSÁTJA

SOÓ GÁSPÁR

IGAZGATÓ

SZÉKELY-UDVARHELYT
NYOMATOTT BECSEK DÁNIEL KÖNYVNYOMDÁJÁBAN

1896.

A székelyudvarhelyi

r. kath. főgymnasium

✻ Története ✻

Irta

Daróczi János,
gymn. tanár.

Kütfőkül a helybeli plebániai és főgymnasiun levéltárakban talált iratok, az „Album gymnasii Udvarhely“ és Szeles Jánosnak Udvarhelyvárosról irt Naplója szolgáltak.

University of Michigan

42934

1900
1900

University of Michigan

A GYMNASIUM ALAPÍTÁSA ÉS FEJLŐDÉSE.

Ezen tanintézet alapításának idejét biztosan meghatározni nem lehet; csak az bizonyos, hogy a Jézustársaság tagjai alapították. Mikor telepedtek le ezek Sz.-Udvarhelyt? szintén bizonytalan. Annyit azonban mégis tudunk, hogy 1653. előtt itt már, mint lelkészek működtek; mert az említett évben *Sárpataki Márton*, fiscalis director, az udvarhelyi katolikus hívek közül azokat, kik az innen kitiltott *Zsámbár Mátyás*, hirneves jezsuitát és „udvarhelyi pápista plebánost“ házokba befogadták, sőt nyilvánosan tanítani megszenvedték, a legközelebbi, bárhol tartandó országgyűlésre idézte. Minthogy a jezsuiták nemcsak a lelkészi, hanem a tanítói téren is működtek, feltehető, hogy mindjárt bejövetelök alkalmával, vagy nem sokkal azután iskolát állítottak. De hogy 1666-ban már volt itt iskolájuk: kitűnik egy, ezen évben kelt tanukihallgatási jelentésből (Relatoria), melyben egyik tanu: betlenfalvi *Pál István* azt valja, hogy „mikor az iskolaházat építették a pápisták, ő rakta egyik a kőfalat.“ Hihető, hogy ez volt azon iskola, melyről *Szeles János* Udvarhelyvárosról 1798-ban irt Naplójában azt jegyzi föl, hogy a jezsuiták a maguk számára állított „szép nagyház“ és „az ifjak lakására“ emelt másik ház közé iskolát építtettek. Ez azonban *Szeles* Naplója szerint 1798. előtt „egy néhány esztendőkkkel elbontatván, a helyett alább az ispotály felől való oldalban szebb és nagyobb tétetett.“

Ez a régi gymnasiumi épület, mely nyolcz tanszobát és egy pedellusi lakást foglalt magában, de benne sem könyv- és szertár-helyiség, sem tanári szoba nem volt. A sokféle bajon a tanári kar a fensőbb hatóság beleegyezésével úgy segített, a mint lehetett: a kisszerű tanári könyvtárt ideiglenesen a plébániai épületben hagyta, a primitiv természettani szertár részére pedig az V. osztály egy kis részét deszkafallal elkülöníttette, de tanári szobát nem létesíthetett; a mi miatt a tanárok kénytelenek voltak az óra közti időt, vagy a néhai „Sándor Ádám tanár“-féle rövid sétáló helyen tölteni, vagy a hó és eső elől a folyósokra menekülni. Ezen állapot tarthatatlanságáról az erdélyi róm. kath. Status végre meggyőződvn, elrendelte, hogy a régi gymnasium egy „póttanodá“-val kiegészíttessék. Helyül a gymnasium szomszédságában lévő, s a plebániához tartozó domboldalt szemelték ki, mely 1200 frté a tanulmányi alapból kisajátítatván, az utca felöli része niveroztatott, s azután oda 1871-ben 14 ezer frt költséggel egy három szobából u. m.: rajzteremből, természettani és természetrajzi szertárból, meg egy tanszobából álló épület állíttatott, mely 1872-ben megis nyílt. Sok hiányt pótoltt ez a póttanoda; mert az alsó négy osztályban nem sokkal az előtt kötelezővé lett rajz tanulás a tágas és kollően berendezett helyiségben, kivált az ekkor beszerzett sodronyminták által megkönnyíttetett; a szertárban szemléltetni és kísérletezni lehetett és a VIII. osztálynak abba történt áttelepítése által a tanárok számára egy szoba a régi épületben megüresedett. De a két helyiség még így, együtt sem felelt meg teljesen a kívánalmaknak, nemcsak azért, mivel az egyik külön álló épületből a másikba való átmenetel, kivált téli időben, sok kellemetlenséggel, az ellenőrzés nagy nehézséggel járt, hanem azért is, mert a könyvtár nem volt kézügyben a régi tanszobák padlózata ingott, ajtai, ablakai csaknem használhatatlanokká váltak, az alsó folyósó szűk és sötét volt, és hiányzott a téli tornahelyiség, a melyre pedig nagy sulyt fektetett az újabb kori tanrendszer.

Tapasztalván mindezeket *Elischer* József, kir. tanácsos és tankerületi főigazgató, előterjesztést tett az iskola állapotáról a m. kir. vallás- és közoktatási miniszterhez, ki ennek folytán 1887-ben fölhivta az igazgató tanácsot a gymnasiumi épület gyökeres átalakítására, esetleg új, a követelményeknek megfelelő épület

létesítésére. Minek következtében a főtanhatóság 1887-ben a főgymnasium átalakítását és tornahelyiséggel való kibővítését illetőleg tervrajzot és költségvetést kívánt. *Jung-Cseke* Lajos, püspöki biztos, dr. *Török* Albert, főgondnok és *Koródy* Endre, főgymn. igazgató a tervet, mely szerint a régi épület átalakítandó, a pót-tanoda emelettel ellátandó és egy tornahelyiség építendő lett volna, a 46.000 frtban megállapított költségvetéssel együtt fölterjesztették; de egyuttal kifejezték azon nézetüket is, hogy mivel ezen terv elfogadása esetében az iskolai épület három helyt lenne elhelyezve, czélszerűbb volna a finőveldét meghosszabbítani, a mely építkezés 64.000 frtba kerülne. Az igazgatótanács sem a tervet, sem a bizottság véleményét nem fogadta el, hanem a később tett jelentések alapján 1888-ban ide küldötte *Fináli* Henrik és dr. *Szamosy* János kolozsvári egyetemi tanárokat, kik a megtartott helyszini szemle után azt ajánlották, hogy miután a régi épület használhatatlan, a pót-tanoda czélszerűtlen, új épületet kell létesíteni, és pedig a kath. kántor és a kerületi papság telkén. Ezt az ajánlatot a főtanhatóság elfogadta és elhatározta, hogy a Status gyűlés fölkéréssék az építési költségekről való gondoskodásra; egyszersmind megbizta *Jung-Cseke* Lajost, dr. *Török* Albertet és *Koródy* Endrét a telkek situális rajzának elkészítésére és arra, hogy a telkek árára nézve tegyenek javaslatot. Ez meg is történt; azonban 1888. őszén, midőn *Biró* Béla kánonok és referens, meg *Gabányi* Endre statusmérnök az igazgatótanács megbízásából itt megjelentek, — az épület helyére nézve változtatást tévén, — a kerületi papság, *Gyertyánffy* Gábor, *Vas* Györgyné, *Vas* Ferenczné és az ev. ref. kántor-telket szemelték ki. Ezután az építés előkészítésére felsőbb helyről kiküldött bizottság, melynek *Jung-Cseke* Lajos elnöklete alatt tagjai voltak: dr. *Török* Albert, *Florián* János, *Szabó* Dénes, *Diemár* Károly, *Koródy* Endre és *Soó* Gáspár, a kisajátítás céljából megtette az első lépéseket; de mivel az árakat igen magasaknak találta, a Szt.-Ferenczrendiek temploma mellett lévő telekre fordította figyelmét, mely 5000 frton megszerezhető volt volna. Ennyi kísérletezés után a főtanhatóság fölhívása következtében *Jung-Cseke* Lajos végre a *Gyertyánffy*, *Vas*-féle és az ev. ref. kántori telket ajánlotta megvételre és a szomszédos finővelde kertje alsó felének kiszakítását, ha arra a terv-

rajzhoz képest szükség lenne. Ekkor az építetű bizottság a főtanhatóságtól 13000 frt erejéig felhatalmazást nyert, hogy az ajánlatba hozott telkeket vegye meg; mi 1889. tavaszán meg is történt s az így megvásárolt telkek az ezen évi telekkönyvi átkebelezés folytán a r. k. Status tulajdonává lettek.

Az iskola-építés ügye ennyire haladván, elhatározta az építetű bizottság, hogy Udvarhelymegye katholikus községeit önkéntes adakozásra hívja föl. Ezek tehetségükhöz képest készséggel ajánlották meg s szolgáltatták be a pénzt és az anyagokat. Nemes tettük dicsérete helyett nevek legyen fenntartva az utókor számára az alábbi sorokban: Betlenfalva: 100 darab stakaturfa és 4 öl kő. Fenyéd: 6 öl kő. Máréfalva: 12 öl kő. A két Oláhfalva: 24 öl kő. K.-Keményfalva: 4 öl kő. Zetelaka: 200 drb stakaturfa. Oroszhegy: 300 drb stakaturfa. Szentkirály: 8 öl kő. Fancsal: 25 drb fa. Ülke: 50 szálfá. Szent-Tamás: 50 szálfá. Tibód: 15 szálfá. Kadicsfalva: 200 bárka főveny. Farkaslaka: 10 öl kő. Szentlélek: 100 drb fa. Malomfalva: 30 frt. Dobó: 3 öl kő. Vágás: 3 öl kő. Béta: 2 öl kő. Lengyelfalva: 200 szekér főveny. Szombatfalva: 20000 drb téglá szállítására igás erő. Atyha: 200 szekér főveny. Korond: 100 frt. Lövéte: 400 véka égetett mész. Hogy az építetű bizottság hazafias felszólításának ily kedvező eredménye lett, néhai *Soó* Károly, akkori főszolgabírónak lehet leginkább köszönni, ki egész odaadással fáradozott ugy az adományok felajánlása, mint azok pontos beszolgáltatásában.

Ezen előzmények után 1890. április hóban megkezdett az építkezés, mely az építetű bizottság előre látó gondoskodása daczára is, részint a tervrajzban eszközölt czélszerű változtatások, részint más féle akadályok miatt nem a kívánt pontossággal haladott előre. De 1892-ben a téli tornacsarnokkal együtt mégis csak elkészült, s a tanuló ifjuság az 1892—93. tanév kezdetén egy, a réginél sokkal nagyobb, czélszerűen berendezett és fölszerelt díszes épületbe lépett, mely nyolcz tágas osztályt, egy modern kinézésű rajz- és dísztermet, külön természattani és természetrajzi szertárt, e kettő között laboratoriumot és kísérletezési szobát, elkülönített tanári- és ifjusági könyvtárt, egy tanácskozási és egy tanári szobát, egy, görögpótló tárgyak előadására szánt helyiséget, két szobából álló igazgatói irodát és mellette levéltárt, az igaz-

gató számára rendelt öt szobáju, konyha és kamarával ellátott lakást, és a két pedellus lakásául szolgáló három szobát foglal magában. A főgymnasium mellé van illesztve a téli tornacsarnok, melyet attól egy ajtó s néhány fedett lépcső választ el.

Mindkettő a használatba vétel után két hó múlva 1892 október 31-én ünnepélyesen felszenteltetett. Ezt megelőzőleg, midőn az épület készen és felszerelve állott az építetű bizottság ajánlatára az igazgatótanács az ugynevezett *Balogh-féle* házat, mely az épület frontja előtt lévén, annak díszét és utcza felől való udvara simmetriáját sértette, a kerületi papságtól 1000 forintért kisajátította, és a seminarium telekből kiszakított oldalos részt az épület szárnyának hosszában egy szekérút szélességgel nivelizoztatta és kiköveztette, hogy ezen az úton a nyári tornahelyiség felé közlekedni s az onnan, meg a seminarium meredek kertjéből lefolyó vizet az utczára kivezetni lehessen. Ezen kisajátítás és földmunka a kiadásokat tetemesen emelte, ugy annyira, hogy ha a seminarium kertjéből kiszakított rész helyett az egyenes helyen fekvő *Csép-féle* telek sajátittatik ki, nem sokkal több költségbe kerül az épület s mégis egyenes helyre lehetett volna állítani. Összevéve a kisajátítási, nivelizozási, építési és felszerelési költségeket, a főgymnasiumi épület és a téli tornacsarnok 100.000 forintnál több pénzébe került az erdélyi r. kath. Státusnak.

Igy a drága új épület rendeltetésének átadatván, a régi iskolák jövedelmeztesítéséről kellett gondoskodni. Erre nézve elején eltérők voltak a vélemények. Leghelyesebben gondolkoztak azok, kik az anyagi haszon mellözésével a régi iskolákat továbbra is nevelési és oktatási célokra kívánták fenntartatni. Az ily irányban tett előterjesztést a főtanhatóság magáévá tette, s eredménye lett: a régi gymnasiumnak Internatussá (erről hátrább bővebben lesz szó), a pótanodának pedig a r. k. elemi fiuiskola részére történt átadása.

AZ ISKOLA ALAPÍTÁSÁNAK CZÉLJA ÉS FENNTARTÓI.

Ugy látszik, hogy az intézet kezdetben az itt is terjedő reformatio és az ennek megszilárdítása céljából — állítólag — *Beth-*

len Gábor által, nem tudni mikor alapított ev. ref. „trivialis“ iskola ellensúlyozására, felekezeti érdekből állíttatott. De már a XVII. század végétől fogva általános közművelődési szükségnek felelt meg; mert az 1689-ben iratni kezdett. „Album Gymnasii Udvarhely“ cz. könyv szerint hatásköre kiterjedett Udvarhely-, Csik-, Gyergyó és Háromszékre, s számos ifju látogatta az intézetet. Fogaras, Brassó, Szeben és a Kis-Küküllő vidékéről is. Hisz a székelyföldi *Apor, Barta, Benkő, Biró, Bors, Geréb, Horváth, Henter, Kálnoki, Lázár, Mikó, Orbán, Szabó, Szentiványi, Török* s más nemes és főnemes családok neve; a szász földi *Ditrich* és *Schobel*; a vármegyei *Csáky* gróf, *Kun, Zilai, Simon* és *Kövér* nevek az „Album“-ban mind feltalálhatók, mely körülmény az iskola keresettségét és virágzó voltát eléggé igazolja. Sőt a jelen időben is, midőn mellette ezen, alig 5000 lelket számláló városban még két középiskola: egy ev. ref. collegium és egy állami főreáliskola áll, elég virágzásnak örvend; mit a tanulóknak messze távolból is jövő s évről-évre szaporodó látszáma eléggé bizonyít.

De nem csak alapítói, hanem 1773-ig fenntartói is ezen iskolának a jezsuiták voltak kik — miként a *Szeles* Naplójában olvasható, — míg egyfelől erről gondoskodtak, másfelől, a Benéből és Erkedből befolyó dézsma és „más jótévknek istenes adakozása által kiállíttatott főpénznek intereséből, ugy a magok mezei különös oeconomiajából bizonyos számu ifjakat tápláltak“ is. A jezsuita rend eltörlése után 1774-től kezdve a főkormányzék kebelében alakult catholika commissio vette át az intézet gondozását, nevezte ki a tanárokat, s vezette annak mindennemű ügyeit az erdélyrészi kath. tanulmányi-alap költségén, egészen 1866-ig, midőn az előbbi főtanhatóság helyébe az ekkor autonomikus jogkörrel felruházott katholikus Status lépett, mely jelenben is fenntartja és kormányozza.

SZERVEZETE 1848-IG.

Az iskolának legrégebbi szervezetéről semmi sincs följegyezve, de az 1689-től fogva található adatokból azt lehet következtetni, hogy ez is a régi human iskolák mintájára volt berendezve: syntaxis, grammatica és principia osztályokkal, melyekhez az alapot

a declinistae minores és maiores parvistae név alatt ismeretes osztályok szolgáltatták. Az intézet élén állott a jezsuita-plebános, kit, valamint a tanárokat maga a rendfőnök nevezett ki és pedig némely években oly kevés számban, hogy egy tanítóra két osztály is esett; ellátásukról maga a szerzet gondoskodott; legalább egy, 1773-ban készített számadásból, melyben: „Decimae avenae et canabum ex Erked et Bene in subsidium sustentationis unius professoris“ van följegyezve, e tűnik ki. Ily szervezettel birt az iskola 1736-ig, a mikor a meglévő három osztály mellé a poetikai és rhetorikai felállítatván, 5 osztályuvá lett, melyek 1848-ig prima vagy infima classis grammaticae, secunda v. media classis grammaticae, tertia v. suprema classis grammaticae, prima classis humanitatis, secunda classis humanitatis nevet viseltek. Mindenik osztálynak külön tanára volt, ki az ezen korban dívott osztályrendszer szerint minden tárgyat tanított és tanítványait, ha szükség kívánta, az alsóbb osztályból a felsőbe fokozatosan vitte. A tantárgyak nyomára 1781-ig nem akadunk. Ekkor az iskola praefectusához intézett főkormányszéki rendelet melléklete szerint 1782. évre a következő tankönyveket kellett beszerezni:

Anno 1-mo. Emanuel Alvarus Historia naturalis animalium. Historia biblica edita germanice, hungarice et sclavonice. Geographia Hungariae, Authore Belio (interim dumalia componatur) I. Arithmetica.

Anno 2-do. Emanuelis contiunatio. Historia naturalis vegetabilium. Geographiae eiusdem. Arithmeticae eiusdem continuatio. Historia Hungariae ex Palma, (dum alter brevior prodeat), ad Ferdinandi usque tempora.

Anno tertio. Emanuelis Continuatio. Historai naturalis mineralium. Geographiae eiusdem. I. Arithmeticae eiusdem continuatio. Historia Hungariae ad nostra usque tempora.

Anno 1-mo humanitatis. Emanuelis Alvari L. III. Candidatum Rhetoricae et artem metricam complexus. Elementa Logicae. Elementa Physicae. Historiae Hungariae repetitio. I. semestri ad Ferdinandum, II. ad finem. Chrestomatia. Geographiae universae Principia ex veteri poetarum libro; tum notitia Germaniae. Antiquitat. Romanae e Nienport. Repetitio et continuatio Institutorum Arithmet. II. semesri pro Physica tradatur historia naturalis mineralium, repetitis, quae in grammatica hausere.

Anno 2-do humanitatis. Cyprianus Soarius. Chrestomatia. Elementa juris naturae. Caetera ex Arithmetica, tum illico geometria. Historiae naturalia vegetabilium repetitio. Mythologia Hollii. Geographiae Hungariae repetitio et prosecutio. Historia Caesarum ex veteri libro historiarum scholastico. Semestri II. Historia Religionis et Ecclesiae Hungaricae (hanc tractant professores ex privata lectione et donec liber prodeat) Opuscul. 6-to. Historia naturalis animalium repetitur. Geographia Tranniae, Illyrici.

Pro extraordinaria grammaticorum lectione servit itidem libellus geometriam et jus naturae continens.

Pro humanistorum extraordinariis studiis grammatica et excerpta Authorum graeca.

Egy másik tankönyv-jegyzék, melyet a praefectus és a tanárok a főkörmányszék rendeletére állítottak össze, 1790-ben fordul elé. Ez lényegében megegyez az előbbivel, csak hogy annál részletesebb és a magyar irodalomra is kiterjed, a mint ez az alábbi följegyzésből látható :

Libri necessarii

In Rhetorica :

Cypriani Soarii Rhetorica cum explicatione et selectis orationibus Cic. et excerptis carminibus ex Vergilio et Horatio, Graecorum interpretatione et 5 capitum Doctrinae christianae Petri Canisii. In uno volumine juxta editionem Claudiopolitanam ante dissolutam Societatem.

Rudimentorum Historicorum opusculum 6-tum Continens compendium Historiae Ecclesiasticae.

Elementa geometriae practicae.

Mythologia.

Telemakus bujdosása Zolta fordításában, találtatik a kolozsvári reformatum Nyomtató házban.

Gyöngyösi Istvánnak Rósakoszuja.

In Poesi :

Emanuelis Alvari Prosodia, cum arte metrica Candidat. Rhetoricae Authoribus solutae ac ligatae orationis Graec. Syntax. et Doctrinae Christianae Capite 5. editionis claudiopolitanae 1772. Exstat in loco in uno volumine.

Rudimentorum Historicorum opusculum 5-tum. De Regnis aliisque orbis Provinciis.

Mythologiae initia

Arithmetices totius repetitio.

Molnár Jánosnak: A jó nevelésről 15 levelei.

Gyöngyösy István: Kemény Jánosról.

In syntaxi:

Emanuelis Alvari L. II. de constructione 8. partium orationis.

L. III. de syllabarum dimensione, artis metricae pars prima, Ovidii Nasonis Elegiae selectae, Ciceronis Epistolae selectae ad Atticum et Quintum fratrem 1. Cic. de Officiis. Selecta Quinti Curtii Hist. L. 3. et 4.

Greceserii Linguae graecae L. I. pars altera de conjugatione.

Pars altera Doctrinae Xtianae Cap. 4-tum Petri Canisii in eodem volumine cum authoribus in media grammatices classe prolegendis. Juxta editionem Claudiopolitanam ante dissolutam societatem.

Rudimentorum Historicorum opusculum 4-tum.

Arithmetica pars 3-ia.

Nemes ember, nemes asszony, Faludi fordítása.

Mihácz István. Keresztény Seneca.

In media grammatices classe:

Emanuelis Alvari de generibus, inflexionibus nominum, praeteritis et supinis; L. II. de constructione octo partium sine appendicibus. Ciceronis: Cato Major. Epid. Epistolae majores ad Familiares selectae; Julii Caesaris de Bello Gallico et civili excerpta. Greceserii Linguae graecae libri primi pars altera de conjugationibus. Petri Canisii Doctrinae Xtianae caput 3. in eodem volumine cum Praeceptis et Authoribus supremae grammatices classis. Editionis Claudiopolitanae ante dissolutam societatem.

Rudimentorum Historicorum opusculum 3. continuatio Imperatorum. Aritmeticae pars 2.

Pomaei Flos Latinitatis.

Faludi: Nemes urfi. Bölcs ember, szent ember.

In infima grammatices classe:

Emanuelis Alvari L. I. pars secunda: rudimentis, supplementis et generibus nominum. Cornel. Nepotis: Vitae Imper. selectae.

Cic. Epistolarum minorum selectae. Radices linguae latinae cum derivatis et compositis. Graecserii linguae graecae de declinationibus contractorum et comparationum. Petri Canisii Cap. 2. de spe et oratione Dominica. Editionis ante dissolutam societatem in uno volumine.

Rudimentorum Historicorum opusculum 2. de 4. Monarchiis.

Arithmeticae pars 1-ma.

Pomaei Flos Latinitatis.

Jeles gondolatok

A későbbi időkben tanított tárgyak is, a mennyiben az iskolai bizonyítványokból ki lehet venni, a fennebbiek voltak 1848-ig, azon különbséggel, hogy 1821-ben a német nyelvet is előadták, de hogy meddig szerepelt e tárgy a többiek között: tudni nem lehet.

ÁTALAKÍTÁSA FŐGYMNASIUMMÁ ÉS TANTERVE 1869-IG.

A magyar szabadságharcz lezajlása után az intézet életében új korszak veszi kezdetét, melyben megváltozik neve, alakja és rendszere. A kezdetben humániskolából, mely 1809-től 1831-ig „Gymnasium regium“ czímet viselt, az 50-es évek közepén r. k. főgymnasium lesz. Az osztályrendszer helyébe a szakoktatás lép s a humanistikus középoktatás beosztása megváltoztatásával algymnasium és felgymnasium létesítetik; még pedig 1850—51-ben egyszerre az előbbi, azután fokozatosan az utóbbi, oly formán, hogy 1851—52. az V. és VI. osztály; 1852—53. a VII. és 1853—54-ben a VIII. osztály állíttatik fel, és az így teljessé vált főgymnasium, a catholica comissio és az erdélyi püspök, mint legfőbb igazgató által egyetértőleg kinevezett igazgatóra és 11 tanárra bízatik, kik az „Entwurf“-ban előirt tanterv szerint osztják be a tárgyakat ily módon:

1850—51. tanév második felében I—IV. osztály. Hittan, latin nyelv, magyar nyelv, német nyelv, földrajz és történelem, mennyiségtan, természetrajz. Ezekhez járul a III. IV. osztályban a görög nyelv.

1851—52. tanévben I.—VI. osztályban a tárgyak ugyan azok s a görög nyelv a két felsőbb osztályba szintén felvétetik.

1852—53. tanévben I.—VII. osztály tárgyaiban egyéb változás nincs, mint hogy az utóbbiban nem természetrajz, hanem természettan szerepel és az ének rendkívüli tárgyképpen mind a VII osztályban tanítatik.

1853—54. tanévben csakis a bölcsészettel szaporodik a tárgyak száma a VIII. osztályban.

1854—55. tanévben a szabadkézi rajzból is oktatást nyernek az önként vállalkozók.

1855—56. tanévben a propedeutika is helyet foglal a VII. osztályban.

1856—57-től pedig a négy alsóbb osztály tanulói a szépirásban is gyakorolják magukat az előirt órákban.

E tantervben 1869-ig semmi egyéb lényeges változás nem történt, mint az, hogy 1857^{7/8}—1859^{9/60}-ig a VII. és VIII. osztályban a történelem s ez utóbbiban a németirodalom is, a többi tárgyak tanításánál használt magyar nyelv helyett — németesítési célból — német nyelven adatott elő; továbbá hogy 1867-ben az algymnasiumból a görög nyelv kiküszöböltetvén, órái a III. és IV. osztályban a latinra fordítottak, mi által aunnak latin órái 11-re, ennek 10-re emelkedtek.

Hogy mikép felelt meg a Thunrendszer a középiskolai oktatás céljának és gymnasiumunk nemzeties irányu feladatának megírta 1862-ban az akkori tanári kar; midőn fensőbb meghagyás folytán a Thun-féle régi és magyaroszági új tanrendszert beható tárgyalás alá vévén, a kettő közötti különbséget megállapította s a főtanhatósághoz terjesztette föl. Ezen érdekes, ügybuzgalomra valló véleményt főbb vonásaiban megismertetni nem lessz fölösleges.

Kétségtelen az — így szól a tanári jegyzőkönyv ide vonatkozó része, — hogy a mult évtizedben behozott és még most is alkalmazásban lévő tanrendszer a középtanodai nevelés főcéljainak sem a megelőző, sem az utóbbi években nemcsak meg felelt, hanem mind inkább hátrányos eredményt tüntetett fel; minek okát a tantárgyak halmazában, azok nagy terjedelmében, szóval: a túlterhelés azon fokában találja, melynél fogva az algymnasium tanulói 3—4 nyelv tanulásával terheltettek; mit a szükséges

tankönyvek hiánya és az alsóbb osztályokban való szaktanítás, melynek előnyei a felgymnasiumban kétségbe nem vonhatók, még nyomasztóbbá tett; s mind e mellett a régi rendszer némely tudományágat — milyen a bölcsészet és hazai történet — vagy kellő figyelemben nem vett, vagy épen mellőzött. A németesítési törekvés pedig, mely e rendszerben nyilvánult, s melyért egy igen fontos tárgy: az emberi művelődés leghatalmasabb tényezőinek egyike dobatott oda áldozatul, oly ellenszenvet keltett, nemcsak a köz-, hanem az iskolai életben is, hogy az 1850. előtti időkben sokkal nagyobb volt az oly magyar ifjak száma, kik a német nyelvet elsajátítani tudták is, akarták is, mint az az utáni években.

A régi tanrendszernek számos kirivó, itt csak a legfőbb jeleiségekben felmutatott fogyatkozásaival, szemben, a magyarországi tanférjak bizottsága által tervezett s ott némi módosítással életbe is léptetett tanrendszert, mely az 1848 előtti és utáni tanrendszert szerencsés sikerrel egyeztette össze; e tanintézetnél is minél előbb életbe léptetni óhajtják; mert *a*) míg a jelen tandrend szerint a legalsóbb osztályokban is heti 26 óra számmal küzdenek a tanulók, — nem is számítva ide a rendkívüli tárgyakat, — addig a magyarországi tanterv az alsóbb I—V. osztályokban hetenkint csak 18 órát, s a legfelsőbb osztályokban is nem több, mint 23 órát határoz. *b*) A tananyagot czélszerűbb módon osztja fel az egyes osztályok között; minthogy az alsóbb osztályokban a többféle nyelveket reducalván, a görög nyelvet a VI. VII. VIII. osztályba illeszti be, oly czélből, hogy az alaposan végig tanulandó nyelvtanban kulcsot nyujtson a görög classicusirók élvezhetéséhez. *c*) Az egyetemes történet tanítása nem előzi meg, mint a régi tanrendszerben, a honít, hanem az a kifejlettebb értelmű és érettebb itéletű ifjaknak a VI. és VII. osztályban adatik elő: hasonlókép a népszerű természettan is az imént említett okból egy osztálylyal hátrább, mint most t. i. a IV. V. osztályokban foglalna helyet. *d*) Kivánt módon és mérvben pótolja a régi tanrendszer káros mulasztásait a bölcsészeti tudományokat és a hazai történetet illetőleg, mely utóbbira nézve az itteni viszonyok a tervezettől annyi eltérést igényelnének, hogy Erdély specialis történetének az általános hazait (a III. osztályban) meg kellene előznie; a magyar nyelv és irodalom tanításában nem annyira a

ráfördítendő idő többségével, mint az ide vágó tanoknak célirányosabb felosztásával s az eddigieknél alkalmasabb tankönyvek szerkesztésével mulná felül ez új tanrendszer a régít.

A tanrendszerre nézve úgy vélekedik a tanári testület, hogy miután merev kivételnélküliségben sem az osztály, sem a szakrendszer nem felelhet meg a középtanodai nevelés céljainak, meg kell tartani azt, mit a magyarországi új tanrendszer a szakrendszertől átvett, e szerint az I. II. III. osztályban tisztán osztályrendszer, a IV. és V. osztályban a szakrendszernek némi kezdete (a mennyiben a reál és humanisticus tárgyak két külön tanár között osztatnának fel), a VI. VII. VIII. osztályokban pedig tiszta szakrendszer alkalmaztatnék.

Egyben teljesen eltér a tanári testület nézete a magyarországi tantervezettől, s ez azon pont, mely szerint a német nyelv a rendes tantárgyak közül kihagyatván, csakis a rendkívüli tantárgyak között foglalhasson helyet. Ezzel szemben a tanári testület a németnyelvet illő óra számmal és oly tervezet szerint, mint ez egy hason tárgyú jegyzőkönyvben följejtetett, a rendes tantárgyak sorában megtartandónak véli, a nélkül, hogy az által ellentétbe jöne önmagával, mert az indokolásban kifejezést ad azon nézetének, hogy a németesítési törekvés az eszközök tapintatlan megválasztása által ellenszenvet keltett a közvéleményben, még pedig olyant, melyet 1860-ban a németesítés iránti aggályoknak elenyésztetése után sem lehetett megszüntetni; mindazáltal inkább át van hatva a német nyelvtudás szükségének érzetétől, hogy sem egy ily fontos nevelésügyi kérdést akár a politikai érzületek hullámzásainak, akár a közvélemény pressiojának alárendelni ne vonakodnék.

Végül az összefoglalásban azon óhajását fejezi ki a tanári kar, hogy miután az új tanterv nem idegen, nemzeti viszonyaink igényeit sem fölismerni, sem számbavenni nem akaró állampolitikai céloknak alája rendelt munka, mint a régi, annál is inkább fogadtatnék el, mert nemzeti egység tekintetéből sem kívánatos azon állapot, hogy a két magyar hazának két különböző tanrendszere legyen.

UJABBI TANTERVE A JELENKORIG.

A jó szándék, a nemes ügybuzgalom azonban nem vezetett célhoz: a régi tanrendszer tovább is fenntartatott; míg végre a m. kir. vallás- és közoktatásügyi ministerium által kiadott első gymnasiumi tanterv 1869-ben gymnasiumunkban is némi változást hozott létre; a mennyiben az I-ső osztályból kiszorított német nyelv helyét a rajz, mint rendes tárgy 4 órával, a szépírás 2 órával foglalta el; egy évvel később pedig a szépírás a II. osztályra, a rajz mind a négy alsó osztályra kiterjesztetett s a testgyakorlás az intézetben kezdetét vette. De a többi osztályokban sem ezen, sem a később 1871. szept. 18-kán 20855 számú ministeri rendelettel kibocsátott gymnasiumi tanterv nem alkalmaztatott; mivel a főtanhatóság ennek életbe léptetését, addig, míg a törvényhozás ez ügyben nem intézkedik, megtiltotta; kivéven azon egyetlen újítást, hogy a rajztanári állás, mely helyettesítés által, pótoltatott, 1871—72-ben betöltetvén, a tanári létszám az igazgatóval együtt 13-ra emeltetett.

A sok kísérletezés után valahára megállapodás jött létre a tantervekre nézve, s főgymnasiumunk is az 1879-ben kibocsátott ministeri tervezetnek megfelelőleg 1880—81. tanévben oly szervezeti alapot nyert, melyre 1890—91-ig a tanítás biztosan helyezkedhetett, s melyen az 1890. évi XXX. t.-cikkben, a görög nyelvet helyettesítő tárgyakra nézve előszabott módosításokkal jelenleg is nyugszik. A görög nyelvet helyettesítő tárgyak tanítása folytán a tanári létszám szaporítása válván szükségessé, a főtanhatóság, egy modern philologus kinevezése által a tanárok számát az 1895/6. tanév kezdetén 14-re emelte.

Erről az alábbi kimutatást nyujt teljes áttekintést. A szerint az 1876—77. tanévben felállított, de 1883—84-ben beszüntetett előkészítő osztályt, melyben a tanulók a tanárok önfeláldozó buzgalmából ingyenes oktatásban részesültek, ide nem számítva, a többi osztályok tárgyai és tananyaga a következő:

I. osztály.

Vallástan, hetenkint 2 óra. Tananyag: Az ember végcélja és rendeltetése; a hit; a parancsok; a keresztény igazságok; a szentségek és az imádság.

Magyar nyelv, 6 óra. Tananyag; *a*) Elbeszélő, prózai és költői olvasmányok, azok tartalmának szabadon való elbeszélése; versek szavalása. *b*) A nyelvtanból: az alaktan; egyszerű mondat és mondatrészek; a fő- és mellékmondat megkülömböztetése. *c*) Kéthetenként egy, az eltanult tananyaghoz alkalmazott iskolai vagy házi írásbeli dolgozat.

Latin nyelv, 7 óra. Tananyag: Név és igeragozás, megfelelő latin-magyar és m. latin olvasmányokkal kapcsolatban. Hetenkint egy iskolai írásbeli dolgozat, melynek tárgyát a tananyaghoz mért apróbb mondatok képezik.

Földrajz, 4 óra. Tananyag: A magyar szent-korona országai. Európa többi részei, főtekintettel a természeti viszonyokra.

Számítan, 3 óra. Tananyag: Egész és törtszám, tizes számrendszer, számolási műveletek egész számokkal s tizedes törtekkel, a közönséges és tizedes törtnek egymásra való átalakítása; a métermérték ismertetése, arányos osztás, időszámolás.

Rajzoló geometria, 3 óra. Tananyag: Pont, vonal, lap és szög fogalma, a vonalak, szögek nevei és mérése, az egyenes vonalú lap alakelemeinek ismertetése, azok egybevágása hasonlósága; a kör kerülete és területe, egyenes és görbe vonalakból összetett díszítmények rajzolása.

Szépíráás, 1 óra. Magyar kis és nagy betűk, magyar folyóírás.

Tornázás, 2 óra. Tananyag: állások, tag-, járó-, birkozó- és társas szabad gyakorlatok; a sorgyakorlatok; a sorgyakorlatok egyszerűbb nevei; könnyebb gyakorlatok a tornaszereken.

II. osztály.

Vallástan, hetenkint 2 óra. Tananyag: a Keresztény kath. anyaszentegyház szertartásai és szokásai.

Magyar nyelv, 5 óra. Tananyag: *a*) prózai és költői olvasmányok, azok elbeszélése, versszavalás. *b*) Mondatkötés, polgári ügyiratok; a hangsúlyos vers vázlatos ismertetése. *c*) Két hetenkint egy iskolai vagy házi dolgozat, fő tekintettel az elvégzett olvasmányok tartalmának leírására.

Latin nyelv, 7 óra. Tananyag: Az olvasmányok alapján a fő- és mellékmondat megkülömböztetése; az alaktan befejezése; a szóképzés elemei. Hetenkint egy megfelelő iskolai írásbeli dolgozat.

Földrajz, 4 óra. Tananyag: Ázsia, Afrika, Amerika és Ausztrália földrajza.

Számítan, 4 óra. Tananyag: Számolási rövidítések; az arány és aránylat elemei; egyszerű hármas szabály; százalékszámolás, alkalmazva az egyszerű kamat-, közvetítés-, biztosítás stb. számolásnál.

Rajzoló geometria, 3 óra. Tananyag: A sík; az egyenesek és síkok abszolút és relatív fekvése; lap- és testszögek; a prisma, cylinder, pyramis, kúp ismertetése, ezek egybevágása, felülete és köbtartalma; testek rajzolása.

Szépírás, 1 óra. Magyar folyóírás, német kis és nagy betűk és német írás.

Tornázás, 2 óra. Csoportba osztva. Tananyag: állások; tag-, járó-, birkozó- és társas szabadgyakorlatok botokkal is; összetett szabadgyakorlatok ugyanazon oldali mozgásokkal; rendekbe fejlődés, sorba- és rendekre szakadozás; gyakorlatok a nyújtón és korláton.

III. osztály.

Vallástan, hetenkint 2 óra. Tananyag: Az ó-szövetség története elkölcsi tanuságokkal; Palesztina földrajza.

Magyar nyelv, 3 óra. Tananyag: a) Történeti olvasmányok, elbeszélő költemények. b) Az alak és mondatrendszeres ismétlése. c) Hetenkint egy iskolai és egy házi írásbeli dolgozat, melynek célja az önálló gondolkodás fejlesztése és a fogalmazásban való erősödés.

Latin nyelv, 6 óra. Tananyag: a) Összefüggő olvasmányok. b) A nyelvtanból: az alaktan rendszeres ismétlése; az alany és állítvány, ezek egyezése s egymásra való vonatkozása; az esettan; a prózodia főbb szabályai. c) Hetenkint egy iskolai írásbeli dolgozat.

Német nyelv, 4 óra. Tananyag: a) Az olvasás gyakorlása után név- és igeragozás; erős hajlítású igék, határozó és kötőszók. b) Fordítás németről magyarra és megfordítva. c) Kéthetenkint egy iskolai írásbeli dolgozat.

Történelem, 3 óra; politikai földrajz 1 óra. Tananyag: Magyarország története és az osztrák-magyar monarchia politikai földrajza.

Természettani földrajz, 2 óra. Tananyag: A fizika főbb törvényei, különösen a nehézség, hő, világosság, mágnesség és elektromosság; a föld mint világtest; a földgömb száraz, vízei és légköre; a föld belseje.

Számítan, 3 óra. Tananyag: Összetett aránylatok; kamatszámolás; határidő-számolás: állampapírok, váltók leszámítolása; arányos osztás; elegyítési feladatok.

Rajzoló geometria, 2 óra. Tananyag: Az összeillőség, symetria, hasonlóság és terület meghatározás kibővítése; a kör s az ide vágó legegyszerűbb constructiv feladatok; a másolás és nivelálás; a tananyaggal párhuzamosan mértani rajz.

Tornázás, 2 óra. Csoportba osztva. Tananyag: mint a II. osztályban.

IV. osztály.

Vallástan, 2 óra. Tananyag: Az új-szövetségi szent történetek.

Magyar nyelv, 4 óra. Tananyag: a) Olvasmány: Arany Tol-dija és a classicus és rimes versnemek megismertetésére alkalmas költemények. b) Az irály fajai és kellékei; az irály szemlélhetőségének és élénkségének tényezői; a hangsúlyos és időmértekes verselés és rimtan c) Kéthetenkint egy írásbeli házi feladat.

Latin nyelv, 6 óra. Tananyag: a) Prózai és költői olvasmányok. b) A nyelvtanból: a névszók sajátos használata: igeidők és módok; participium, gerundium és supinum; a római naptár. c) Hetenkint egy iskolai írásbeli dolgozat.

Német nyelv, 3 óra. Tananyag: a) Fordítás magyarból németre és megfordítva. b) Az alaktan ismétlése után szóképzés; a mondat: egyszerű és összetett mondat; szórend. c) Két hetenkint egy iskolai írásbeli dolgozat.

Történelem, 3 óra. Tananyag: Az ó-kor történelme a római császárság felállításáig.

Természetrész, 3 óra. Tananyag: Ásványtan; chemiai előismeretek; kőzet- és hegyszerkezettan; földtani hatások tana; a föld képződésének vázlata és a földkérgét alkotó rétegek.

Algebra, 3 óra. Tananyag: Bevezetés a betűszámítanba; összeadás és kivonás számokkal; sokszorozás egész számokkal, tekintettel a kéttagu mennyiségek négyzetének és köbének képzésére; osztás egész számokkal, tekintettel a geometriai haladványokra; a számok oszthatósága; a legnagyobb közös mérték és legkisebb közös többes; a négy alpművelet törtszámokkal; első fokú egyenletek egy ismeretlennel, kiterjeszkedve az aránylatok tanára.

Rajzoló geometria, 2 óra. Tananyag: A kör, kör és érintő, a kör és hur, kör és szögek, két kör fekvése; a legfontosabb görbevonatok; a kör evolvensé, cyclois és csigavonal; a tananyaggal párhuzamosan mértani rajz.

Tornázás, 2 óra. Csoportba osztva. Tananyag, mint II. osztályban.

V. osztály.

Vallás, hetenkint 2 óra. Tananyag: A vallás és kinyilatkoztatás szüksége; az ó-szövetségi kinyilatkoztatás; keresztény kinyilatkoztatás, Krisztus anyaszentegyháza.

Magyar nyelv, 3 óra. *a)* Olvasmányok: Arany balladá. Az elmélethez alkalmas leírások, elbeszélések, elmélkedések, értekezések és levelek. *b)* Az írásművek szerkezete általában. *c)* Havonkint egy írásbeli házi dolgozat.

Latin nyelv, 6 óra. Tananyag: Prózai és költői olvasmányok. T. Livius XXI. könyvének kivonatos ismertetése és a XXII. k Vergiliusból, Qu. Horatius Fl. és P. Ovidius Nasoból egyes szemelvények. Két hetenkint egy iskolai írásbeli dolgozat.

Német nyelv, 3 óra. Tananyag: Az alak- és mondattan rendszeres ismétlése mellett költői és prózai olvasmányok. Szóképés; synonymák egybeállítása. Havonkint egy magyar-német iskolai írásbeli dolgozat.

Görög nyelv, 5 óra. Tananyag: Az alaktan elemei, megfelelő olvasmányokkal. Kezdetben hetenkint, később két hetenkint egy iskolai írásbeli dolgozat és pedig magyarról görögre és görögről magyarra.

Az 1890. évi XXX. törvénycikk alapján a görögnyelv helyett megszabott s ezen osztályban az 1890—91-ben életbe léptetett

Tárgyak, heti 2 óra. Tananyag: *a)* Magyar irodalmi szemelvények *Kármán József* értekező műveiből, *Kazinczy* és *Berzsenyi* leveleiből, *Kölcsey* szónoki munkáiból, továbbá történelmi részlet: a *Hunyadiak* kora. *b)* Olvasmányok *Thukydides* műveiből. *c)* Görög állami régiségek. Szabadkézi rajz (görög nyelv helyett), 2 óra. Tananyag: Meander és virágszalagok, stilizált növénylevelek, középkori faldiszítvány-elemek rajzolása egyszerű színezéssel.

Történelem, 3 óra. Tananyag: A római császárság és a középkor története.

Mennyiségtan, 4 óra. Tananyag: *a*) Algebra: határozott első fokú egyenletek több ismeretlennel; hatványozás; a kéttagúak hatványai; számtani haladvány; gyökfejtés; másodfokú egyenletek egy ismeretlennel. *b*) Mértan: egyenes vonalak fekvése a síkban; az idomok összevágása, hasonlósága, területének mérése; körtan.

Természettan, 2 óra. Tananyag: Növénytan. A növények külső tagoltsága élő példákön; a növénytan történelme; a növények általános boncz- és élettana; a növényrendszerek ismertetése; a növények földrajza.

Tornázás, 2 óra. Csoportba osztva. Tananyag: Tagszabaddgyakorlatok ellenoldalu mozdulatokkal, birkozó- és társas gyakorlatok; rendgyakorlatok; katonai sor-, rend- és szabadgyakorlatok; a tornaszereken való nehezebb gyakorlatok.

VI. osztály.

Vallástan, hetenkint 2 óra. Tananyag: Ker. kath. vallástan (dogmatica).

Magyar nyelv, 3 óra. Tananyag: *a*) Költészettan: dráma és fajai. *b*) Szónoklattan. *c*) Olvasmányok: Schakespeare Coriolanus cz. tragoediája. Szónoki beszédek: Kölcseytől és Eötvöstől. Havonkint egy írásbeli házi dolgozat.

Latin nyelv, 6 óra. Tananyag: *a*) prózai olvasmány Salustius Jugurthája, Ciceronak Catilina ellen tartott I. és II. beszéde. *b*) Költői olvasmány: Vergilius Aeneiséből a II. és VI-ik könyv egészen, az I. III. IV. és V. tartalmilag ismertetve. Kéthetenkint egy iskolai írásbeli dolgozat.

Német nyelv, 3 óra. Tananyag: *a*) Költői olvasmányok, német balladák és románczok. *b*) Prózai olvasmányok alak és mondattani jellemzése és fordítása; etymologikus szocsoportosítás; synonymák egybeállítás. Havonkint egy magyar-német iskolai írásbeli dolgozat.

Görög nyelv, 5 óra. Tananyag: *a*) A nyelv és mondattan ismételése mellett Xenophon élete, művei s ezek tartalma, a görögök hadügye. *b*) Prózai olvasmányok. Két hetenkint egy iskolai írásbeli dolgozat magyarról görögre.

Görög nyelvet helyettesítő irodalmi olvasmányok az 1891/92. tanévben 2 óra. Tananyag: *a*) *Mindszenty, Pázmány, Zrinyi, Bethlen Miklós, Szalárdy, Cserei, Apor, Faludy* és *Mikes* műveiből magyar

irodalmi szemelvények. b) Az Ilias és Odysseia olvasása és ismertetése. c) Görög hitéleti és magán régiségek; a görög művészet.

Szabadkézi rajz, 2 óra. (Görög nyelv helyett). Tananyag: Renaissance diszjtmény elemek; különféle stilü ékitmények, építészeti részek rajzolása, árnyékolással is.

Történelem, 3 óra. Tananyag: Az új-kor története.

Mennyiségtan, 3 óra. Tananyag: a) Algebra. A hatványozás általánosítása; képzetes mennyiségek, számrendszerek; Brigg-féle logaritmuskok és azok kiszámítása; műveletek logaritmuskokkal. b) Mértan. Síkháromszögtan. A síkháromszögtan alkalmazása ferdeszögü háromszögeknél; algebrai kifejezések mértani ábrázolása.

Természetrajz, 3 óra. Tananyag: Állattan; az állatok élete és szerveik általában; a szervek berendezése alapján az állattörzsek és az egyes osztályok; az állatok földrajzi elterjedése.

Tornázás, 2 óra. Csoportba osztva. Tananyag: mint a V. osztályban.

VII. osztály.

Vallástan, 2 óra. Tananyag: A katolikus Erkölestan.

Magyar nyelv, 3 óra. Tananyag: Költészettan; a költői irány és fajai; kisebb és nagyobb epikai művek, leíró költemények és elbeszélések; az alanyi költészet. b) Olvasmányok a tananyaghoz alkalmazva. Havonkint egy írásbeli házi dolgozat.

Latin nyelv, 5 óra. Tananyag: Ciceronak II. és XIV. Philippicája és néhány válogatott levele. Maccius Plautus Captivi-je. A régiségktanból: a magistratus. Két hetenkint egy iskolai írásbeli dolgozat.

Német nyelv, 3 óra. Tananyag: Olvasmányok: Goethe: Hermann und Dorothea-ja s más darabok olvasása az elmélet kapcsán. Havonkint egy magyar-német iskolai írásbeli dolgozat.

Görög nyelv, 4 óra. Tananyag: Homeros Iliásából az I. ének egészen, a II. és III. énekből szemelvények. Herodotosból szintén szemelvények. A syntaxisból az igetan, föltétes mondatok, oratio obliqua, infinitivus participium és adjectiva verbalia. Két hetenkint egy iskolai írásbeli dolgozat részint görögről magyarra, részint megfordítva.

Görög nyelvet helyettesítő irodalmi olvasmányok, az 1892—93.

tanévben 2 óra. Tananyag: *a)* Balassa, Zrinyi, Gyöngyösi, Csokonai, Kisfaludi Sándor műveiből olvasmányok. *b)* Aischylos, Sophokles, Euripides egy-egy drámája. *c)* A görög költészet történetének ismertetése.

Szabadkézi rajz, 2 óra. (Görög nyelv helyett). Tananyag: *a)* Diszítmények folytatva; az emberi fej rajzolása. *b)* A térelemek derék szögű ábrázolása és viszonylagos vonatkozásaik.

Politikai földrajz, 2 óra. Tananyag: Európa és Amerika államai viszonyainak általános tárgyalása.

Mennyiségtan, 3 óra. Tananyag: *a)* Algebra. A másodfoku egyenletek teljes elmélete; a számtani és mértani haladványok; kamatos kamatjáradék és törlesztési számítások. *b)* Mértan. A stereometria alapfogalma és tételei. Gömbháromszögtan és alkalmazása.

Természettan, 4 óra. Tananyag: A szilárd, csepfolyós és légnemű testek mechanikája; a hangtan és fénytán.

Philosophiai propaedeutica, 2 óra. Tananyag: A psychologia feladata; a lelki jelenségek főbb csoportjai; a testi tevékenység és érzékenység; értelem, erkölcsi érzelemség; az akarat; az emberi test kettőssége: szellem és test.

Tornázás, 2 óra. Csoportba osztva. Tananyag: mint az V. osztályban.

VIII. osztály.

Vallástan, 2 óra. Tananyag: A ker. kath. egyháztörténelme a Szentlélek eljövételétől a vatikáni zsinatig.

Magyar nyelv, 3 óra. Tananyag: *a)* Az ó-, közép-, új- és legújabb kor irodalmának története. *b)* Olvasmányok eme korok nevezetesebb íróinak műveiből. Havonként egy írásbeli házi dolgozat.

Latin nyelv, 5 óra. Tananyag: *a)* A római hitélet; állam és magán régiségek; költészet, dráma és próza történetének kivonatos tárgyalása. *b)* Olvasmányok: Horatius Satyraiból; Tacitus Annaleséből. Szóbeli stylus gyakorlatok és extemporalék. Kéthetenként egy iskolai írásbeli magyar-latin dolgozat.

Német nyelv, 2 óra. Tananyag: Shiller „Wilhelm Tell“ drámájából 1–3 felvonás és Lessing „Laokoon“-jából néhány fejezet. Havonként egy magyar-német iskolai írásbeli dolgozat.

Görög nyelv, 4 óra. Tananyag: Sophokles Antigonéjából; Homeros Odysseájából és Platon Kritonjából szemelvényes részletek. Két hetenkint egy iskolai írásbeli görög-magyar, vagy magyar-görög dolgozat.

Görög helyettesítő irodalmi olvasmányok, 1893—94. tanévben, 2 óra. Tananyag; a) Magyar irodalmi olvasmányok *Szécsényi, Wesselényi, Kölcsey, Eötvös* és *Kemény* politikai és elméleti irataiból. b) Szemelvények Platonnak és Aristotelesnek műveiből. c) A görög prózairodalom fejlődésének ismertetése.

Szabadkézi rajz, 2 óra. (Görög nyelv helyett). a) Emberi fejek, kezek és lábak rajzolása graphikus minták és öntvények után. b) Szögletes testek ábrázolása, síkkal és egyenes vonallal való átmetszéseik, kifejtésök. Gömbölyű testek ábrázolása, vonatkozásuk a térelemekre, és kifejtésök.

Történelem, 2 óra. Tananyag: A magyarok oknyomozó története.

Mennyiségtan, 2 óra. Tananyag: a) Algebra. Határozatlan elsőfoku egyenletek; combinatiók és binomialis együtthatók; permutatiók és variatiók. b) Mértan: az elemző mértan elemei; első és másodrendű vonalak. A matematika főbb tanainak ismertetése.

Természettan, 4 óra. Tananyag: Hőtan. Az 'anyag szerkezetére vonatkozó főbb kémiai tételek: villamosság és delejesség, a Kosmographia elemei.

Logika, 2 óra. Tananyag: A logika fogalma A tudományok felosztása és a főbb módszerek.

Tornázás, 2 óra. Csoportba osztva. Tananyag: mint az V. osztályban.

A tanulmányi előmenetel ápolására az 1871-től kezdve életbe léptetett módszertani értekezletek szolgálnak, melyekben az egyes tantárgyaknak a tanterv szerint való előadása és módszertani kezelése állandóan megbeszélés tárgyát képezi.

ELŐLJÁRÓK.

A tanintézet szervezetének kiegészítéseül föl kell említenünk még azt, hogy valamint 1848 előtt a praefectuson kívül (rende-

sen az udvarhelyi plebános) még a cath. comissió által kinevezett világi előljárója: „directora“ is (szokás szerint a szék kath. fő, vagy alkirálybírója) volt az iskolának, ki az ellenőrzést gyakorolta, a semestralis vizsgákon jelen volt s annak eredményéről fölterjesztést tett: ugy a Thun-féle rendszer alatt szerepelt „Schulrath“-ok, s a későbbi tankerületi főigazgatók mellett, kik az állam érdekeit képviselvén, az intézetet időközönként meglátogatták s az érettségi vizsgákon elnököltek, más felügyelői is voltak és vannak ez iskolának t. i. a püspöki biztos és a világi gondnok, kik mindketten a Status képviselői s mint ilyenek az iskolai ügyek minél czélszerűbb intézésére befolyással bírnak.

SZÜNETELÉS.

A tanintézet működési folyamában olykor-olykor fennakadások és szünetelések történtek, melyeknek okairól egészben véve számot nem adhatunk. Igy nincs sehol följegyezve, hogy 1704—1706-ig bezárólag miért nem adott az iskola életjelt magáról, hogy a Tököli-féle mozgalom, melyről az „Album“-ban említés tétetik, mily mértékben folyt be a tanítás menetére. Az 1719-ki és 1739-ki kevés ideig tartott szüneteket kivéve, miket az ezen években uralkodott ragályos betegség (pestis) tett szükségessé, egy folytában működött az iskola 1848-ig; ekkor a szabadságharcz miatt bezáratván, szünetelt 1850-ig. Azóta, szakadatlan sorban, végezte feladatát a jelen ideig.

TANÁROK ÉS A TANITVÁNYOK LÉTSZÁMA.

A különféle tantervek ismertetése után nem lesz érdektelen azon tanárok névsorát is közölni, kik 1689-től kezdve (korábbi adatok nincsenek) a jelen ideig ezen középiskolánál működtek: ugyszintén a tanulók évenkénti létszámát a jelzett évtől a jelen korig feltüntetni azok névjegyzékével együtt, kik 1854-től 1896-ig ez intézetben érettségi vizsgát állottak. Miért is ide iktatjuk az alábbi kimutatásokat.

IGAZGATÓK ÉS TANÁROK NÉVSORA

1689—1896-IG.

1689. Szárhegyi Mihály igazgató, Majthényi László, Adorján János.
 1690. Szárhegyi Mihály igazgató, Majthényi László, Adorján János.
 1691. Zinder András igazgató, Majthényi László, Rudolf Ferencz.
 1692. Zinder András igazgató, Rudolf Ferencz, Osvaldoczi Pál.
 1693. Zinder András igazgató, Osvaldoczi Pál, Váradi Miklós.
 1894. Zinder András igazgató, Szentpéteri István, Váradi Miklós.
 1695. Káldi György igazgató, Balácsi István, Moró István.
 1696. Káldi György igazgató, Moró István, Péterfi István.
 1697. Káldi György igazgató, Moró István, Péterfi István.
 1698. Káldi György igazgató, Csibi Márton, Moró István.
 1699. Káldi György igazgató, Létai István, Visnyei János.
 1700. Káldi György igazgató, Létai István, Visnyei János.
 1701. Szentkereszti Ferencz igazgató, Létai István, Visnyei János.
 1702. Lencsovics András igazgató, Benedekfi István, Ujhelyi Ádám.
 1703. Lencsovics András igazgató, Benedekfi István, Pogány András.
 1704. Hiányzik.
 1705. Hiányzik.
 1706. Hiányzik.
 1707. Bajnoczi Gábor igazgató, Ágoston György, Benedekfi István.
 1708. Bajnoczi Gábor igazgató, Benedekfi István.
 1709. Bajnoczi Gábor igazgató, Szabó Xav. Ferencz, Tarnóczy László.
 1710. Persics János igazgató. A tanárokról (a pestis miatt) nincs említés téve.
 1711. Vanek Antal igazgató. A tanárok itt sem említetnek.
 1712. Persics János igazgató, Palugyai János, Simon Mátyás.
 1713. Persics János igazgató, Corbeli Márton, Simon Mátyás.
 1714. Persics János igazgató, Simon Mátyás, Thaur János.
 1715. Persics János igazgató, Miksa István, Tamási István.
 1716. Dirner Tobiás igazgató, Miksa István, Tamási István.

1717. Vihelyi Ádám igazgató, Ferenczi István, Misszéni Pál.
 1718. Vihelyi Ádám igazgató, Kovács Simon, Szabó István.
 1719. A pestis miatt a tanári személyzetben több rendbeli változás történt. Egyik elhalt s helyébe más lépik. Neveik ily sorban vannak feljegyezve: Vihelyi Ádám, Hidl György, Ferenczi István, Czernovics Ferencz, Deák Balázs, Sleiker Bálint (világi), Bakai Gábor (világi, ki később jezsuita lett).
 1720. Bakai Gábor igazgató, Bajkó János, Kovács Simon.
 1721. Bakai Gábor igazgató, Dzián István, Koncsik János.
 1722. Rudolf Ferencz igazgató, Dzián István, Kovács Simon.
 1723. Rudolf Ferencz igazgató, Gáll András, Takács Pál.
 1724. Rudolf Ferencz igazgató, Dienes István, Gál András.
 1725. Gyaloghi János igazgató, Kamocsai Ferencz, Nádasi István.
 1726. Horváth Boldizsár igazgató, Hedri Antal, Nádasi István.
 1727. Csernovics Ferencz igazgató, Ferenczi Zsigmond, Nádasi István.
 1728. Csernovics Ferencz igazgató, Ferenczi Zsigmond, Nádasi István.
 1729. Csernovics Ferencz igazgató, Csihai István, Gecző Albert.
 1730. Reviczki Ignác igazgató, Bednári István, Demeter Mihály.
 1731. Reviczki Ignác igazgató, Bednári István, Mike Gergely.
 1732. Reviczki Ignác igazgató, Józsa János, Mike Gergely.
 1733. Reviczki Ignác igazgató, Erős Mihály, Józsa János.
 1734. Reviczki Ignác igazgató, Erős Mihály, Pécsi Ferencz.
 1735. Patai András igazgató, Erős Mihály, Pécsi Ferencz.
 1736. Patai András igazgató, Beke János, Erős Mihály, Salbeck Mihály.
 1737. Patai András igazgató, Beke János, Keserű György, Szentes György.
 1738. Gyalogi János igazgató, Kovács Simon, Nádasi László, Szentes György.
 1739. Gyalogi János igazgató, Poznánovics János, Szentes György, Smernicz Ádám.
 1740. Gyalogi János igazgató, Balogh József finöveldei igazgató, András Ferencz, Deák József, Nemai József, Smernicz Ádám, Ördögvári Ferencz.

1741. Bednári István igazgató, Balogh József finőveldei igazgató, Deák József, Nemai József, Szeles Mihály, Ördögvári Ferencz.
1742. Bednári István igazgató, Gyalogi János finőveldei igazgató, Fogarasi József, Nemai József, Smernicz Ádám.
1743. Berzeviczi János gymnasiumi és finőveldei igazgató, Bednari István, Lukács György, Mátyás József, Nádas László, Okolicsáni Elek, Palovics Imre, Salbeck Mihály, Vas János.
1744. Berzeviczi János finőveldei igazgató, Bednári István gymn. igazgató, Dányi János, Mátyás József, Nádas László, Vas János.
1745. Vas Imre finőveldei igazgató, Bednári István gymnasiumi igazgató, Dányi János, Nádas László, Smernicz Ádám.
1746. Vas Imre gymnasiumi és finőveldei igazgató, Nádas László, Platzer Antal, Smernicz Ádám.
1747. Vas Imre gymnasiumi és finőveldei igazgató. Kassai József, Nádas László, Platzer Antal, Salbeck Ferencz.
1748. Vas Imre gymnasiumi és finőveldei igazgató, András Ferencz, Benkő Miklós, Kassai József, Nádas László, Platzer Antal, Salbeck Ferencz.
1749. Salbeck Mihály igazgató, Nemti Mihály, Platzer Antal, Praisz Pál, Salbeck Ferencz.
1750. Salbeck Mihály igazgató, Nemti Mihály, Platzer Antal, Praisz Pál, Bocskor János.
1751. Salbeck Mihály igazgató, Bocskor János, Ferenczi Gábor, Nemti Mihály, Székely László, Salbeck Ferencz, Szikora András.
1752. Salbeck Mihály igazgató, András Ferencz, Böjthi Antal, Ferenczi Gábor, Gál Antal, Riberics János, Székely László.
1753. Pallovcics Imre gymnasiumi igazgató, András Ferencz finőveldei igazgató, Bajkó Albert, Botár Gergely, Proházka József, Riberics János, Székely László.
1754. Pallovcics Imre gymnasiumi igazgató, Horváth Ádám finőveldei igazgató, Horváth Mihály, Kőszeghi József, Szendrei József, Székely László, Török Ferencz.
1755. Pallovcics Imre igazgató, Horváth Ádám finőveldei igazgató, Fekete József, Gálli János, Daniel Tivadar, Dobra József, Horváth Mihály.

1756. Pallovics Imre igazgató, Tiborcz János finőveldei igazgató, Daniel Tivadar, Dobra József, Fekete József, Gyalogi János, Rogács Antal.
1757. Pallovics Imre igazgató, Tiborcz János finőveldei igazgató, Dobra József, Fekete József, Gyalogi János, Karácsoni Ignác. Rogács Antal.
1758. Pallovics Imre igazgató, Léstyán Mózes finőveldei igazgató, Fekete József, Gyalogi János, Karácsoni Ignác, Knáll ker. János, Urami Mihály.
1759. Hedri Antal igazgató, Léstyán Mózes finőveldei igazgató, Fekete József, Gyalogi János, Illei ker. János, Knall János, Urami Mihály.
1760. Hedri Antal igazgató, Léstyán Mózes finőveldei igazgató, Ebergényi József, Gyalogi János, Heizler Lőrincz, Illesi ker. János, Raisz József.
1761. Nagy ker. János igazgató, Léstyán Mózes finőveldei igazgató, Dobra László, Kraupner András, Neander Antal, Raisz József, Salbeck Ferencz.
1762. Haller József igazgató, Léstyán Mózes finőveldei igazgató, Csobánczi József, Gáll Mátyás, Nagy ker. János, Raisz József, Salbeck Ferencz, Szeredai Domokos.
1763. Haller József gymnasiumi igazgató, Léstyán Mózes finőveldei igazgató, Ambrus Pál, Daniel Tivadar, Fekete József, Raisz József, Salbeck Ferencz, Szeredai Márton.
1764. Haller József igazgató, Léstyán Mózes finőveldei igazgató, Fekete József, Ferenczi András, Horváth József, Salbeck Ferencz, Szikora András, Verebéli János.
1765. Haller József igazgató, Léstyán Mózes finőveldei igazgató, Boka Miklós, Fekete József, Galambos Elek, Balogh András, Salbeck Ferencz, Verebéli János.
1766. Balogh András igazgató, Bene Ferencz finőveldei igazgató, Gál Péter, Józsa ker. János, Mislei György, Salbeck Ferencz.
1767. Léstyán Mózes igazgató, Daniel Tivadar, Fark Kristóf, Kovács Ferencz, Nagy István.
1768. Léstyán Mózes igazgató, Horváth József, Katona József finőveldei aligazgató, Lakatos Antal, Nagy István.

1769. Léstyán Mózes igazgató, Molnár István, Katona József, Lakatos Antal, Tapolcsáni Antal.
1770. Léstyán Mózes igazgató, Biró János, Botár Gergely, Darvas János, Lakatos Antal.
1771. Léstyán Mózes igazgató, Biró János, Botár Gergely, Darvas János, Vinkler József.
1772. Léstyán Mózes igazgató, Botár Gergely, Gartner Ferencz, Léstyán Mátyás, Mercz xav. Ferencz.
1773. Léstyán Mózes igazgató, Bethleni Antal, Berkai Manó, Darvas János, Haller József.
1774. Léstyán Mózes — mint világi pap — igazgató, ennek halála után Botár Gergely gymnasiumi és finőveldei igazgató. Tanárok: Berkai Manó, Darvas János, Kovács József.
1775. Török Ferencz igazgató, Boros József, Darvas János, Kovács József.
1776. Török Ferencz igazgató, Boros József, Darvas János, Kovács József.
1777. Török Ferencz igazgató, Boros József, Darvas János, Kovács József.
1778. Török Ferencz igazgató, Boros József, Darvas János, Kovács József.
1779. Török Ferencz igazgató, Boros József, Darvas János, Kovács József.
1780. Török Ferencz igazgató, Boros József, Darvas János, Kovács József.
1781. Török Ferencz igazgató, Darvas János, Kovács József, Véber Ferencz.
1782. Török Ferencz igazgató, br. Apor József finőveldei igazgató, Benő József, Kovács József, Roth József, Véber Ferencz.
1783. Török Ferencz igazgató, Kovács József finőveldei igazgató, Benő József, Hosszu Antal, Roth József, Mártonfi Ádám finőveldei aligazgató.
1784. Török Ferencz igazgató, Kovács József finőveldei igazgató, Benő József, Ráduly Mihály finőveldei aligazgató, Hosszu Antal, Roth József.
1785. Török Ferencz igazgató, Kovács József finőveldei igazgató, Benő József, Ráduly Mihály finőveldei aligazgató, Hosszu Antal, Roth József.

1786. Török Ferencz igazgató, Kovács József finőveldei igazgató, Benő József, Koncz Ferencz világi, Hosszu Antal, Raduly Mihály finőveldei aligazgató, Roth József.
1787. Török Ferencz igazgató, Kovács József finőveldei igazgató, Benő József, Koncz Ferencz, Hosszu Antal, Ráduly Mihály, finőveldei aligazgató, Roth József.
1788. Török Ferencz igazgató, Kovács József finőveldei igazgató, Benő József, Koncz Ferencz, Hosszu Antal, Ráduly Mihály finőveldei aligazgató.
1789. Török Ferencz igazgató, Kovács József finöv. igazgató, Ágotha János id. Koncz Ferencz, Hosszu Antal, Szeredai Mihály.
1790. Török Ferencz igazgató, Kovács József finőveldei igazgató, Ágotha János id., András János, Koncz Ferencz, Hosszu Antal, Boncz Mihály (világi) elemi iskolai tanító.
1791. Török Ferencz igazg., Kovács József finöv. igazgató, Ágotha János id., András János, Daróczi István, Koncz Ferencz.
1792. Török Ferencz igazgató, Kovács József finőveldei igazgató, Ágotha János id., András János, Daróczi István, Fancsal Dániel, Koncz Ferencz.
1793. Török Ferencz igazgató, Kovács József finőveldei igazgató, Ágotha János id., Ágotha János ifj. Daróczi István, Koncz Ferencz, Boncz Mihály (egyházi).
1794. Török Ferencz igazgató, Kovács József finőveldei igazgató, Ágotha János id., Ágotha János ifj., Daróczi István, Boncz Mihály, Koncz Ferencz.
1795. Török Ferencz igazgató, Kovács József finőveldei igazgató, Ágotha János id., Ágotha János ifj., Daróczi István, Vargyasi József.
1796. Török Ferencz igazgató, Kovács József finőveldei igazgató, Ágotha János ifj., Daróczi István, Koncz Ferencz, Tóth Ferencz, Vargyasi József.
1797. Török Ferencz igazgató, Kovács József finőveldei igazgató, Daróczi István, Koncz Ferencz, Szócs Mihály, Tóth Ferencz, Vargyasi József.
1798. Török Ferencz igazgató, Kovács József finőveldei igazgató, Daróczi István, Koncz Ferencz, Szócs Mihály, Tóth Ferencz, Vargyasi József.

1799. Török Ferencz igazgató, Kovács József finőveldei igazgató, Daróczi István, Koncz Ferencz, Márton Antal, Szöcs Mihály, Vargyasi József.
1800. Török Ferencz igazgató, Kovács József finőveldei igazgató, Daróczi István, Koncz Ferencz, Márton Antal, Szöcs Mihály, Vargyasi József.
1801. Török Ferencz igazgató, Kovács József finőveldei igazgató, Daróczi István, Koncz Ferencz, Márton Antal, Erdélyi János, Vargyasi József.
1802. Török Ferencz igazgató, Kovács József finőveldei igazgató, Daróczi István, Tódor István, Koncz Ferencz, Márton Antal, Vargyasi József, Boros Imre.
1803. Török Ferencz igazgató, Kovács József finőveldei igazgató, Daróczi István, Boros Imre, Tódor István, Koncz Ferencz, Márton Antal, Pálffi Jakab.
1804. Török Ferencz igazgató, Kovács József finőveldei igazgató, Daróczi István, Tódor István, Koncz Ferencz, Márton Antal, Pálffi Jakab.
1805. Vizi xav. Ferencz igazgató, Kovács József finőveldei igazgató, Daróczi István, Tódor István, Koncz Ferencz, Márton Antal, Pálffi Jakab.
1806. Vizi Ferencz igazgató, Kovács József finőveldei igazgató, Daróczi István, Koncz Ferencz, Kovács Zsigmond, Márton Antal, Pálffi Jakab.
1807. Vizi Ferencz igazgató, Kovács József finőveldei igazgató, Daróczi István, Koncz Ferencz, Márton Antal, Pálffi Jakab, Pátrubán István.
1808. Vizi Ferencz igazgató, Daróczi István finőveldei igazgató, Koncz Ferencz, Márton Antal, Pálffi Jakab, Pátrubán István, Szász József.
1809. Vizi Ferencz igazgató, Daróczi István finőveldei igazgató, Koncz Ferencz, Márton Antal, Pálffi Jakab, Pátrubán István, Szász József.
1810. Vizi Ferencz igazgató, Daróczi István finőveldei igazgató, Koncz Ferencz, Márton Antal, Pálffi Jakab, Pátrubán István, Szász József.
1811. Vizi Ferencz igazgató, Daróczi István finőveldei igazgató,

- Koncz Ferencz, Márton Antal, Pálfi Jakab, Szász József, Szász Lőrincz.
1812. Vizi Ferencz igazgató, Daróczi István finőveldei igazgató, Kelemen György, Koncz Ferencz, Márton Antal, Szász József, Szász Lőrincz.
1813. Vizi Ferencz igazgató, Daróczi István finőveldei igazgató, Kelemen György, Koncz Ferencz, Márton Antal, Szász József, Szász Lőrincz.
1814. Vizi Ferencz igazgató, Daróczi István finőveldei igazgató, Kelemen György, Koncz Ferencz, Márton Antal, Szász József, Szász Lőrincz.
1815. Vizi Ferencz igazgató, Daróczi István finőveldei igazgató, Kelemen György, Koncz Ferencz, Márton Antal, Szász József, Szász Lőrincz.
1816. Vizi Ferencz igazgató, Daróczi István, Kelemen György, Koncz Ferencz, Szász József, Szász Lőrincz.
1817. Sombori József igazgató, Szőcs Mihály finőveldei igazgató, Daróczi István, Andrási József, Koncz Ferencz, Hosperg Antal, Szász József.
1818. Sombori József igazgató, Szőcs Mihály finőveldei igazgató, Daróczi István, Hosperg Antal, Koncz Ferencz, Szász József.
1819. Sombori József igazgató, Mártonfi István finőveldei igazgató, Daróczi István, Hosperg Antal, Koncz Ferencz, Szász József, Végh József, Deák Ignác.
1820. Sombori József igazgató, Mártonfi István finőveldei igazgató, Dobai József, Dobai Sámuel, Frenkó János, Koncz Ferencz, Szász József.
- 1820—21. Sombori József igazgató, Mártonfi István finőveldei igazgató, Csergő Antal, Dobai József, Dobai Sámuel, Frenkó János, Koncz Ferencz, Szász József.
- 1821—22. Sombori József igazgató, Mártonfi István finőveldei igazgató, Csergő Antal, Dobai József, Frenkó János, Koncz Ferencz, Szász József.
- 1822—23. Fancsali Dániel igazgató, Mártonfi István finőveldei igazgató, Csergő Antal, Dobai József, Frenkó János, Koncz Ferencz, Szász József, Tompos József.

- 1823—24. Fancsali Dániel igazgató, Mártonfi István finőveldei igazgató, Dobai József, Frenkó János, Koncz Ferencz, Lókodi Ignác, Tompos József.
- 1824—25. Fancsali Dániel igazgató, Lókodi Iguác finőveldei igazgató, Dobai József, Frenkó János, Koncz Ferencz, Szász József, Tompos József.
- 1825—26. Fancsali Dániel igazgató, Lókodi Ignác finőveldei igazgató, Dobai József, Frenkó János, Koncz Ferencz, Szász József, Tompos József.
- 1826—27. Fancsali Dániel igazgató, Lókodi Ignác finőveldei igazgató, Dobai József, Frenkó János, Koncz Ferencz, Szász József, Tompos József.
- 1827—28. Fancsali Dániel igazgató, Lókodi Ignác finőveldei igazgató. Hella Mihály, Koncz Ignác, Koncz Ferencz, Szász József, Tompos József.
- 1828—29. Fancsali Dániel igazgató, Lókodi Ignác finőveldei igazgató, Hella Mihály, Koncz Ignác, Koncz Ferencz, Szász József, Török Menyhért.
- 1829—30. Fancsali Dániel igazgató, Lókodi Ignác finőveldei igazgató, Hella Mihály, Koncz Ignác, Koncz Ferencz, Szász József, Török Menyhért.
- 1830—31. Jánosi Elek igazgató, Lókodi Ignác, finőveldei igazgató, Hella Mihály, Kolosi János, Koncz Ferencz, Szász József, Török Menyhért.
- 1831—32. Voth Simon, Szabó Péter.
- 1832—33. Salamon Alajos.
- 1833—34. Nagy Lajos.
- 1834—35. Solyom Antal.
- 1835—36. Kovács György.
- 1836—37. Frenkó János, Szász József. Nagy Lajos id., Nagy Lajos ifj., Szőcs Imre.
- 1837—38. Albert Mihály, Kopár Simon.
- 1838—39. Raymund János igazgató, Mártonfi Antal, Szőcs Imre.
- 1839—40. Raymund János igazgató, Csató Ferencz, Szekeres János.
- 1840—41. Raymund János igazgató, Frenkó János helyettes finőveldei igazgató, Csató Ferencz, Szász József.
- 1841—42. Raymund János igazgató, Csató Ferencz, Szőke András.

- 1842—43. Raymund János igazgató, Aikler Alajos, Keresztes Márton, Olle Elek, Szőke András.
- 1843—44. Raymund János igazgató, Daróczi József finőveldei igazgató, Aikler Alajos, Jákobi Sándor, Keresztes Márton, Olle Elek, Sándor Ádám.
- 1844—45. Raymund János igazgató, Daróczi József finőveldei igazgató, Aikler Alajos, Keresztes Márton, Olle Elek, Román Antal, Sándor Ádám.
- 1845—46. Raymund János igazgató, Daróczi József finőveldei igazgató, Keresztes Márton, Olle Elek, Román Antal, Sándor Ádám, Temesvári Gergely.
- 1846—47. Raymund János igazgató, Daróczi József finőveldei igazgató, Keresztes Márton, Olle Elek, Román Antal, Sándor Ádám, Temesvári Gergely.
- 1847—48. Raymund János igazgató, Daróczi József finőveldei igazgató, Benedek Péter, Darvas János, Domokos Ignác, Keresztes Márton, Sándor Ádám.
- 1850—51. A tanárok névjegyzéke nem található.
- 1851—52. Gábor János gymnasiumi igazgató-tanár, Bodó Alajos, Darvas János, Domokos Ignác, Fejér József, Kapdebó Antal, Markovics Jakab, Nagy Lajos, Sándor Ádám.
- 1852—53. Gábor János gymnasiumi igazgató, Bodó Alajos, Darvas János, Domokos Ignác, Dájbukát Gergely, Kapdebó Antal, Markovics Jakab, Pálfi József, Sándor Ádám.
- 1853—54. Finta István gymnasiumi és finőveldei igazgató, Bálint Károly, Bodó Alajos, Csiki Péter, Dájbukát Gergely, Domokos Ignác, Fejér József, György István, Kapdebó Antal, Markovics Jakab, Pálfi József, Tamási Márton.
- 1854—55. Finta István gymnasiumi és finőveldei igazgató-tanár, Bálint Károly, Balogh Elek, Bors Lázár, Csiki Péter, Domokos Ignác, György István, Kapdebó Antal, Lakatos János, Rauschman Antal, Szontagh József, Vákár János.
- 1855—56. Finta István gymn. és finőveldei igazgató, András Károly, Balogh Elek, Bors Lázár, Csiki Péter, Domokos Ignác, Kapdebó Antal, Lakatos János, Lőrincz Ferencz, Rauschman Antal, Szontagh József, Vákár János.
- 1856—57. Finta István gymnasiumi és finőveldei igazgató, And-

- rási Károly, Balázs Antal, Bors Lázár, Csiki Péter, Domokos Ignác, Gyertyánfi István, Kapdebó Antal, Lakatos János, Rauschman Antal, Sárosi Károly, Vákár János.
- 1857—58. Dr. Cziriél Antal gymnasiumi és finőveldei igazgató, András Károly, Balázs Antal, Bors Lázár, Csiki Péter, Domokos Ignác, Gyertyánfi István, Kapdebó Antal, Lakatos János, Rauschman Antal, Sárosi Károly, Vákár János.
- 1858—59. Dr. Cziriél Antal gymnasiumi és finőveldei igazgató, András Károly, Balázs Antal, Bors Lázár, Csiki Péter, Domokos Ignác, Gyertyánfi István, Kapdebó Antal, Lakatos János, Rauschman Antal, Sárosi Károly, Vákár János.
- 1859—60. Dr. Cziriél Antal gymnasiumi és finőveldei igazgató, András Károly, Baritz Ottó, Bors Lázár, Csiki Péter, Gyertyánfi István, Kapdebó Antal, Lakatos János, Rauschmann Antal, Sárosi Károly, Vákár János.
- 1860—61. Dr. Cziriél Antal gymnasiumi és finőveldei igazgató, András Károly, Baritz Ottó, Bálint Ignác, Balogh Elek, Bors Lázár, Gyertyánfi István, Kapdebó Antal, Lakatos János, Mártonfi Zsigmond, Sárosi Károly, Vákár János.
- 1861—62. Dr. Cziriél Antal gymnasiumi és finőveldei igazgató, Balogh Elek, Baritz Ottó, Bálint Ignác, Bors Lázár, Gyertyánfi István, Kapdebó Antal, Klamarik János, Kovács Antal, Lakatos János, Mártonfi Zsigmond, Poszler János, Vákár János.
- 1862—63. Dr. Cziriél Antal gymnasiumi és finőveldei igazgató, Baritz Ottó, Bors Lázár, Gyertyánfi István, Kapdebó Antal, Kovács Antal, Lakatos János, Poszler János, Vákár János.
- 1863—64. Nagy Imre gymnasiumi és finőveldei igazgató, Baritz Ottó, Gyertyánfi István, Kapdebó Antal, Katona György, Kovács Antal, Lakatos János, Poszler János, Vákár János, Török Gyula.
- 1864—65. Nagy Imre gymnasiumi és finőveldei igazgató, Balogh Elek, Bors Lázár, Gyertyánfi István, Győrfi Sándor,

- Katona György, Kapdebó Antal, Kovács Antal, Lakatos János, Poszler János, Török Gyula, dr Cziriel Antal.
- 1865—66. Balogh Elek gymnasiumi és finőveldei igazgató, Bors Lázár, dr. Cziriel Antal, Gyertyánfi István, Győrfi Sándor, Jung-Cseke Lajos, Katona György, Kapdebó Antal, Kovács Antal, Lakatos János, Poszler János, Török Gyula.
- 1866—67. Balogh Elek gymnasiumi és finőveldei igazgató, Baráczy Albert, Bors Lázár, Gyertyánfi István, Győrfi Sándor Jung-Cseke Lajos, Katona György, Kapdebó Antal, Kovács Antal, Lakatos János, Poszler János, Török Gyula.
- 1867—68. Bors Lázár gymnasiumi igazgató, ifj. Simon Endre finőveldei igazgató, Baráczy Albert, Csiszér János, Gyertyánfi István, Győrfi Sándor, Jung-Cseke Lajos, Kapdebó Antal, Kovács Antal, Lakatos János, Poszler János, Török Gyula.
- 1868—69. Bors Lázár gymnasiumi igazgató, ifj. Simon Endre finőveldei igazgató, Baráczy Albert, Erődsi Dávid, Gyertyánfi István, Győrfi Sándor, Kapdebó Antal, Kovács Antal, Lakatos János, Sántha János, Szabó István, Török Gyula.
- 1869—70. Bors Lázár gymnasiumi igazgató, Simon Endre finőveldei igazgató, Baráczy Albert, Daróczi János, Erődsi Dávid, Kapdebó Antal, Kovács Antal, Lakatos János, Lukácsfi Manó, Sántha János, Szabó István, Török Gyula.
- 1870—71. Bors Lázár gymnasiumi igazgató, Bardocz Dénes finőveldei igazgató, Baráczy Albert, Daróczi János, Erődsy Dávid, Kapdebó Antal, Kovács Antal, Lakatos János, Lukácsfi Manó, Sántha János, Szabó Károly, Török Gyula.
- 1871—72. Bors Lázár gymnasiumi igazgató, Bardocz Dénes finőveldei igazgató, Baráczy Albert, Bálint Lázár, Daróczi János, Erődsi Dávid, Kovács Antal, Lakatos János, Lukácsfi Manó, Nagy István, Sántha János, Török Gyula, Csiszér Péter id. rajztanár.
- 1872—73. Bors Lázár gymnasiumi igazgató, Poszler János finőveldei igazgató, Baráczy Albert, Csibi Tamás, Daróczi János, Kóródy Endre, Kovács Antal, Lakatos János,

- Lukácsfi Manó, Móricz Gyula, Nagy István, Török Gyula, Csizsér Péter id. rajztanár.
- 1873—74. Bors Lázár gymnasiumi igazgató, Poszler János finőveldei igazgató, Csibi Tamás, Daróczi János, Jánosy Péter, Kóródy Endre, Kovács Antal, Lukácsfi Manó, Móricz Gyula, Nagy István, Szabó István, Török Gyula, Lukács Sándor, id. rajztanár.
- 1874—75. Kovács Antal gymnasiumi igazgató, Poszler János finőveldei igazgató, Daróczi János, Jánosy Péter, Kóródy Endre, Lukácsfi Manó, Lukács Sándor id. rajztanár, Móricz Gyula, Nagy István, Pál Kálmán, Szabó István, Török Gyula.
- 1875—76. Kovács Antal gymnasiumi igazgató, Poszler János finőveldei igazgató, Daróczi János, Jánosy Péter, Kóródy Endre, Lukácsfi Manó, Lukács Sándor id. rajztanár, Móricz Gyula, Pál Kálmán, Ráduly Lajos, Szabó István, Szigethy István, Török Gyula.
- 1876—77. Rieger Gottfried gymnasiumi és finőveldei igazgató, Bándi Vazul, Bodó Ádám, Daróczi János, Fodor László, Jánosy Péter, Kóródy Endre, Kovács Antal, Lukácsfi Manó, Lukács Sándor, Móricz Gyula, Szigethy István, Török Gyula.
- 1877—78. Rieger Gottfried gymn. és finöv. igazgató, Bándi Vazul, Bodó Ádám, Daróczi János, Jánosy Péter, Kóródy Endre, Kovács Antal, Léstyán József, Lukácsfi Manó, Lukács Sándor, Móricz Gyula, Szigethy István, Török Gyula.
- 1878—79. Rieger Gottfried gymnasiumi és finőveldei igazgató, Bándi Vazul, Bodó Ádám, Daróczi János, Jánosy Péter, Kóródy Endre, Kovács Antal, Léstyán József, Lukácsfi Manó, Lukács Sándor, Móricz Gyula, Szigethy István, Török Gyula.
- 1879—80. Rieger Gottfried gymnasiumi és finőveldei igazgató, Bándi Vazul, Bodosi Lajos, Daróczi János, Jánosy Péter, Király Lajos, Kóródy Endre, Kovács Antal, Léstyán József, Lukács Sándor, Szabó Nándor, Szigethy István, Török Gyula.
- 1880—81. Rieger Gottfried gymnasiumi és finőveldei igazgató, Bándi Vazul, Bodosi Lajos, Daróczi János, Jánosy Péter, Ki-

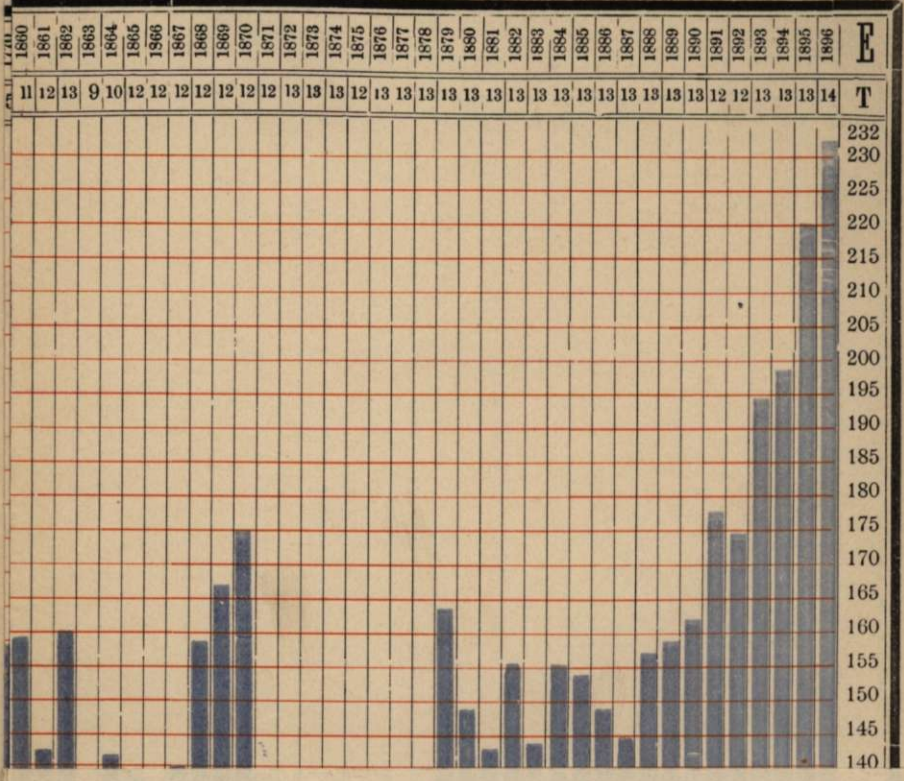
- rály Lajos, Kóródy Endre, Kovács Antal, Léstyán József, Lukács Sándor, Szabó Nándor, Szigethy István, Török Gyula.
- 1881–82. Rieger Gottfried gymnasiumi és finőveldei igazgató, Bodó Ádám, Daróczi János, Incze András, Jánosy Péter, Király Lajos, Kóródy Endre, Kovács Antal, Lukács Sándor, Soó Gáspár, Szabó Nándor, Szigethy István, Török Gyula.
- 1882–83. Rieger Gottfried gymnasiumi és finőveldei igazgató, Bodó Ádám, Daróczi János, Jánosy Péter, Király Lajos, Kóródy Endre, Kovács Antal, Lukács Sándor, Soó Gáspár, Szabó Nándor, Szigethy István, Temesvári János, Török Gyula.
- 1883–84. Rieger Gottfried gymnasiumi és finőveldei igazgató, Daróczi János, Jánosy Péter, Király Lajos, Kóródy Endre, Kovács Antal, Lukács Sándor, Oláh Antal, Pál Antal, Soó Gáspár, Szabó Nándor, Szigethy István, Tamás Albert.
- 1884–85. Rieger Gottfried gymnasiumi és finőveldei igazgató, Daróczi János, Jánosy Péter, Király Lajos, Kóródy Endre, Kovács Antal, Lukács Sándor, Oláh Antal, Pál Antal, Soó Gáspár, Szabó Nándor, Szigethy István, Tamás Albert.
- 1885–86. Rieger Gottfried gymnasiumi és finőveldei igazgató, Kóródy Endre helyettes gymnasiumi igazgató, Bándi Vazul, Daróczi János, Jánosy Péter, Király Lajos, Kovács Antal, Lukács Sándor, Oláh Antal, Soó Gáspár, Szabó Nándor, Szigethy István, Tamás Albert.
- 1886–87. Kóródy Endre gymnasiumi igazgató, Szabó István finőveldei igazgató, Bándi Vazul, Daróczi János, Embery Árpád, Jánosy Péter, Kassay Lajos, Király Lajos, Lukács Sándor, Soó Gáspár, Szabó Nándor, Szigethy István, Tamás Albert.
- 1887–88. Kóródy Endre gymnasiumi igazgató, Szabó István finőveldei igazgató, Bándi Vazul, Daróczi János, Embery Árpád, Jánosy Péter, Kassay Lajos, Király Lajos, Lukács Sándor, Soó Gáspár, Szabó Nándor, Szigethy István, Tamás Albert.

- 1888—89. Kóródy Endre gymnasiumi igazgató, Szabó István finőveldei igazgató, Bándi Vazul, Daróczy János, Embery Árpád, Jánosy Péter, Kassay Lajos, Király Lajos, Lukács Sándor, Soó Gáspár, Szabó Nándor, Szigethy István, Tamás Albert.
- 1889—90. Kóródy Endre gymnasiumi igazgató, Szabó István finőveldei igazgató, Bándi Vazul, Daróczy János, Embery Árpád, Jánosy Péter, Kassay Lajos, Király Lajos, Lukács Sándor, Soó Gáspár, Szabó Nándor, Szigethy István, Tamás Albert.
- 1890—91. Kóródy Endre gymnasiumi és finőveldei igazgató, Albert Ferencz, Bándi Vazul, Daróczy János, Embery Árpád, Gáspár Balázs, Jánosy Péter, Kassay Lajos, Király Lajos, Soó Gáspár, Szigethy István, Tamás Albert.
- 1891—92. Soó Gáspár gymnasiumi igazgató, Kóródy Endre finőveldei igazgató, Albert Ferencz, Daróczy János, Embery Árpád, Gáspár Balázs, Gáspár István, Jánosy Péter, Kassay Lajos, Király Lajos, Szigethy István, Tamás Albert.
- 1892—93. Soó Gáspár gymnasiumi igazgató, Kóródy Endre finőveldei igazgató, Bodosi Lajos, Daróczy János, Embery Árpád, Gáspár Balázs, Gáspár István, Hajkő László, Jánosy Péter, Király Lajos, Szigethy István, Tamás Albert, Varga Sándor.
- 1893—94. Soó Gáspár gymnasiumi igazgató, Varga Sándor finőveldei igazgató, Ágoston Ignác, Bodosi Lajos, Daróczy János, Embery Árpád, Gáspár Balázs, Gáspár István, Hajkő László, Jánosy Péter, Király Lajos, Szigethy István, Tamás Albert.
- 1894—95. Soó Gáspár gymnasiumi igazgató, Varga Sándor finőveldei igazgató, Bodosi Lajos, Daróczy János, Embery Árpád, Gáspár Balázs, Gáspár István, Hajkő László, Jánosy Péter, Király Lajos, Kovács János, Szigethy István, Tamás Albert.
- 1895—96. Soó Gáspár gymnasiumi igazgató, Varga Sándor finőveldei igazgató, Bodosi Lajos, Daróczy János, Embery Árpád, Gáspár Balázs, Gáspár István, Hajkő László, Jánosy Péter, Keith Károly, Király Lajos, Kovács János, Szigethy István, Tamás Albert.

TANULÓ IFJAK SZÁMA ÉVENKINT FELTÜNTETVE 1689—1896-IG.

Mely évben?	Hány?	Mely évben	Hány?	Mely évben?	Hány?	Mely évben?	Hány?	Mely évben?	Hány?
1689	125	1710	46	1731	84	1752	213	1773	107
1690	126	1711	46	1732	83	1753	162	1774	114
1691	58	1712	139	1733	126	1754	160	1775	138
1692	47	1713	154	1734	123	1755	163	1776	139
1693	115	1714	147	1735	153	1756	166	1777	114
1694	82	1715	118	1736	173	1757	115	1778	111
1695	105	1716	199	1737	157	1758	159	1779	101
1696	107	1717	169	1738	147	1759	206	1780	109
1697	81	1718	174	1739	147	1760	96	1781	89
1698	91	1719	128	1740	187	1761	124	1782	72
1699	115	1720	59	1741	148	1762	134	1783	120
1700	135	1721	58	1742	145	1763	146	1784	78
1701	125	1722	109	1743	228	1764	155	1785	64
1702	118	1723	105	1744	124	1765	173	1786	51
1703	116	1724	128	1745	114	1766	197	1787	49
1704	Hiányzik	1725	140	1746	96	1767	215	1788	57
1705	Hiányzik	1726	134	1747	124	1768	182	1789	58
1706	Hiányzik	1727	104	1748	168	1769	153	1790	149
1707	57	1728	92	1749	174	1770	159	1791	75
1708	37	1729	95	1750	180	1771	132	1792	81
1709	44	1730	110	1751	173	1772	112	1793	79

 = beirt tanulók száma.
 = beirt és érettségít tett tanulók száma

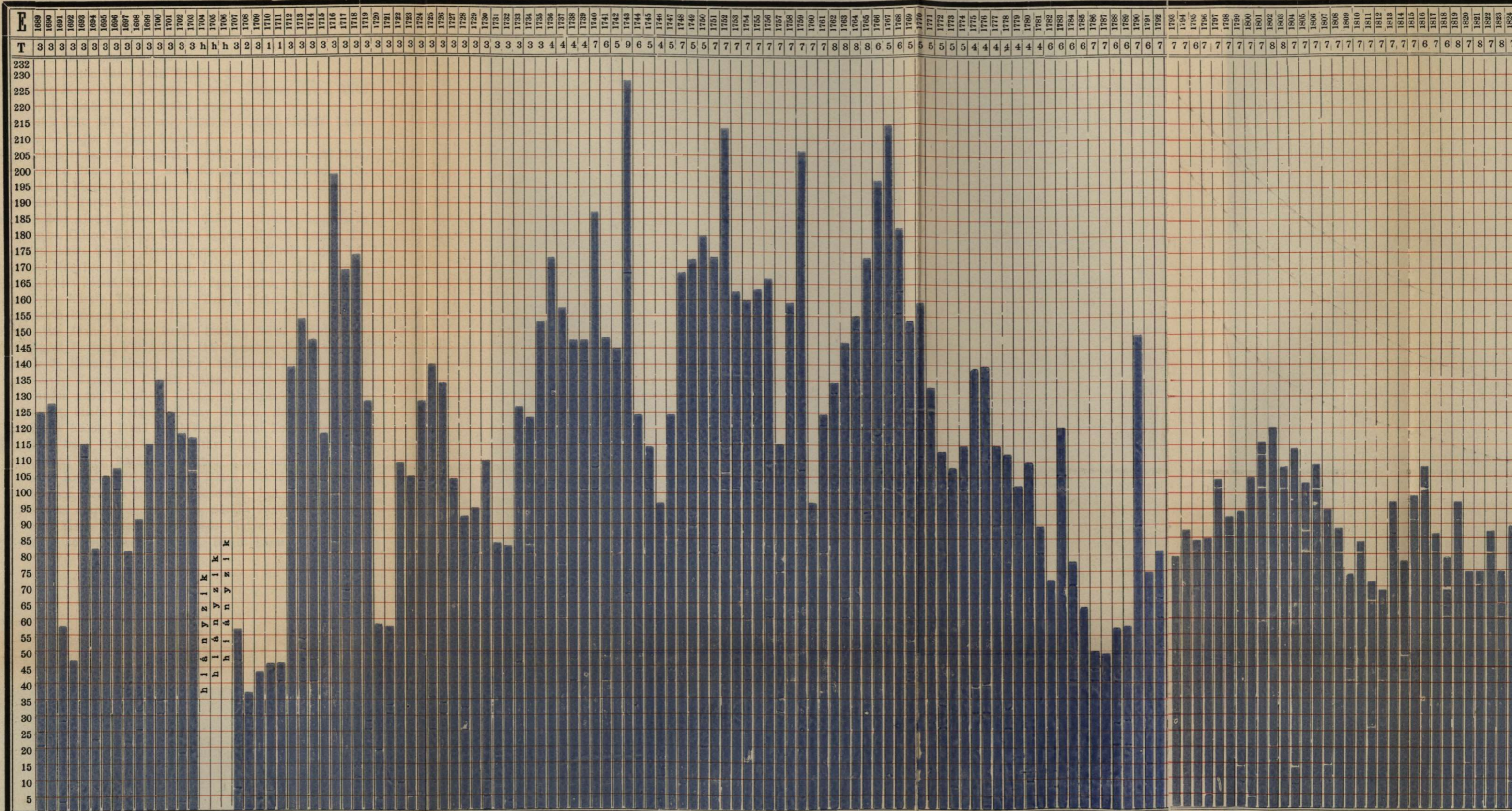

Mely évben ?	Hány ?	Mely évben ?	Hány ?	Mely évben ?	Hány ?	Mely évben ?	Hány ?	Mely évben ?	Hány ?
1794	87	1815	98	1836	80	1857	145	1878	135
1795	84	1816	107	1837	Hiányzik	1858	144	1879	163
1796	85	1817	86	1838	82	1859	164	1880	148
1797	103	1818	79	1839	83	1860	159	1881	142
1798	91	1819	96	1840	76	1861	142	1882	155
1799	95	1820	75	1841	77	1862	160	1883	143
1800	104	1821	75	1842	Hiányzik	1863	115	1884	155
1801	115	1822	87	1843	58	1864	141	1885	153
1802	120	1823	75	1844	63	1865	138	1886	148
1803	107	1824	89	1845	64	1866	123	1887	144
1804	113	1825	85	1846	75	1867	140	1888	156
1805	102	1826	78	1847	68	1868	158	1889	158
1806	108	1827	85	1848	72	1869	166	1890	161
1807	94	1828	81	1849	Szünet	1870	175	1891	177
1808	88	1829	68	1850	55	1871	133	1892	174
1809	74	1830	75	1851	76	1872	128	1893	194
1810	84	1831	80	1852	90	1873	109	1894	198
1811	71	1832	Hiányzik	1853	106	1874	102	1895	220
1812	69	1833	Hiányzik	1854	105	1875	95	1896	230
1813	96	1834	Hiányzik	1855	111	1876	108		
1814	78	1835	74	1856	117	1877	133		

E = évek száma.
T = tanárok száma.
h = hiányzik.
o = osztályok száma.

A székelyudvarhelyi róm. kath. főgymnasium tanárainak, osztályainak és tanulói

1689—1896.

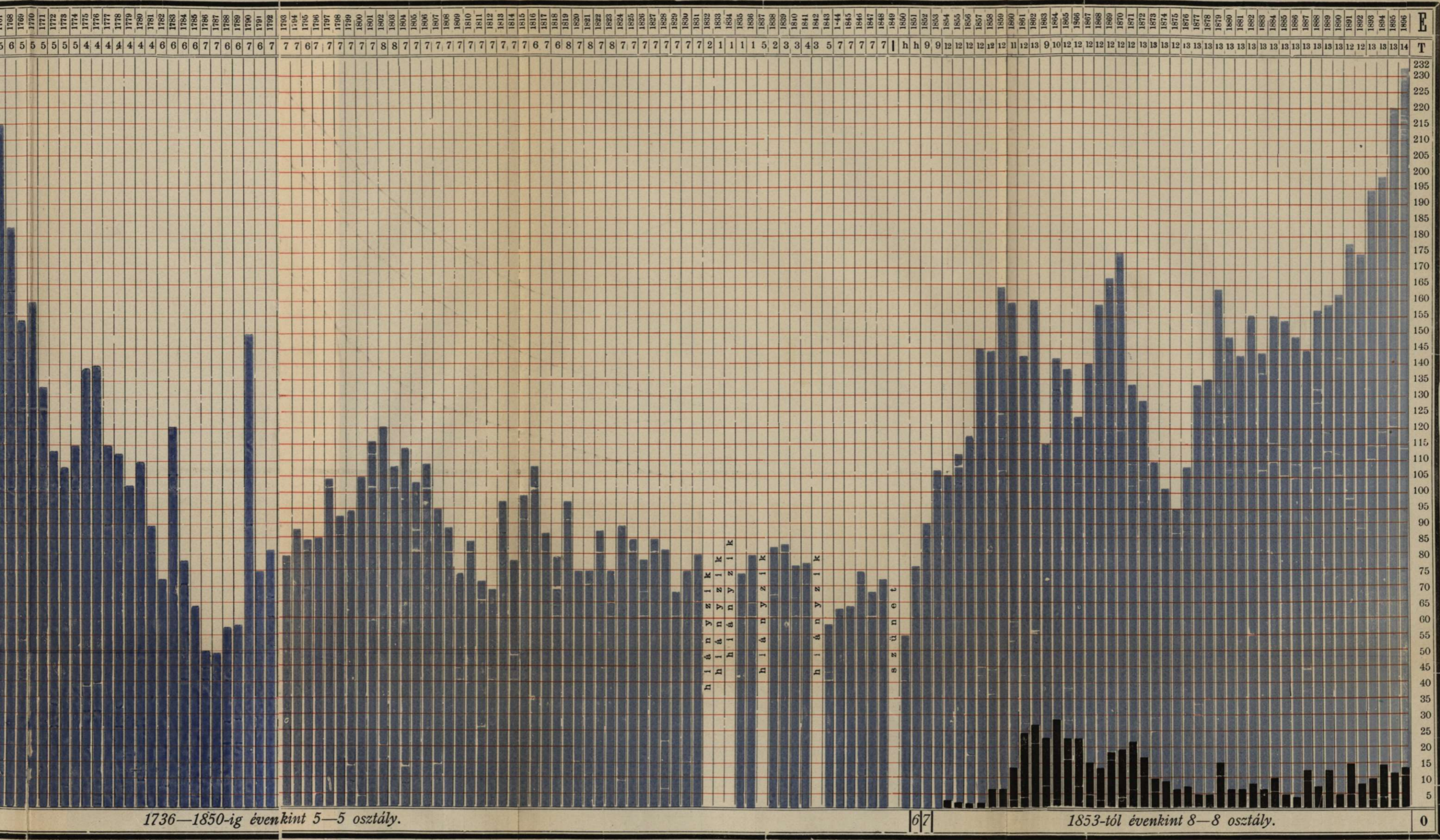
1689—1735-ig évenként 3-3 osztály.

1736—1850-ig évenként 5-5 osztály.

Ögymnasium tanárainak, osztályainak és tanulóinak táblázatos kimutatása.

1689—1896.

■ = beirt tanulók száma.
■ = beirt és érettségit tett tanulók száma

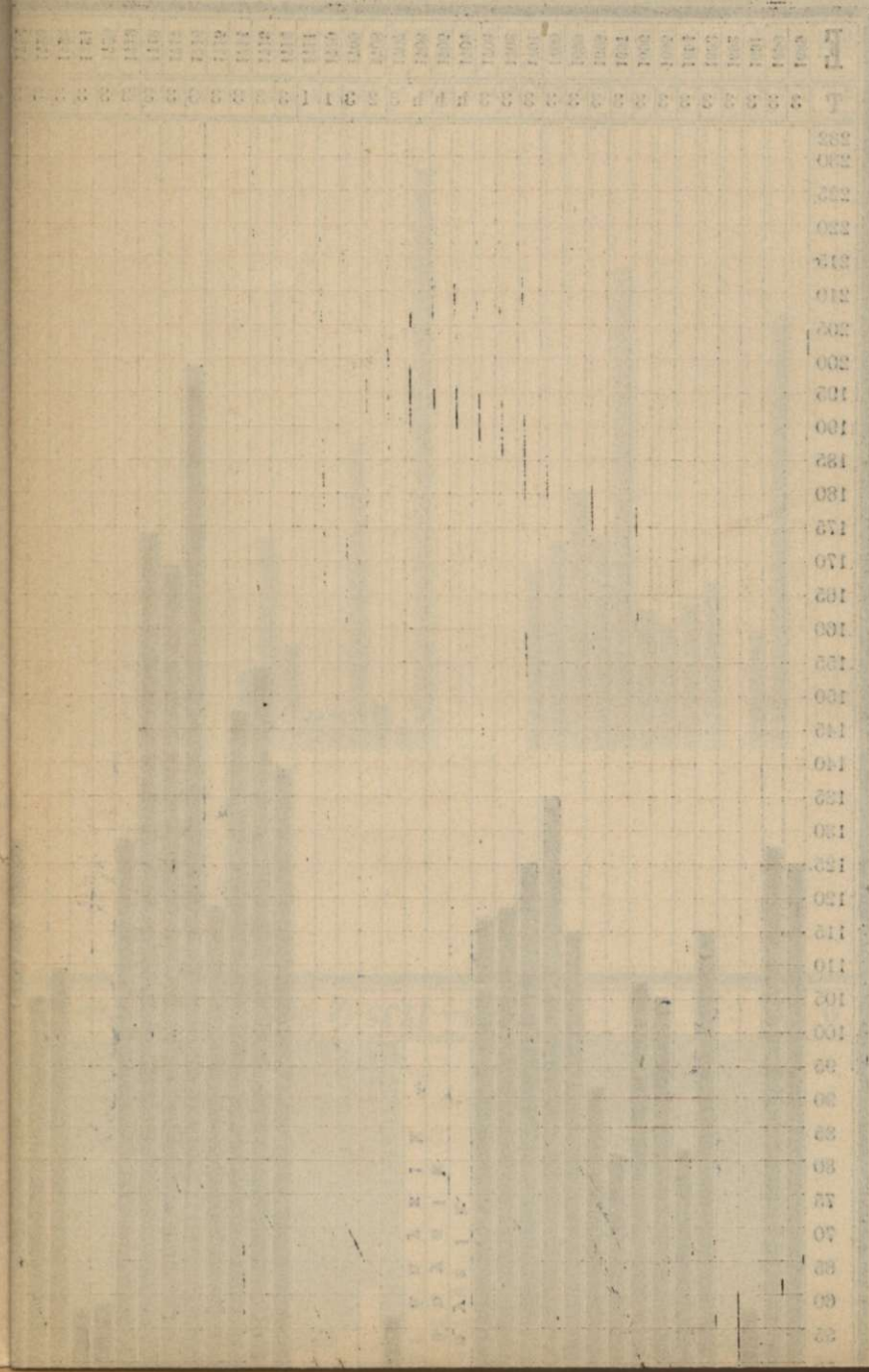
1736—1850-ig évenként 5—5 osztály.

67

1853-tól évenként 8—8 osztály.

0

...
 ...
 ...
 ...

I
 Y
 232
 230
 228
 226
 224
 222
 220
 218
 216
 214
 212
 210
 208
 206
 204
 202
 200
 198
 196
 194
 192
 190
 188
 186
 184
 182
 180
 178
 176
 174
 172
 170
 168
 166
 164
 162
 160
 158
 156
 154
 152
 150
 148
 146
 144
 142
 140
 138
 136
 134
 132
 130
 128
 126
 124
 122
 120
 118
 116
 114
 112
 110
 108
 106
 104
 102
 100
 98
 96
 94
 92
 90
 88
 86
 84
 82
 80
 78
 76
 74
 72
 70
 68
 66
 64
 62
 60
 58
 56
 54
 52
 50
 48
 46
 44
 42
 40
 38
 36
 34
 32
 30
 28
 26
 24
 22
 20
 18
 16
 14
 12
 10
 8
 6
 4
 2
 0

ÉRETTSÉGI VIZSGÁT TETTEK :

1854. Endes András, Endes Gábor, Másvilági Péter. 3.
1855. Ágotha Miklós, Mayai György. 2.
1856. Éltés Elek, László József. 2.
1857. Apor Zoltán báró, Csáni Sándor. 2.
1858. Apor János báró, Keresztes Károly, Könczey Gyula, Mikó Gyula, Szabó Károly, Szabó Dénes. 6.
1859. Bakk Pál, Biró Ferencz, Könczey Géza, Molnár Lajos, Szabó Lajos, Szilágyi Károly. 6.
1860. Balázs Imre, Czikó Sándor, Csiszér János, Daraghi Béla, Daróczi János, Juhász Béla, Kovács János, Könczey Béla, László Ferencz, Madarász Imre, Orbán Dénes, Szacs vay Sándor, Török Gyula. 13.
1861. Barácz Albert, Becze Antal, Csávás Gyula, Jung-Cseke Lajos, Csiszér Károly, Darvas Ignác, Elekes András, Éltés Jakab, Gergely Ignác, Incze János, Király Lajos, Lázár Menyhárt, Meskó Antal, Molnár Károly, Paál Gyula, Reichert József, Simó Márton, Spatz Antal, Tamás Károly, Tilier Károly, Török István, Tuzson Gyárfás, Wolf János, Hayth Ferencz. 24.
1862. Balázs József, Bokros István, Csekme Béla, Dávid Antal, Egyed Ferencz, Fülöp János, Gál Domokos, Gencsi Sándor, Geréb Kálmán, Henter Gábor, Hoffmann Dénes, Juhász Károly, Karácsoni László, Lájber Lajos, Nemes Károly, Sándor Adolf, Sebestyén István, Sebestyén Mózes, Simon Albert, Simon Gergely, Solnay Sándor, Szacs vay Dénes, Szeles Károly, Tibád Antal, Veress Antal, Zonda János. 26.
1863. Bakk Imre, Bokor Mózes, Bőjthy Sándor, Csató Ferencz, Daróczi Imre, Karácsony Márton, Keller Antal, Koncz Ignác, Kopacz Kristóf, Kovács Simon, László Antal, László Ferencz, Lengyel Márton, Loschdorfer Leo, Nagy Sándor, Puskás Alajos, Sándor Albert, Sántha János, Székely Károly, Szeles Dénes, Tokos Alajos, Pintye Antal Ignác. 22.
1864. Antal József, Barabás Mihály, Bálint Lázár, Csiki János,

- Czikó Károly, Dézsi György, Dobay Dénes, Ferenczy Lajos, Galgoczi Emil, Gál András, Györfy András, György Pál, Incze Lajos, Lukácsfy Péter, Nagy István, Opra Pál, Papp János, Pál János, Sáska Márton, Sebesi Ákos, Szász Ignác, Szentpéteri János, Szombatfalvi Lajos, Tompos Ignác, Tóth Sándor, Ugron Gábor, Vargyasi Mihály, Veress Sándor. 28.
1865. Abos Sándor, Balló Antal, Csató Ferencz, Csibi Tamás, Czapári János, Daniel Joákim, Éltés Zsigmond, Endes György, Ferenczy Károly, Gál Károly, Györfy Ignác, Horváth Sámuel báró, Kapcza Imre, Kelemen Ferencz, Kiss Ferencz, Páskó Antal, Száva Antal, Szenkovics István, Tamás Sándor, Tavaszi Miklós, Varga Ferencz, Vákár Lukács. 22.
1866. Ambrus József, Avédik Lukács, Beke Mihály, Cseh Gáspár, Csiszér Péter, Ferenczi András, Henter Károly, Imecs József, Juhász József, Kovács Domokos, Kozacska Bogdán, Mayer Károly, Mátis Imre, Orbay Lajos, Puskás István, Simon Lőrincz, Szenti Bálint, Tompa Gyula, Ugron Ákos, Urmánczi Kristóf, Vass Antal, Veress Lajos. 22.
1867. Birró Pál, Cseke Lajos, Csiszér Ferencz, Gerich Adolf, Hazai Lajos, Jánosi Pál, Kádár Ignác, Kóródi András, Máthé Dénes, Mengel József, Paál Kálmán, Szentpéteri János, Szombatfalvi Albert, Tankó János, Gál Árpád. 15.
1868. Boér Elek, Csató Károly, Fejér Dávid, Henter László, Keresztesi Károly, Nagy Imre, Peitsch Gáspár, Szilágyi István, Tompos Albert, Zakariás Eduárd, Dittrich János, Simó Ferencz, Soó Károly. 13.
1869. Bajkó Péter, Bartos József, Bialis Ákos, Bogády Gyula, Deáki Sándor, Demény Sándor, Finta József, Gál Lajos, Incze József (baróti), Incze József (székelyudvarhelyi), Kovács Izsák, Lázár József, Márton János, Murányi Árpád, Pál István, Pap Domokos, Szabó József, Szörcei Gábor. 18.
1870. Avéd Gergely, Birró Mihály, Biró Péter, Csiby Lőrincz, Csoboth Miklós, Fekete József, Henter Lajos, Ilyés József, Kovács Albert, Lakatos Izrael, Lakatos János, Liskai

- László, Pilder József, Szamosy Albert, Szopos Demény, Thury Ignác, Balló András Bonaventura, Imecs János, Petelei István. 19.
1871. Bocskor Árpád, Bodó Ferencz, Boér Ferencz, Boér Péter, Csató Ágoston, Csiszér József, Ferenczy Lajos, Imre Dénes, Kiss János, Kovács Antal, Lászlóffy Antal, Nagy Antal, Novák Antal, Persián Erneszt, Sebők Imre, Tamás Péter, Zakariás Simon, Zakariás István, Cioranu Péter, Gerich Károly, Kovács Ignác. 21.
1872. Barabás András, Czikó János, Czinege István, Dobay Ferencz, Eránosz Miklós, Jánosi József, Józsa János, Kápdébó Ferencz, Körmendi Oszkár, Lendvay Gábor, Madár Imre, Paál Gábor, Paál Géza, Szász Károly, Szentpéteri József, Laboncz Mihály. 16.
1873. Ábrahám Zakariás, Csiby Péter, Fülel Lajos, Gerich Gyula, Lázár Lajos, Léstyán József, Pap András, Szakács Balázs, Szentpéteri Dávid, Tankó Sámuel. 10.
1874. Bajkó Móricz, Balássy Dénes, Balogh Tamás, Fejér Albert, Gaál Miklós, Jelinek Rezső, Petres András, Soó Gáspár, Szacsvey András. 9.
1875. Balla Gyula, Biális Ferencz, Csengeri Gyula, Gáspár Balázs, Jákó János, Lakatos Dénes. 6.
1876. Albert János, Balogh Vendel, Barabás Domokos, Kis Mózes, Kozák Ferencz, Pál Antal, Ugron Antal. 7.
1877. Kádár Ákos, Szakács Miklós, Tamás Albert, Tiller Silve-rius, Vorsatz Antal. 5.
1878. Bartos József, Gerich Ferencz, Hamar Ignác, Hickmann Károly, Kritsa István. 5.
1879. Barcsa Miklós, Benedek Albert, Bölcskevi Boldizsár, Cischka Hugó, Csernátoni Ödön, Farkas Zalán, Lőrincz János, Novák Sándor, Nyerges Gyula, Paál Albert, Szabó Ferencz, Szabó Károly, Török Bódog, Worell Emil, Zöld Gábor. 15.
1880. Farkas Gábor, Héjja Gyula, Simó Balázs, Szabó Tamás, Tamás Árpád, Széplaki Ödön. 6.
1881. Goor Albert, Illyés Lőrincz, Márk Miklós, Muresianu Au-rél, Szabady Lajos, Tibád Árpád. 6.
1882. Barbu Sever, Bencze Balázs, Fekete Sándor, Florián Kris-

- tóf, Kovács Gyula, Kozma István, Szántó András, Szeke-
res János, Szentpéteri Alajos, Vincze Sándor. 10.
1883. Balázs Sándor, Lőrincz Sándor, Novák Gyula, Papp János,
Tiltscher Jenő, Veress Lajos, Zsigmond Albert 6.
1884. Balla Mihály, Burján István, Demény Géjza, Gálfy Ferencz,
Fülöp Árpád. Hadnagy Mihály, Jakabfi János, Szabó Dá-
vid, Wolf Gerő. 9.
1885. Beke István, Hübner Richard, Pfeifer Károly, Tinis József,
Wonner András. 5.
1886. Barthalis Antal, Gyórfy Károly, Hatos Imre, Lukácsfy
István. 4.
1887. Ágoston Ignác, Bálint Ferencz, Ferenczy György, Gergely
István, Lacz Sándor. Macskási Ignác, Máthé Sándor,
Péterfi János, Sándor János, Szilágyi Ferencz, Zakariás
János, Zakariás Lukács. 12.
1888. Bögözi Antal, Bokor György, Csáki József, Duka András,
Fejér Imre, Szabó Lázár, Váleentsik Ferencz. 7.
1889. Albert István, Balogh Ferencz, Bartis András, Endes Mik-
lós, Gencsi Zoltán, Huszár Lajos, Király Aladár, Koczány
Lajos, Lukács József, Sebestyén Imre, Sólyom Ferencz,
Szánthó Mihály. 12.
1890. Antal József, Benedek Géza, Lázár Kálmán, Szabady Ti-
vadar, Zsigmond Lázár. 5.
1891. Bodor Ödön, Czimbalmos József, Diemár Gyula, Dobay
László, Fehér Károly, Király András, Kovács Albert, Kovács
Ferencz, Lukács Lajos, Részeg József, Simó Tamás, Soó
Rezső, Tiltscher Gyula, Tuzson György, Zakariás Izsák. 15.
1892. Bálint Gáspár, Bálint Péter. Jakab János, Juhász Károly,
Kiss Kálmán, Kovács Kálmán, Róbert Gyula, Szabó Ist-
ván. 8.
1893. Gergely Elek, Gózszy Péter, Józsa Imre, Kóródy Jenő, Lu-
kács Zoltán, Ráduly József, Róbert Ödön, Sata Albert,
Sólyom Miklós, Viola Sándor. 10.
1894. Balázs Mózes, Boér Győző, Cserei Béla, Csobán Virgil,
Gergely Ferencz, Gál Imre, Kopacz Gergely, Medgyesi De-
zső, Pál Ignác, Péterfy István, Szabó Nándor, Tamás
Bálint, Trepera Ede, Wallandt Aladár. 14.

1895. Arnaut Miklós, Balázs János, Beóthy Gábor, Daróczi Ignác, Ferenczy István, Kacsó András, Pál Dénes, Podhráczky Rezső, Porst Kálmán, Pösig Venczel, Szentpéteri Ferencz. 11,

E szerint ezen főgymnasiumban 1854-től kezdve, mikor az első érettségi vizsga tartatott, 1895-ig érettségi vizsgát állott összesen 465 tanuló.

*

A kétszáznál több évet felölelő eme tanári névsor egy gárdáját tünteti fel azon jeles férfiaknak, kik nemcsak az oktatás és nevelés terén váltak ki, hanem más irányban és magasabb állásukban is elévülhetlen nevet vívtak ki maguknak közhasznú munkásságok által. Ott látjuk ragyogni Káldi Györgyöt a Biblia magyar nyelvre fordítóját. Szemünkbe ötlük egy másik kimagasló alakja e diszes testületnek: Török Ferencz, kinek egyéb érdemei mellett a helybeli „Szt. Miklós“ templom létre hozását köszöni. Itt szerepel az egyházi beszédeiről híressé vált Zsombori József; az új gymnasiumi épület létesítésében fáradságot nem ismerő buzgalommal működött s érdemeiért apáti méltóságra emelt Jung-Cseke Lajos. És Gyertyánfy István, Klamarik János, amaz a budapesti paedagogium igazgatója, emez miniszteri tanácsos: nem oly nevek-e, melyekre büszkén hivatkozhatnak ez intézet tanárai?

De nem szükkölik ez iskola oly kiváló egyénekben sem, kik benne nyerték első oktatásukat. Első helyen álljon itt a klasszikus iskola triásának egyik jeles tagja: Baróthi Szabó Dávid, kinek neve a „Rhetorok“ sorában ma is feltalálható, Beke Antal kanonok, Kovács Ferencz apát-főesperes-plebános, Biró Béla apát-kanonok, Kovács Simon és Tamási Áron kanonokok; Dr. Török Albert nyug. főispán; Tibád Antal, Szacsvay Sándor, Ugron Gábor és Ákos országgyűlési képviselők, Becze Antal alispán, Kovács János királyi táblai tanácselnök, Karácsony Márton czimz. főesperes, gymn. és finőveldei igazgató; Soó Gáspár főgymn. igazgató; Pál Antal finőveldei igazgató, Éltes Elek kir. tanfelügyelő; Keresztes Károly hadbíró; György Pál pénzügyigazgató; Incze József ügyvéd, volt országgyűlési képviselő; Sebesi Ákos ügyvéd és ev. ref. collegiumi főgondnok; Szabó Dénes kir. táblai bíró; Madarász Imre ezredorvos; Baráczy Albert alesperes; Élthes Jakab járásbíró; Tamás Károly kir. táblai bíró; Csekme Béla kir. ügyész; Élthes Zsigmond kir. törv. bíró; Ferenczy Károly alesperes; Szombatfalvi Albert detektív főnök; Bajkó Péter honvéd-szá-

zados; Deáki Sándor miniszteri számtanácsos; Csiby Lőrincz erdőmester; Pap Domokos kir. főmérnök; Pap János alesperes; Petelei István író; Tankó Sámuel vasúti mérnök és még számosan, kik szerény állásaikban is hasznos tagjaivá váltak az emberi társadalomnak: mind ez intézetnek voltak növendékei.

KÖNYVTÁRAK.

A tanítás sikere a tanerők képzettségén kívül a jól berendezett könyvtárak és a szemléltető eszközök minősége és mennyiségétől függvén, iskolánkban is ezek felállítására és gyarapítására kellő gond fordított.

A mi a tanári könyvtárt illeti, ennek keletkezéséről semmit sem tudhatni; időközönkénti gyarapodásáról sincsenek a régi időből egyéb adatok, mint hogy 1801-ben e célra 47 frt 58 krt, 1802-ben 86 frt 44 krt, 1803-ban 25 fitot adtak ki; föltehető azonban, hogy később sem feledkeztek meg róla, mert 1819-ben már 319 drb. könyvvel rendelkezik az iskola. Az erről fennmaradt catalogust tájékoztatás végett szükséges bevezetni:

Catalogus.

Librorum Gymnasii Regii Udvarhely.

Nro	Nomen Authoris vel operis	Formatura	Compactura	Tom. v. volum	Exemplar	Reflexiones
	<i>Libri philosophici et philologici.</i>	In	In			
1	Ausonii (D. Magni) opera	1 ^o	gall	1	2	Usque ad 50-um desi deauratur 7.
2	Berthuch (F. J.) novus orbis pictus	4 ^o	invol	43	1	
3	Bölcsességnek és jó erkölcsnek könyve	8 ^o	—	1	1	
4	Catullus, Tibullus Propertius	8 ^o	gall	1	1	
5	Cor. Celsi de Medicina	8 ^o	"	1	1	
6 (A. P.) selecta latini sermonis exemplaria	8 ^o	"	5	1	Tom. 6. desideratur.
7	Contzen (Adami) Politica	folio	angl.	1	1	
8	M. T. Ciceronis opera	8 ^o	gall	15	1	
9	Cl. Claudiani opera	"	"	1	2	
10	Julii Caesaris opera	"	"	2	1	
11	Faludi Ferencz költ. maradványi	"	invol	1	1	
12	Auli Gellii noctis Atticae	"	gal	3	1	
13	S. I. Fronitni opera	"	"	1	1	

Nro	Nomen Authoris vel operis	Forma- tura	Compac- tura	Tom v. volum	Exemplar	Reflexiones
14	Gyöngyösi István karikliája	8 ^o	gall	1	1	
15	G. Gvadányi üdőtöltése	"	—	1	1	
16	Faludi Notáriusa	"	—	1	1	
17	" országgyűlése leirása	"	—	1	1	
18	Val Flac. Argonauticon	"	gall	1	1	
19	Q. Horatii Fl. opera	"	"	2	1	
20	Horváth (Joan B.) Physica	"	"	2	1	
21	" Elementa matheseos	"	—	1	1	
22	Ideae Sapientis seu Phylosophia tri- partita	"	gall	1	1	
23	Initia Astronomica spec. Bathtyani- ana	4 ^o	—	1	1	
24	Jani Pannonii Pöemata	8 ^o	gall	1	1	
25	Institutionum grammaticorum pars III. seu Syntaxis ornata	"	—	1	1	
26	Iustitutionum ad eloquentiam pars posterior	"	gall	1	1	
27	Zur lateinischen Sprache Anleitung	"	"	1	1	
28	Latinae lingvae elementa	"	—	1	5	
29	T. Livii Pal. Historia	"	gall	14	1	
30	M. A. Lucani Pharsalia	"	"	1	1	
31	Luciani Samosateni opera	"	"	2	1	
32	T. Lucretii opera	"	"	1	1	
33	Aur. T. Macrobbii opera	"	"	1	1	
34	Val. Martialis. Epigrammata	"	"	2	2	
35	Magyarnyelv mivelő társaság munkája	"	"	1	1	
36	Német grammatica Hattzertől	"	—	1	1	
37	Cor. Nepotis de vita exc. Imperatorum	"	gall	1	1	
38	Pub. Ovidii Nasonis opera	8 ^o	gall	1	2	
39	Parispapai Dictionarium latino hon- garicum et hungarico latinum	4 ^o	"	1	2	
40	T. Petronii Arbitri Satyrion	8 ^o	"	1	1	
41	Persii et Juvenalis Satyrae	"	"	1	2	
42	Phöedri Fabulae	"	"	1	1	
43	Platonis opera	"	"	12	1	
44	M. Plauti Comedia	"	"	3	1	
45	Plinius secundi Histor.	"	"	9	1	
46	M. T. Quintilini opera	"	"	4	1	
47	Rheinis József Magyar Helicon kala- uzza	"	—	1	1	

Nro	Nomen Authoris vel operis	Forma- tura	Compac- tura	Tom. v. volum	Exemplar	Reflexiones
48	Schrazlii Cornel. Lexic. graecolat	8 ^o	gall	1	1	
49	Scriptoris Rei Rusticae	"	"	4	1	
50	Sajnovits (Joan) demonstrat. de ling. Lappon	4 ^o	—	1	1	
51	Schotti Gaspari cursus mathematicus	folio	gall	1	1	
52	Schlegel Franz Grammatica graec.	8 _o	—	1	1	
53	L. A. Senecae opera	"	gall	1	1	
54	Sitii Italici Punicorum libri	"	"	1	1	
55	Achillis Statii opera	12 ^o	ang.	1	1	
56	Pap. Statii opera	8 ^o	"	1	2	
57	Schtorchenan Platosophia	"	—	2	1	
58	Szabó Dávid uj mértéke	"	gall	1	1	
59	Thesaurus synonymarum	"	"	1	2	
60	Thesaurus lingvarum latinae ac germ. Joan de Corach	4 ^o	"	2	1	
61	Pub. Terentii Concediae	8 ^o	"	2	1	
62	Thucydidis de Bello Peloponesico	"	"	6	1	
63	Vagner Franz Methodus recte cogi- tandi in scriptis eruditis	"	ang.	1	1	
64	Vagner Dialogus de competanda vera eruditione	12 ^o	—	1	1	
65	Valerii Max. Facta memorabilia	8 ^o	gall	1	1	
66	P. V. Maronis opera	"	"	4	2	
67	Vocabularium sex lingvarum	"	ang.	1	1	
<i>Libri historici et geographici.</i>						
68	Ammionini Marcelli Rerum gestorum	"	gall	2	1	
69	Anonymi Belae regis Notarii Historia	"	"	1	1	
70	Bel. Math. Compendium geograficum	"	"	1	1	
71	Benkő Josephi Transylvania	"	"	1	1	{ Praeter Tom I. reliqui de- sideratur.
72	Bethlen Volfgangi Hist. Tranniae	"	"	4	1	
73	Qu. Curcii R. Historia Alexandri M.	"	"	2	—	
74	Detsy Samuel Osmanografiája	"	—	2	1	
75	Fölméri Márton Hist. Transilvaniae	"	—	1	1	
76	L. A. Flori Epitomen Rerum Roma- norum	"	gall	1	2	
77	Historiae Augustae scriptoris	"	"	1	1	
78	Historiae Romanae scriptoris minoris	"	"	1	1	

Nro	Nomen Authoris vel operis	Forma- tura	Compac- tura	Tom. v. volum	Exemplor	Reflexiones
79	Justi de Palma Florentini opus . . .	4 ^o	gall	1	1	
80	Justini Historiae Philippicae . . .	8 ^o	"	1	1	
81	Katona (Steph) Historia Ducum H. . .	8 ^o	"	1	1	
82	Ejusdem Historia Crit. Rerum H. . .	"	"	4	1	
83	Kéri (Franciscus) Imperatores orientis	folio	"	1	1	
84	Hoffler (Joan.) Synoptica Kochinchi- nae descriptio M. f.	4 ^o	—	1	1	
85	Magyar Almának Opolejne fiának his- toriájáról	8 ^o	invol	1	1	
86	G. H. Nienport Ritus Romanorum . . .	"	gall	1	1	
87	Palma Caroli Historia Hungariae . . .	"	"	2	1	
88	C. Salustii opera	"	"	1	1	
89	Seczrini Historiae Hungariae	"	"	1	1	
90	Stiltingi vita S. Stephani regis . . .	folio	"	1	1	
91	(A czim olvashatatlan)	"	"	1	1	
92	C. Svetonii opera	8 ^o	"	1	1	
93	Szekér (I. Alojzi) Magyarok eredete	"	"	2	1	
94	C. Taciti opera	"	"	4	1	
95	B. Trencz Fridrik élete	"	—	1	1	
96	G. Urs. Velii de Bello Punnico . . .	4 ^o	"	1	1	
<i>Libri theologici et ecclesiastici.</i>						
97	Laur. Alticottii de antiquis novisque Manicheis dissertatio	8 ^o	invol	1	1	
98	Nic. Avancini de vita Jesu Christi	"	gall	1	1	
99	P. Augustini de Gratia Dei	"	—	1	1	
100	Benedicti XIV. P. M. Epitome doc- trinae moralis et canonicae	"	"	1	1	
101	Biblia S. V. ed. Sixti V-ti P. M. jussu	4 ^o	"	1	1	
102	Cathecismus Roni	8 ^o	ang	1	1	
103	Cabossutii (Joan) Notitio conciliorum	"	—	1	1	
104	Castigatio libelli	"	invol	1	1	
105	Erber (Antonii) Theologia speculativa	8 ^o	gall	8	1	
106	Eufemia vagy a vallás győzedelme . . .	"	—	1	1	
107	S. Hyeronimi Epistolae schol.	"	invol	1	1	
108	A hitnek külömbféle ágozatairól ve- télkedő levelek	"	—	3	1	

Nro	Nomen Authoris vel operis	Forma- tura	Compac- tura	Tom. v. volum	Exemplar	Reflexiones
109	Imago primi saeculi societatis Jesu	folio	gall	1	1	
110	Honarski Stanislai de Religione ho- nestorum hominum	8 ^o	"	1	1	
111	Kempisii (Thomae) de Christo imit.	"	aug	1	1	
112	Krammer Francisci Fragmenta de Re- ligione et Eccl. sola salvifica . . .	"	gall	3	1	
113	L. C. Lactantii opera omnia	"	"	2	2	
114	Molnár Joan. Bapt. Orationes sacrae	"	"	1	1	
115	Muratoris Lajosnak a Keresztény ember ájtatosságáról	4 ^o	"	1	1	
116	Norma Cleri a Matheo Benedek . . .	8 ^o	—	1	1	
117	Normalia ecclesiast. Imp. Josephi II-di	"	—	2	1	
118	Pichler Juris Can. Compendium . .	"	—	2	1	
119	Grautenschan (Steph.) Institutiones juris Canon	"	gall	1	1	
120	Rosignolii (Carl.) Bonae cogitationes	12 ^o	"	1	1	
121	Sandini Ant. de Pontificibus Romanis	8 ^o	"	1	1	
122	Scribani Caroli Superior religiosus	"	"	1	1	
123	Solfi Caroli Minister aegrotantium . .	4 ^o	—	1	2	
124	Stramair Balthasar allocutiones sacrae	"	"	1	1	
125	Szabad gondolatok a Teremtőhez . .	8 _o	"	1	1	
126	Szabó János Szt. Irás és természet szava	"	inv.	1	1	
127	Tridentini Concilii generalis decreta	"	gall	1	1	
128	Tschopik Joannis Kanzel regum . . .	"	"	3	1	
129	Zerenners Praedigten	"	—	1	1	
<i>Libri miscellanei.</i>						
130	Molnár János Magyar könyvház . . .	"	"	3	1	
131	Mythologia görög és római	"	"	1	1	
132	Norma Stadior. regia	4 ^o	inv.	1	6	
133	Tudományos gyűjtemény 1817-ki . .	8 ^o	"	12	1	
134	Detto 1818-ki	"	"	12	1	
135	" 1819-ki	"	"	12	1	
136	Vorschriften zum Schönschreiben . .	fol	"	1	2	

E könyvtár további öregbedéséről a következő feljegyzések vannak :
185^{6/7}-ben 915 drb, a tudomány külömbféle ágaira vonatkozó, részint
pénzzel vásárolt, részint ajándékozott könyv van lajstromozva, melyek-

nek összes értéke 517 frt 30 kr; 185⁷/₈-ban a megelőző évi szám 35 drbbal szaporodott, összesen 570 frt 10 kr értékben; 185⁸/₉-ben a korábbi 950 drb 30-al gyarapodik, mely együtt 622 frt 10⁵/₁₀ krt képvisel; 1860-ban csak is 16 darabbal növekedik az ez előtti 980 darab könyv, s összes értékök 661 frt 49⁵/₁₀ kr; 1861-ben szintén kevés, csak 18 darab gyarapodást tüntet fel az összesen 1014-re menő könyvek száma, 677 frt 49⁵/₁₀ kr értékben; az 1862-ben szerzett 30 drb a megelőző évi mennyiséget 1044 számra emeli, s összes értéke 708 frt 71⁵/₁₀ krt tesz. A későbbi időkben a tandíj, (mely 1864-től kezdve egy tanuló után 2 frt; azután 4 frt, s végre 6 frt volt) felének egy, a tanártestület által megállapított része évről-évre a tanári könyvtár modern berendezésére fordítván, ma már nem csak mennyiségre, de minőségre nézve is, — minthogy benne minden tudományszak képviselve van, és a nagy részben csinoson bekötött könyvek egy, e célra épített könyvtárba izléssel vannak elhelyezve — az adott viszonyokhoz képest jól berendezett tanári könyvtár áll a kutatni vágyó ész szolgálatára, mely a fennebb részletesen elősorolt példányokkal együtt 2480 darab könyvet foglal magában, 4614 frt 75 kr értékben, ide nem számítván a százakra menő középiskolai Értesítőket.

Egyetlen nevezetessége, unicuma a *Nyujtodi* András, Szt.-Ferenczrendi szerzetes által nővére: *Nyujtodi* Judith, apáca számára 1526. évben saját kezüleg irt Imádságos könyv, melyet *Szabó* Sámuel kolozsvári ev. ref. collegiumi tanár itt léte alkalmával könyvtárunkból kivévn, az academia utján közzé tett. E könyv hiteles voltáról, ugy a régiséget, mint az írók illetőleg, szóljon annak erre vonatkozó része: „Ezen szorint végeztetik a szent Judith asszonnak ő könyve örök Cristus Jesusnak az szüz Maria méhétől születésének utánna ezerötszázhuszonhatod esztendőben“. És tovább ez olvasható: „Ime azért én szerető hugom *Nyujtodi* Judith az te neveden való szent asszonnak könyve melet én az te szegén bátyád *Nyujtodi* frat. András meghirtam az diáki bötüről ez magyar nyelvre, az te hozzád való atyafiúságos szeretetnek miatta meggyőzöttetvén, és hogy ne lennél az te celladban az te szenteknek könyvé nélkül de vallanád ezt az te lelkednek vigasztalására, ne nézzed pedig szerető hugom az írásnak az ő paraszt voltát hanem az ő igaz értelmét kibem hamisat nem lehetsz.“

Értékes és érdekes könyvek vannak még a tanári könyvtárhoz tartozó, de attól elkülönítve lajstromozott „Rieger“-féle szekrényekben is, melyeket -964 frt 25 krba került tartalmával: összesen 599 drb. könyvvel együtt néhai *Rieger* Gottfried, főgymnasiumi és finöveldei igazgató hagyományozott 1886-ban a tanári könyvtárnak; mi által az érczuél maradandóbb emléket állított föl maga számára a hálás kartársak szívében.

Van tanintézetünkben ezen kívül még két könyvtár: egyik az „Ifjusági könyvtár.“ Ennek terve, 1858. évi december 6-ra vihető vissza, midőn az akkori főesperes-plebános: *Ferenczy* József házához összegyűlt vendégek előtt *Sárosy* Károly, tanár szönyegre hozá az ifjusági könyvtár létesítésének szükségességét. A felszólításnak eredménye is lett; mert a jelen volt diszes társaság vetélkedve sietett megtenni pénzbeli ajánlatát a terv kivitelére. Sajnos azonban, hogy sok ígéret teljesítetlen maradt, vagy csak részben teljesítetett, s e miatt más eszközhöz kellett nyulni; még azon évben elhatározta ugyanis a tanári testület, hogy e célra minden tanulótól 50 kr díjt fog szedni, azonban ezen határozat nem nyert fensőbb jóváhagyást, s csak később engedtetett meg, hogy az ifjusági könyvtár részére a felgymnasiumi tanulótól 50 kr, az alsóbb osztályosoktól 25 kr illeték vétessék. Ily módon s néhány nemes gondolkozású Moecenásnak pártolásával, kik között különösen kiemelendő néhai *Domokos* János, ezen tanintézet egykori tanára, 42 drb értékes nagy részben bekötött könyvajándékkal, vált lehetségessé, hogy az 1859-ban már kapossá is lett intézmény évenként mind inkább fejlődni kezdett s oly haladást tett, hogy jelenleg 1245 drbra szaporodott a hasznos olvasni való könyvek száma, melyeknek összes értéke 1500 frtra megy.

A másik az „Ifjusági kisegítő könyvtár“, melyet a tanuló ifjuság által rendezett műkedvelői előadások jövedelmeiből 1890-ben oly célból állított fel a tanári testület, hogy a szegénysorsu tanulóknak olcsóbbá tegye a tanulást, mérsékelt díjfizetés mellett használatra kiosztván közöttük a tankönyveket. Ez, miként a többi könyvtárak, egy tanár felügyelete alatt áll, ki a szükséges tankönyveket beszerzi, a tanév elején kiosztja és a végén beszedi s éppen úgy, mint az ifjusági könyvtárnak, eljárásáról beszámol. A könyvtárnokok fölötti közvetlen ellenőrzést a tanári testület

gyakorolja, mely az ifjusági és kiegészítő könyvtárak s az azokról készített számadások megvizsgálására saját kebeléből évenként bizottságokat küld ki, melyeknek jelentései jegyzőkönyvbe foglalva a főtanhatósághoz fölterjesztetnek.

SZERTÁRAK.

A gymnasiumi oktatás fősulya 1848-ig a humantárgyakra lévén fektetve, nem lehet megütközni a fölött, hogy ez iskolánál a természettudományok sikeres tanításához megkívántató kísérleti és szemléltető eszközökre az 50-es évek előtt nem találunk; sőt földrajzi és mennyiségtani eszközeink is néhány darab térképre, egy földgömbre s 6 darab geometriai tárgyra szoritkozva még 1819-ben is oly számban voltak, mint 1782-ben, midőn azokat a catholica commissio ez iskolának küldötte.

Szertáraink az újabb időben létesítették és pedig előbb a természettani, azután a természettudományi szertár. Az elsőnek, mely egykét darab jelentéktelen tárgyból állott, beállítása végett 1856-ban történt az első fölterjesztés; minek következtében a főtanhatóság időnkint küldött is némi összeget a legszükségesebb eszközök beszerzésére. Nagyon szerű és gyors haladás azonban itt is csak azóta mutatkozott, mióta a tandíj felének nagy részével természettani eszközök vásároltattak; sokat gyarapodott e szertár az által is, hogy a tanulmányi alapból 1886-ban tanszerekre kiutalt ezer forintnak fele e célra fordított; s minthogy az utóbbi években is kiválóan erre irányult a tanári testület gondoskodása, el lett érve azon eredmény, hogy jelenleg intézetünk a természettan gyakorlati előadásához szükséges mindennemű eszközt birja, a melyeknek összes értéke 1888 forint 72 krt tesz.

A természettudományi szertár későbbi keletű: 1865-ben kérte föl reá a főtanhatóság figyelmét a tanári testület, s mindjárt kapott 80 frtot egy fül és egy szem meghozatalára. Ezeket követte később az állat-, növény- és ásványtan köréhez tartozó szemléltető eszközök sokasága, melyek szintén a tandíjból szereztek meg. Az ásvány gyűjtemény, nagy választékának és csinyjának emelésére befolyt: néhai Cseh Lajos, volt bányaigazgatósági elnök, statusigaz-

gatótanácsi tag, a kolozsvári gymnasium, a selmeczi m. k. bányagazgatóság, úgy szintén a földtani intézet is, ingyenes ásvány és kőzet küldeményeivel. Elmondhatni e szertárról, hogy a mily primitív volt kezdetben, ép annyira megfelel most a modern követelményeknek. Berendezése a csinos szekrényeken kívül 1866 forintba került. És hogy az se hiányozzék, a mi a classicus kort az ifjuság szeme elé varázsolja, 1890-den egy kisebbszerű philologia muzeum alapított. A képzőművészet iránt való hajlam ápolására pedig még korábban 1871-ben rajzszerár létesített, melynek alapjául a tandíjból ekkor kiutalt 120 frt szolgált.

A kis szabású éremgyűjtemény magvát azon 22 drb pénz képezte, miket a *Szirányi* József által talált érmekből a főtanhatóság 1870-ben küldött; ehhez járult 1881-ben 88 drb régi ezüst és rézpénz, a vágási *Dobay* István ajándéka. Egyesek szives adománya folytán ezután is gyarapodott az érmek száma; de történelmi becsüvé és értékessé csak 1895-ben vált, az által, hogy Dr. *Bakonyi* József, nyugalmazott főorvos nagy utánjárással és költséggel összegyűjtött és szakértelemmel rendezett érem gyűjteményét, mely magában foglalja Magyarország királyainak eredeti pénzeit, Szt. István királytól a jelenkorig, Erdély néhány fejedelmének eredeti pénzeit és nyolcz darab érdekes érmet, ezen intézetnek ajándékozta. E helyen meg kell jegyezni azt, hogy a könyv- és szertárok gyarapítását illetőleg a főtanhatóság 1894-ben igen fontos intézkedést tett, midőn e czéira a tanulmányi alapból évről-évre járandó 800 frt felszerelési általányt utalt ki, melyet a tanári testület fensőbb jóváhagyás mellett évenként a mutatkozó szükséghez képest vagy szemléltető és kísérletező eszközök beszerzésére, vagy a tanári könyvtár javára fordít. Ugyanekkor emeltetett föl — szintén a tanulmányi alap terhére — a kelléki általány is 800 forintra. Ennek következménye lett aztán a tandíjnak — 1895⁵/₆ év kezdetétől — a négy alsóbb osztályokra nézve 10 frt, a négy felsőbbeket illetőleg pedig 15 forintra történt felemelése, melyből 1 frt beiratási, 50 kr Értesítődíj, ugyan annyi krajczár ifjusági könyvtár-illeték czímen szedetik, 3 frt a tanári nyugdíjalap javára szolgál, a többi 5 és 10 frt pedig a tanulmányi alapba igazgatói számadás mellett beszolgáltatik.

Nem katolikus tanulók a tandíjnak kétszeresét fizetik.

ZENEALAP.

A tanintézet fejlődésének hű feltüntetése megkívánja, hogy azon intézményekről se feledkezzünk meg, melyek a tanári kar buzgalmából kifolyólag létesültek és vitték előbbre az ifjuságnak minden irányban való képzését. Ilyen a zenetanítás életbe léptetése és az Önképzőkör föllállítása.

A zenetanítás céljából még 1871-ben elhatározta a tanárikar egy oly alap létrehozását, melynek jövedelméből a zenetanító fizetése kiteljék. A terv megvalósítására az ifjuság által színielőadásokat rendeztetett s a tanügyiránt érdeklődő hazafiakat áldozattételre kérte föl. Mindkét eljárásnak szép eredménye lett, mert a két színi előadás összesen 229 forintot jövedelmezett; a tanári kar felhívására pedig ez volt a válasz:

Dr. Hajnald Lajos, kalocsai érsek	15	frt.
Dr. Fogarasy Mihály, erdélyi püspök évenként		
10 frt, jelenleg	10	"
Bonnáz Sándor, csanádi püspök	20	"
Tóth Vilmos, belügyminister	10	"
Szlávy József, ipar s kereskedelmi miniszter	10	"
Demeter Endre, udvarhelyi főesperes-plebános		
évenként 5 frt, jelenleg	5	"
Ifj. Haller Ferencz, gróf	40	"
A veszprémi káptalan	5	"
Fazekas Elek, főreáliskolai igazgató	1	"
Tamás Károly, törvényszéki bíró	3	"
Dr. Fehérvári Lajos, főorvos és Szakács Károly,		
adótárnok	4	"
Karácsoni László, karácsonfalvi kath. lelkész	1	"
Imrei János, főreáliskolai rajztanár	1	"
Biró György, földbirtokos	1	"
Lakatos József, oláhfalvi földbirtokos évenként		
2 frt jelenleg	2	"
Jeddi Lajos, rugonfalvi birtokos	1	"
Jeddi Lajosné, Biró Eulalia	1	"

Bogács Bertalan, postatiszt	2	frt
Váradai Móricz, r. kath. főgymnasiumi igazgató	5	"
Tompos János, csik-szt.-györgyi birtokos . . .	2	"
Az udvarhelyi fazekas czéh	5	"
Dr. Szombathy I. M., főreáliskolai tanár . . .	1	"
Dr. Krausz Frigyes, orvos	5	"
Szöcs Márton, kir. ügyész	5	"
Csiszér János, véczkei róm. kath. lelkész . . .	5	"
Páll Sándor, kir. tanácsos, erdélyi tankerületi fő- igazgató	10	"
Keserü Mózés, czimz. püspök	10	"
Gyertyánfi István, sz.-kereszturi állami képezdei igazgató	1	"
Sándor Mózes, tanfelügyelő	1	"
Bálint Károly, gyergyó-ujfalvi plebános . . .	5	"
Egyed Pál, csomafalvi kath. lelkész	5	"
Horváth Károly, gyergyó-alfalvi lelkész . . .	5	"
Gyergyó-Ujfalu nemes községe	5	"
Lázár Mihály, városi főispán	20	"
Bodó Miklós, megyesi zárdafőnök	2	"
Rápolti Ferencz, r. kath. segédlelkész	1	"
Gyarmathy Ferencz, ügyvéd	10	"
Jenei Viktor, ev. ref. collegiumi igazgató . . .	4	"
Sándor Albert, kir. törvényszéki albiró egy drb. arany	5	"
Endes Kálmán, segédtelekkönyvezető évenként 4 frt jelenleg	4	"
Boros Károly, évenként 1 frt jelenleg	1	"
Tamás Antal, 10 évig 1 frt, jelenleg	1	"
Nenovics Szilárd, évenként 1 frt, jelenleg . .	1	"
Veress Ferencz, kereskedő	4	"
Ágoston Lajos, r. kath. lelkész	1	"
Adorján Imre, gymnasiumi tanár	1	"
Avéd Jákó, gymnasiumi tanár	2	"
Elekes Lőrincz	1	"
Imecs Jákó, gymnasiumi igazgató	2	"
Incze János, róm. kath. lelkész	2	"

Király Lajos, gymnasiumi tanár	1	frt
Lakatos Kornél	1	„
Márkus János	1	„

Összesen: 267 „

Ehez adva a színelőadás utáni tiszta bevételt 229 „

A tőke 496 frtot tett.

Kicsiny volt ez alap, de azért a zenetanítás 1872-ben mégis megkezdett; mert a tanári testület a karmester fizetését magára vállalta és teljesítette mindaddig, míg a tőke akkorára emelkedett, hogy annak kamataiból a kiadások fedezhetőek voltak. A későbbi adományok és a kamatok egy részének tőkésítése által aztán néhány darab fuvó és vonó hangszer beszerzése is lehetségessé vált. Jelenleg a zenealap 3284 frt 59 kr, pénztárnoka mindig egy tanár, ki a tanári testületnek felelősséggel tartozik.

ÖNKÉPZŐ KÖR ÉS JUTALMI ALAPITVÁNYOK.

A tanári kar buzgalmának tulajdonítható az ifjusági Önképző kör fennállása is, mely ezelőt 21 évvel alakult. Elnöke a magyar irodalom tanára, tagjai régebb a felgymnasiumi tanulók voltak, most felsőbb rendelet folytán a VII—VIII. osztályosok, kik havonként egy gyűlést tartanak, melynek tárgyát az általuk szerkesztett „Ébredés“-be irt önálló dolgozatok vagy fordítások s az azokra hozott bírálatok felolvasása, szavalatok, s ezek megbi-rálása képezi.

A tanuló ifjuság tevékenységének fokozására és a szegénysorsuak fölségelésére évenként jutalmak és segélypénzek osztatnak ki azon alapítványok jövedelméből, miket egyes fennkölt gondolkodású és a székely ifjak előhaladását szívesen hordozó nemes lelkű jótéevők tettek ez intézetben. Ilyenek voltak: özv. *Botta Györgyné*, *Koncz Klára*, ki 1873-ban 400 frtot hagyott a r. kath. főgymnasiumnak oly czélból, hogy annak kamatja évenként a legjobb magyar pályaművet irt tanulónak adassék; oroszhegyi *Jánosi József*, volt honvédbadnagy, ki 156 frt 56 kr alapítványának kamatával egy oroszhegyi jó tanuló székelyfiut rendelt megjutalmaztatni; *Kovács Antal*, székelyudvarhelyi r. k. főgymnasi-

umi tanár, 1886-ban ünnepelt 25 éves tanári jubileuma alkalmával „Kovács jubileum“ czimen kétszázhat forintos alapítványt tett, hogy annak kamataiból a r. k. főgymnasiunai tanárok ezen intézetbe járó gyermekei részére s ilyenek nem létében más udvarhelyi szegény róm. kath. tanulók számára a kisegítő könyvtárnak visszamaradandó tankönyvek vásároltassanak; vargyasi *Daniel* Gábor, gyugalmazott főispán, ki nejének emlékét a róm. kath. főgymnasiunban is megörökítendő „plankensteini báró Rauber Mária alapítvány“ czimen egy alapítólevél kíséretében 1888-ban 151 forintot és 55 krt tett le ezen tanintézetnél, oly kikötéssel, hogy százforint kamatját élvezze egy udvarhelymegyei jóra való székelyfiu, az azon fölüli összeg kamatja pedig mindaddig tőkésítették mig az is százforintra növekedik, s azután ennek kamata is hasonló módon jutalmul szolgáljon; székelyudvarhelyi *Simó* Jánosné *Daróczi* Mária, ki 57 frt alapítványának kamatját első sorban az ő vagy férje ágán vele rokonságban lévő udvarhelyvárosi kath. tanulónak rendelte. *Lájber* Antal oroszhegyi plebános is 1889-ben százkét forintot adott, azon utasítással, hogy a tőke kamatja székelyudvarhelyi szegény tanulók közt használatra kiosztandó tankönyvek beszerzésére fordítottassék.

Azon tanítványok pedig, kik 1864. évben a székelyudvarhelyi róm. kath. főgymnasiunban érettségi vizsgálatot állottak, 1889-ben az Alma Materhez jubilálni összejövéen, iránta való hálájukat az által fejezték ki, hogy egy beváló magyar pályamunka jutalmazására száz frt alapítványoknak évenkénti jövedelmét hagyták; ugyszintén az 1869-ben érettségi vizsgát tett tanulók is 1894-ben 25 éves jubileumok alkalmából, a természettudományokban legnagyobb előhaladást tevő tanuló részére 200 korona alapítványoknak évenkénti kamatját rendelték.

Ezek mellett a helybeli három pénzintézet is u. m.: az első székelyegyleti, udvarhelymegyei takarékpénztárak és a zálog-kölcsön intézet egyenkint 25–40 forintig terjedő összeget juttattak négy év óta az intézetnek, hogy a szegény sorsu tanulók fölségelésére fordítottassék. Ide járul még a tanulmányi alapból évenként fizetni szokott 22 frtnyi díj, most 40 frt, melyből a négy alsóbb osztály jeles tanulóinak megjutalmazására könyvek szereztetnek be.

TANÁRI FIZETÉS.

El van látva tehát főgymnasiumunk mindazzal, mi egy középiskolát a jelen kor színvonalára emelhet s annak jövőjét biztosíthatja; egyedül a tanári fizetés az, mire nézve sok kívánnivaló maradott fenn. Lássuk már azt is: mennyi volt régi időben a tanári fizetés, s hogyan emelkedett lassankint azon összegig, a mely jelenleg fizettetik. Előbb már említés történt arról, hogy a jezsuiták idejében maga a szerzet gondoskodott a tanárok ellátásáról, eltörlésük után a rend vagyonából létesített tanulmányi alap hordozta a tanárok fizetését, mely 1774 után 1789/90 tanévig, ugy látszik 200, 250 és 300 frt volt, oly formán beosztva, hogy a felső és alsó humánosztályok tanárai 300, a felső- és közép grammatikai tanárok 250—250, az alsó grammatika tanára 200 Rfrtot kaptak; mert 1790-ben a megelőző évre is kihatólag a négy első tanár fizetése 50, az utolsóé 10) Rfrttal feljavítatván, két tanárnak a fizetése 350, a többié 300 Rforintra emelkedett.

Ezen illetmény az 50-es években minden tanárra nézve egyenlővé téve 420 forintra szaporítottatott, de aztán ez állásban is maradt 1860-ig, midőn ahhoz (az első és második félév végén felveendő) 100 frt pótlék-fizetés járult. Erre ismét tíz évnek kellett eltelni, míg a tanárok mostoha helyzetén a főtanhatóság némileg segített, az által, hogy 1870-ben a fizetést 580 frtra emelte, mely havi utólagos részletekben volt felvehető, a nélkül azonban, hogy az addig hasznáit 63 frtnyi szálláspénzen változás történt volna; 1873-ban az 580 frt 600 frtra egészítettett ki, a szálláspénz pedig 100 frtra emeltetett, 1876-ban a statusgyűlés a rendes tanárok törzs fizetését előleges havi részletekben adandó 800, s 100 frt tízéves korpotlékban, a helyettesekét utólagos havi részletekben fizetendő 600 forintban állapította meg, s aztán a szálláspénzt is 150 forintra emelte. Ennyi jelenleg is a tanári fizetés és lakpénz; dacára annak, hogy ezen intézet tanárai is ugyanazon szolgálatot teljesítik, miket az állami s más felekezeti középiskolák hasonlíthatlanul jobban dotált tanárai végeznek. Reményleni lehet azonban, hogy ha az erd. róm. kath. Status ezen

felekezeti iskolára nézve is az állami subventiot szerződésileg biztosítja, a tanárok szegényes anyagi helyzetén segíteni fog a főtanhatóság.

FINÖVELDE.

Ezek után fordítsuk figyelmünket a Szent Imréről nevezett finöveldére, mely a főgymnasiummal szerves összefüggésben van.

Ez intézet is keletkezését, mely az iskola alapításával egy időre esik, a jezsuitáknak köszöni, kik — mint főnnebb érintve volt — nemcsak lakást állítottak az ifjak számára, hanem azokat 1873-ig táplálták is, azon, részint természetményekben, részint pénzben nyújtott adományokból, melyeket egyesek, községek és székek, vagy megyék évenként vagy időközönként rendelkezésükre bocsátottak. A hézagos följegyzésekből, melyek 1703—1773-ig vannak vezetve, közöljük a kiválóbb jötevők neveit, az adományozott összeggel együtt: *Barabás* Márton, csiki esperes 216 Rfrt; gróf *Csáki Zsigmondné Haller Katalin* 120 Rfrt; *Nagy János*, a fisc. javak kezelője 120 Rfrt; *Csikszék* 108 Rfrt; *Udvarhelyszék* 100 Rfrt; *Kis György* csik-szt.-györgyi plebános 100 Rfrt; *Kari Miklós*, plebános 100 Rfrt; *Egy névtelen* 100 Rfrt; *Demeter Márton*, prépost 60 Rfrt; *Leb Tobiás*, plebános 10 arany; *Egy másik névtelen* 30 Rfrt; *Török Elek* 16 Rfrt; *Török Pál*, alkirálybiró 12 Rfrt. és *Balogh László*, ki 1740-ben azzal örököltette meg nevét, hogy 600 Rfrtra becsült házát, a hozzá tartozó kert és földdel együtt a finöveldének hagyományozta. Méltán sorakoznak e jötevőkhöz gróf *Mikes Mihály*, báró *Bornemissza Ignác*, a csiki és háromszéki papság, *Szebelébi Bertalan*, prépost jelentékeny buzaadományaik által, és az udvarhelyi kath. polgárok, kik a finövelde telke mellett oly földet adtak, mely — a mint följegyezve van — a jezsuitákat „hálára kötelezte.“ Ezekhez járult az Erked és Bene községek dézmája.

Az ifjuság száma, kiket az ily módon begyűlt adományokból 1705—1774-ig évenként elláttak 20 és 80 közt váltakozik. Mindannyian azonban bennlakást is nem nyerhettek, mert 80 ifju befogadására a finövelde most sem elégséges, s így egy részének ellátása csak is az étellemezésre szorítkozhatott, melynek költsége-

hez a szülők természetnyelveikkel hozzájárultak. E rendszert a jezsuitaszerzet megszüntetése után más váltotta fel, mely az eddig nyújtott előnyben csak oly tanulókat részesített, kik előmenetelükért a fensőbb tanhatóság által alapítványra fölvétettek. Az alapítók mindenikét — adatok hiányában — elősorolni nem lehet; de azokról, kiknek neveit az utókor fentartotta, e helyen is megemlékezni: méltányos dolog. Ilyenek voltak a már említett Balogh Lászlón kívül: bethlenfalvi Pál András, egri kanonok, ki 1792-ben 3000 frtot oly célból helyezett Udvarhelyszék katolikus vallásu tisztviselőinek és az udvarhelyi plebánosnak együttes kezelése alá, hogy annak kamatjából annyi, első sorban az ő rokonságához tartozó, ezek nem létében pedig más udvarhelyszéki ifju „tápláltassék, neveltessék és oktattassék, amennyinek tartására elegendő leszen az interes.“ Ágotha János, homoród-remetei plebános, ki az udvarhelyi határon három db. kaszálót rendelt alapítványképpen a finöveldének. Lakatos János, székelyudvarhelyi r. k. főgymnasiumi tanár pedig az által tette emlékezetessé nevét, hogy 1873-ban a szombatfalvi réten lévő két értékes szántó földet egy, az ő rokonságához tartozó ifjunak nevelésére szintén ezen intézetnek hagyott. Az alapítók közt foglal helyet Daróczi István is, a finöveldének 1797—1817-ig igazgatója, Anonymus című alapítványával. A többi alapítványok u. m. az Apor-, Biró-, Keserü-, Leopold- és Mária Terézia-féle, a fensőbb tanhatóság rendelkezése folytán származtak át az intézetbe. Az alapítványt élvezők száma újabb időben rendesen kevesebb lévén, mint a mennyinek kényelmes elhelyezésére az intézet alkalmas, fölvétettek ide fizetés mellett oly róm. kath. tanulók is, kik sem erkölcsi, sem tanulmányi tekintetben kifogás alá nem estek. Egy alapítványos tanuló ellátása, mely lakásból — fűtés- és világítással — tejreggeli-, három tál ebédből és egyféle vacsorából áll, jelenleg 95 frtba kerül, melyet, mint szintén az intézet fentartási költségeit, a róm. kath. status rendelkezése alatt álló ösztöndíj-alap hordoz; a fizetés mellett fölvett tanulók ugyanezen szolgáltatványokért tiz óra 110 frtot fizetnek. A helyiség a modern kívánalmaknak megfelelőleg van berendezve; mert magában foglal egy tágas és világos nappali termet (muzeum), hol a tanulók napi foglalkozásaikat végzik, egy kényelmes ebédlőt, négy hálószobát és egy kórodát, melyben a

betegeket a finöveldei alapból fizetett orvos gyógykezeli. Az ifjúság üdülésére fenn van még tartva az intézet kertjének azon része, mely az épület előtt annak délkeleti részén terül el. A növendékek létszáma a négy — étkezésnél felszolgáló s ezért ingyen ellátásban részesülő — tanulóval (servitor) együtt 52, kik fölött a felügyeletet az intézetben lakó két főgymn. egyházi tanár, mint igazgató és aligazgató gyakorolja, melyért mindkettőn ingyenes étkezést, fűtést és világítást nyernek, s e mellett az igazgató 150 frt külön díjt is kap.

INTERNATUS.

A finöveldén kívül van a főgymnasium mellett internatus is, mely a tanulmányi alap költségén átalakított régi gymnasiumi épületben 1892. évi szeptember elején oly célból állíttatott fel, hogy azon szegénysorsu tanulók, kik eddig a főgymnasiumi szabályoknak kevésbé megfelelő szállásokon voltak kénytelenek megvonulni, egészséges lakást, olcsó és mégis kielégítő táplálkozást és — ami fődolog — valláserkölcsi nevelést nyerjenek. A berendezés itt is ugyanaz, ami a másik nevelőintézetnél; de az étkezést és a tartási költségeket illetőleg attól annyiban különbözik, hogy reggelit az ifjak nem kapnak, ebédjük egy-két tál ételre, s vacsorájuk egyfélére szorítkozik; de aztán a fizetés is ehhez van alkalmazva; mert egy tanuló tíz havi ellátása, fűtés és világítással együtt, a kenyéren kívül, melyről a tanulók magok gondoskodnak, csak 48 forintba kerül. Negyven tanuló számára van ebben lakás, ahová szintén a jobb ifjak vétetnek be; felügyel fölöttük egy pap-tanár, ki ezért az internatusban bennlakást s a finöveldében ingyen étkezést élvez.

E zsenge intézmény megszilárdítása céljából és hogy oly alapot lehessen létesíteni, melyből a szegénységgel küzdő székely szülők gyermekeinek ellátási költségei fedeztessenek, elhatározta a tanári kar, hogy Magyarország főpapjait s általában mindazokat, kikről feltehető, hogy a székely nép boldogulását eszközölni akarják és tudják, adakozásra kéri fel. A szívhez szóló felhívás nem hangzott el eredménytelenül; mert az adományokból egy szerény alap keletkezett, mely a kamatok csatolása s a kilátásba helyezett későbbi adakozások tökéltése által növekedve, arra fog szol-

gálni, hogy belőle annyi ifju segélyeztessék, amennyinek tartási költségeit az alap meg fogja birni. Közöljük a nemes jótevők neveit s az alapítványi összeget, hogy a példa követőkre találjon s a honfiui áldozat dicsősége el ne enyészszék. Az alapvetők voltak: Dr. Török Albert, nyug. főispán 150 frt. Jung-Cseke Lajos apát-főesperes 100 frt. Dr. László Mihály, országgyűlési képviselő és tanintézet tulajdonos 100 frt. Boros Károly „Wolszki József“ címére 60 frt. A győri székes káptalan 45 frt. A székesfehérvári káptalan 25 frt. Dr. Rimély Károly 5 frt. A kalocsai káptalan 50 frt. A nagyváradi lat. szertartásu káptalan 100 frt. P. Simon Jenő, szt. Ferenczrendi tartományfőnök 10 frt. A veszprémi káptalan 10 frt. Úgron István 5 frt. Szabó Nándor 5 frt. Miksa Elek 50 frt. Schopper György, rosznyói püspök 100 frt. Az egri káptalan 50 frt. Dr. Török Albert „Moser Jakab és Károly“ címére 124 frt 52 kr. Sándor Mózes, kir. tanácsos és tanfelügyelő 20 frt. Az udvarhelymegyei takarékpénztár 100 frt. Pócsa József, főispán 10 frt. Kovács Simon, gyulafehérvári kanonok 50 frt. Szőcs János, vágási lelkész, értékpapirokbán 45 frt. Szabó Gergely, zetelaki birtokos 25 frt. Péter József, szászfenesi plebános 100 frt. Persián János, kereskedő 25 frt. Szigethy István tanár 10 frt. A székelyegyleti első takarékpénztár 50 frt. „Emlék Lapok“ alapítvány, Emberi Árpádtól 50 frt. Szabó Albert, kir. közjegyző 25 frt. Karácson Márton, gymn. igazgató 50 frt. Florián Kristóf, kereskedő 25 frt. Dr. Török Albert „Moser Jakab és Károly“ címére 124 frt 28 kr. Pap Albert, fenyédi plebános 20 frt. Schüller István, (Udvarhelym.) szt.-tamási plebános 4 frt 80 kr. Ferenczy Endre, kir. mérnök 20 frt. Kolozsvár szabad kir. város 10 frt. Udvarhelyi zálogkölsön-intézet 15 frt. Székely-egyleti első takarékpénztár 50 frt. Pénztári maradvány 1892—93. évről 219 frt 85 kr. Összesen 2038 frt 45 kr.

Igen csekély része ez azon összegnek, mely az intézet mindennemű költségeinek fedezésére szükséges volna, s ha addig kell várni, míg ezen alap akkora tőkévé nővi ki magát, hogy jövedelméből 40 tanulót a mostani gyakorlat szerint ingyen ellátni s a fentartási kiadásokat hordozni lehessen, a második nemzedék sem jutna annak élvezetéhez, mert a 2038 frt 45 kr $4\frac{1}{2}\%$ kamatos kamattal (ennél pedig előnyösebb elhelyezésre itt nem számíthatni)

csak 73 év alatt növekednék 48,888 frtra, amennyi t. i. e czélra kétségen kívül megkívántatnék.

De van remény ahoz, hogy azok, kiknél a tanári karnak ez ügyben fölemelt kérő szavai még viszhangra nem találtak, ugyszintén azok is, akiknek ajánlatai a megvalósulásra várnak, nem fogják megvonni áldozataikat. Így aztán s főleg ha a főtanhatóság is édes szülöttjének tekinti ez intézményt, hamarább jut főgymnasiumunk azon helyzetbe, hogy legalább székely gyermekeink egy kis részének, melyet a szegénység az iskolától elzár, anyagi táplálékot adván, lelki vágyait is kielégíthesse.

Darócsi János.

ISKOLAI KÖZLEMÉNYEK

AZ 1895/96-IK

TANÉVRŐL.

I.

Adatok a lefolyt 1895/96. tanév történetéhez.

Tanári testület. A tanári testület a tanév kezdetén *Keith* Károly erdély-egyházmegyei pappal, alapvizsgás tanárjelölttel egészítettett. Ezután a főgymnasiumban a tanítást 10 rendes, 4 helyettes tanár és két óraadó végezte.

A tanév kezdete. A szabályszerű beiratásokat a javító- és pótvizsgálatok előzték meg, melyek augusztus 30. és 31. napjain tartattak meg az egy-egy tárgyból bukott és a múlt tanév végén vizsgálatlan maradott tanulókkal az igazgató vagy megbízottja elnöklete alatt. Az egy tárgyból bukott tanulók közül javító vizsgálatot tett 25, és pedig: 1 jó, 20 elégséges és 4 elégtelen eredménnyel; 1 két tárgyból bukott tanuló főtanhatósági engedéllyel elégséges eredménnyel javított; 3 vizsgálatlan maradott tanuló pótvizsgálatot tett és pedig: 1 elégséges, 2 elégtelen eredménnyel. Főtanhatósági engedéllyel magánvizsgálatot tett 2 tanuló, 1 elégséges és 1 elégtelen eredménnyel.

A tanuló ifjuság **beiratása** szeptember hó 1., 2. és 3. napjain tartatott meg, 4-én pedig ünnepélyes „Veni sancte“ után a fegyelmi szabályok felolvasása és megmagyarázása s az igazgató megnyitó beszéde után a tanítás kezdetét vette.

Beiratott összesen 230 rendes és 2 magántanuló; a rendes tanulók közül év folytán kimaradott 4.

Értekezletek. A tanártestület az intézetet, tanárokat és tanulókat érdeklő ügyek elintézésére összesen 14 rendes és 3 rendkívüli értekezletet tartott.

A midőn a tanulók előmenetele az ellenőrző értekezletek alkalmával elégtelennek constatáltatott, az igazgatóság az érdekelt szülőket vagy ezeknek helyetteseit a fenforgó hiányokról mindig ér-

tesítette, hogy ők is a házi fegyelem szigorítása vagy más alkalmasnak kinálkozó módok és eszközök által az iskolai célok elérésére közreműködjenek.

Vallásügy. Az ifjuság vallásos és erkölcsös nevelése céljából, az igazgató és tanárok vezetése alatt, a téli időszakban vasár- és ünnepnapokon, az év többi időszakában pedig minden nap megjelent a szentmisén; a tanórák kezdetén és végén közös imát végzett.

A róm. kath. vallású tanulók a tanév folytán 3-szor gyóntak és áldoztak, a husvétii gyónást 3 napig tartó szentgyakorlatok előzték meg.

Az a katolikusok hittani oktatásáról az illető felekezetek főhatóságai gondoskodtak.

A VIII-ik osztály hittani vizsgálata május 15-ikén tartatott meg ngos *Jung-Cseke* Lajos apát-püspöki biztos ur elnöklete alatt, a többi osztályoké pedig június 15. és 16-án délelőtt 8 - 12 óráig az igazgató elnöklete alatt.

Fegyelmi ügy. A lefolyt tanévben a tanuló ifjuság erkölcsi magaviselet tekintetében a kivánalmaknak általában megfelelt, de egyeseknél a figyelmeztetés, intés és feddés szüksége is fenforgott; legtöbbször gyermeki pajzanság volt az ok, némelykor igazolatlan óramulasztás. Fájdalom, három esetben súlyosabb természetű fenytéket is kellett három tanulónál alkalmazni, kik az utczán való kihívó és botrányos magaviseletük miatt az igazgatótól consilium abeundit kaptak.

Egészségügy. Az egészségügyi állapot általában igen kedvező volt. A tanártestületben csak pár esetben fordult elő, hogy egyiket vagy másikat 1-2 napig helyettesíteni kellett. 14 napig tartó helyettesítés egy izben volt, midőn az intézet egyik tanára a családban előfordult haláleset miatt szabadságot kapott.

Az ifjuságnál a havonkint megtartott szemvizsgálatok alkalmával néhány trachoma gyanus eset találtatott ugyan, azonban dr. Szabady Ferencz megyei tisztii főorvos ur ügybuzgósága s gondos orvosi segélye folytán csakhamar javulás következett be mindenik eseténél; egyéb járványos természetű baj nem fordult elő.

Tandíjmentesség. Az iskola főtanhatósága a lefolyt tanévben s több tanulót mentett fel a tandíjfizetés alól. Egész tandíjmen-

tességben részesültek: Daróczy István II., Jánosy Béla, Máthé József IV., Paál Árpád VI., Jánosy Dezső, Szigethy József VII. és Felcsér Lukács VIII. o. tanulók; féltandíjmentességet nyertek: Bálint Ferencz II., András Péter, Bereczky Zsigmond, Oláh Albert, Soó Dénes III., Biró Gergely IV., Czibulás Zsigmond, Soó Domokos V., Lestyán István, Pál Ferencz, Ungvári János VI., Bartos Mihály VII., Dobai Zoltán és Vas János VIII. o. tanulók. Az elengedett tandíj összege 110 frt; a tandíjfizetők által fizetett összeg pedig 1767 frt 50 kr.

Hivatalos iskolalátogatás. Nsgs *Kuncz* Elek kolozsvári tan-ker. kir. főigazgató úr tanintézetünk viszonyainak s az ifjuság tanulmányi és fegyelmi állapotának megfigyelése céljából október hó 21., 22. és 23. napjain tartotta hivatalos látogatását. Ezen idő alatt megjelent minden osztályban több ízben az előadásokon s figyelemmel hallgatta a tanítást és a tanulók feleleteit, maga is több kérdést intézett egyes tanulókhöz. Meglátogatta a torna-, zene- és énekórákat is, megtekintette a szertárakat és könyvtárakat, s végül a tanártestülettel tartott conferentián megelégedésének adott kifejezést a haladás felett s további kitartó munkára buzdított.

Iskolai ünnepélyek. Intézetünk ifjusága a lefolyt tanévben 4 iskolai ünnepélyt tartott; november 5-én a finövelő-intézet véd-szentjének, Szent Imre hercegnek emlékére; február 15-ikén az ezredéves országos tornaverseny költségeinek fedezésére; márczius 15-én és június 29-én; mindenik ünnepélyen szavalattal, ének-és zenével működött közre az ifjuság. Ezekon kívül május 9-én a m. kir. állami főreáliskola és a m. kir. állami felsőleányiskola növendékeivel együtt tartotta meg Magyarország ezredéves fenn-állásának megünneplésére az iskolai ünnepélyt. Mindenik iskolai ünnepély igen látogatott volt, a közönség nagy számmal vett részt az ünnepélyeken s az ifjuság szereplését elismerésének nyilvánításával jutalmazta.

A tanév befejezése. A VIII-ik osztály évváró vizsgálata május hó 12. és 13-án, a többi osztályoké június hó 15—26-ig a következő sorrendben tartatott meg:

Június 15-én a IV. V. VI. VII. osztály a vallástanból a nagyteremben.

- Junius 16-án** az I. II. III. osztály a vallástanból a nagyteremben.
- „ **17-én** a VII. osztály a magyarnyelv-, a politikai földrajz- és bölcsészettől a saját tantermében.
- „ „ a VI. osztály a történelem-, természetrajz és mennyiségtanból saját tantermében.
- „ „ *d. u. 3 órákor az algymnasium tornavizsgálója a temető melletti játszótéren.*
- „ **18-án** az V. osztály a magyar-, latin-, görög- és németnyelvből és a görögpótló tárgyakból saját tanterm.
- „ „ a IV. osztály a történelem-, természetrajz-, mennyiségtanból és rajzoló geometriából saját tantermében.
- „ **19-én** a III. osztály a történelem-, politikai és természettani földrajzból, mennyiségtan- és rajzoló geometriából saját tantermében.
- „ „ a II. osztály a magyar- és latinnyelvből saját tanterm.
- „ „ *d. u. 3 órákor a felgymnasium tornavizsgálója a temető melletti játszótéren.*
- „ **20-án** a VII. osztály a mennyiségtan- és természettanból saját tantermében.
- „ „ a VI. osztály a magyar-, latin-, görög- és németnyelvből s a görögpótló tárgyból saját tantermében.
- „ „ az I. oszt. a földrajz-, számtan- és rajzoló geometriából saját tantermében.
- „ **22-én** az V. osztály a történelem-, természetrajz- és mennyiségtanból saját tantermében.
- „ „ a IV. osztály a magyar-, latin- és németnyelvből saját tantermében.
- „ **23. és 24-én** a szóbeli érettségi vizsgálat és magánvizsgálatok.
- „ **25-én** a III. osztály a magyar-, latin- és németnyelvből saját tantermében.
- „ „ a II. oszt. a földrajz-, számtan- és rajzoló geometriából saját tantermében.
- „ „ az I. osztály a magyar- és latinnyelvből saját tantermében.
- „ „ a VII. osztály a latin-, görög- és németnyelvből s a görögpótló tárgyakból saját tantermében.

Junius 29-én hálaadó isteni tisztelet után iskolai ünnepélyel fejeztetett be a tanév. Az érdemsorozat felolvasása után a jutalmak és bizonyítványok kiosztattak s az igazgató alkalmi beszéddel bezárta a tanévet.

Internatus. A főgymnasium régi épületének nagyobb szabásu átalakítása után abban a tanulók számára együttlakás szerveztetett. Ide a lefolyt tanévben 46 tanuló vétetett fel. Egy-egy tanuló 48 frtot fizetett s ezért lakást, fűtést, világítást és a kenyér kivételével élelmezést is kapott. A kenyeret a szülők adták vagy a tanulók a szülők költségére szerezték be.

A felügyeletet az intézetben *Soó Gáspár* igazgató és *Bodosi Lajos* főgymn. rendes tanár — ki az intézetben lakott — gyakorolták. A tanulók magaviselete az iskolai főhatóság által jóváhagyott rendtartásnak megfelelő volt.

A főzést özvegy *Szántó Lajosné* végezte. A tanulók reggelije kenyérből, ebédje levesből és marhahusból mártással (gyakran pecsenye vagy főzelék is volt), vacsorájuk főzelék vagy gulyásból állott.

Az intézet vagyona alapítvánnyal a lefolyt tanévben is gyarapodott. Ugyanis a székeleygyleti első takarékpénztár 75 frtot adományozott.

Az évi szükséglet fedezésére *Boros Károlyné* ő nagysága 8 véka pityókát, 1 véka paszulyt és 15 koszoru hagymát ajándékozott, ngos *Tamási Áron* kanonok ur 2 frtot.

Ugy az alapítványért, mint az adományokért az előljáróság és ifjuság itt is hálás köszönetét fejezi ki.

A következő tanévre 44 tanuló fog felvétetni az internatusba 48 frt fizetés és a rendtartás szabályainak szemelőtt tartása mellett. Jelentkezni augusztus hó 25-éig kell.

A finevelő intézet (konvictus). A Szent Imréről nevezett finevelő-intézetbe e tanév folyamán 56 tanuló vétetett fel. Nyilvános alapítványt élvezett 37. Magánalapítványt 3 tanuló élvezett. 5 tanuló asztalinasi szolgálatokért, 10 pedig fizetésért részesült ellátásban. Évközben eltávozott egy.

A nyilvános alapítványosokért az ösztöndíjalap egész évre fejenként 90 frtot fizetett, 2 magánalapítványos 120—120 frtot, 1 magánalapítványos 90 frtot, a fizető növendékek 120 frtot fizettek.

Az élvezett alapítványok a következők:

A) Nyilvános alapítványok: közalapítvány 15, Lipót 7, Mária Terézia 2, Apor 2, Miklósy 2, Mártonffy 2, Keserü, Patavinus, Anonymus, Biró, Pál, Szöcs, Fogarasy Mihály 1—1.

B) Magánalapítványok: Gróf Nemes Ábrahám 1, Lakatos 1, Ágotha 1.

A növendékek reggel egy félfont buzakenyeret és egy-egy csésze tejet, délben levest, marhahúst mártással, vastagételt sülttel, vacsorára főzeléket sülttel kaptak és úgy az ebédhez, mint a vacsorához egy-egy félfont búzakenyeret.

Finevelőintézeti igazgató és élelmező *Varga Sándor*, aligazgató *Kovács János*.

A tanév folytán érkezett nevezetesebb leiratok:

1. Püspök úr ő nmlgának intézménye, melylyel a középiskolai segélyegyesületek létesítése tárgyában kiadott miniszteri iratot megküldi 2214—1895. sz. a.
2. Püspök úr ő nméltóságának leirata, hogy a status igazgatótanácsa *Daróczi* János tanárnak a gymnasium történetének megírásáért 100 frtot szavazott meg 2594—1895. sz. a.
3. Püspök úr ő nmgának leirata, hogy a status igazgatótanácsa *Szigethy* István tanárnak a physikai póttanfolyam látogatására 150 frtot szavazott meg 2617—1895. sz. a.
4. Püspök úr ő nmga a status igazgató-tanácsával egyetértve *Keith* Károly alapvizsgás pap-tanárjelöltet h. tanárnak a magyar-és németnyelvi tanszékre kinevezte 2694—1895. sz. a.
5. Püspök úr ő nmga az iskolai értesítők egyöntetű szerkesztése tárgyában intézkedik 3434—1895. sz. a.
6. Püspök úr ő nmga értesítése *Keith* Károly h. tanár fizetésének kiutalásáról 3406—1895. sz. a.
7. Püspök úr nmga, a nmgu vall. és közokt. min.-nak a tanítás és kérdezés mikéntje tárgyában kiadott leiratát megküldi 4219—1895. sz. a.
8. Püspök úr ő nmga a közszolgálati alkalmazásban lévő tartalékos tiszteknek a fegyvergyakorlat alól való felmentése tárgyában kiadott miniszteri rendeletet megküldi 3816—1895. sz. a.
9. Püspök úr ő nmga az érettségi vizsgákra kiküldött sta-

tusképviselők tapasztalatairól és megjegyzéseiről szerkesztett igazgatótanácsi munkálatot megküldi 4245—1885. sz. a

10. Püspök úr ő nmga a tanulók osztályozása tárgyában kiadott miniszteri leirat végrehajtására hívja fel a tanártestületet 309—1896. sz. a

11. A tanker. kir. főigazgatóság, a nmgu vall. és közokt. min.-nak a tanártestületekhez intézett felhívását a kirándulások szervezése és kirándulási alap létesítése tárgyában megküldi 97—1896. sz. a.

12. Püspök úr ő nmga, a nmgu vall. és közokt. min.-nak az oklevelek és bizonyítvány másodlatok kiadása tárgyában kibocsátott rendeletét megküldi 311—1896. sz. a.

13. Püspök úr ő nmga intézménye, hogy a nmgu vall. és közoktatásügyi miniszter ur a „Hivatalos Közlöny“-t a hivatalos közlés joghatályával ruházta fel 481—1896. sz. a.

14. A tanker. kir. főigazgatóság a nmgu vall. és közokt. min.-nak az énektanítók képesítése tárgyában kiadott szabályzatát megküldi 183—1896. sz. a.

15. Püspök úr ő nmga a millenium emlékére fák ültetését rendeli meg 1214—1896. sz. a.

16. A tanker. kir. főigazgatóság a szóbeli érettségi vizsgálat idejéről június 23. és 24. napjait állapítja meg 308—1896. sz. a.

17. Püspök úr ő nmga a status igazgatótanácsával egyetértve a gymnasium állapotának megvizsgálására nsgos *Finály* Henrik egyetemi tanár és igazgatótanácsos urat kérte fel és küldötte ki 1254—1896. sz. a.

II.

Tanári testület.

a) Rendes tantárgyakból.

1. *Bodosi Lajos*, erdélyegyházmegyei áldozó pap, a latin és görög nyelvből jogosított rendes tanár; az internatus felügyelője, IV. oszt. főnöke, az EMKE rendes tagja. Tanított latint IV. VI.,

görögöt a VIII. és görögpótlót az V. osztályban heti 18 órában. Tanárkodási éveinek száma 17.

2. *Daróczi János*, világi, a történelemből és német nyelvből jogosított rendes tanár; módszertani jegyző, V. osztály főnöke, Udvarhelyvármegye törvényhatósági bizottságának, a városi iskolaszékek és központi választmánynak tagja, birtokossági jegyző, az ipariskolában óraadó tanár. Tanított történelmet a III. IV. V. VI. és VII., szépírást I. és II. osztályban heti 17 órában. Tanárkodási éveinek száma 27.

3. *Embery Árpád*, világi, a latin- és görögnyelvből okleveles rendes tanár; a tanári könyvtár, philologiai muzeum és éremtár őre, VII. osztály főnöke; az ord. róm. kath. irodalmi társulatnak, a róm. kath. egyházközségi iskolaszékek s a Fehérkereszt-egyletnek tagja, a Szt. István-Társulat tiszteleti tagja; a szinpártoló egyesületnek és az EKE udvarhelymegyei szakosztályának jegyzője, a „Székely-Udvarhely“ hetilap társszerkesztője, a székelyegyleti első takarékpénztár igazgatóságának tagja. Tanított latint az V. VII., görögöt VII., bölcséleti előtant a VII. osztályban heti 17 órában. Tanárkodási éveinek száma 10.

4. *Gáspár Balázs*, világi, a mennyiségtan- és természettanból okleveles rendes tanár; VIII. osztály főnöke, a rajzszerzőre, az áll. kő- és agyagipari szakiskolánál óraadó tanár, a székelyegyleti első takarékpénztár felügyelő bizottságának jegyzője. Tanított természettant VIII., mennyiségtant VI. VIII., rajzot II. IV. V—VIII. osztályban heti 18 órában. Tanárkodási éveinek száma 14.

5. *Gáspár István*, erdélyegyházmegyei áldozó pap, helyettes tanár; az I. osztály főnöke; tanított magyart I., latint I., németet V., VIII. osztályban heti 18 órában. Tanárkodási éveinek száma 5.

6. *Hajkó László*, világi, helyettes tanár, a II. osztály főnöke; az országos középiskolai tanáregyesület tagja; tanított magyar- és latinnyelvet II., görögnyelvet VI. osztályban heti 18 órában. Tanárkodási éveinek száma 8.

7. *Jánosy Péter*, világi, a latin- és görögnyelvből okleveles rendes tanár; az erdélyi muzeum nyelv-, történelmi- és bölcsészeti szakosztályának, a székelyegyleti első takarékpénztár igazgatóságának, a róm. kath. egyházközségi iskolaszékek tagja; tanított

latint VIII., görögöt V., görögpótlót VI. VII. és VIII. osztályban heti 17 órában. Tanárkodási éveinek száma 23.

8. *Keith Károly*, erdélyegyházmegyei áldozó pap, helyettes tanár, a VI. osztály főnöke, az erd. róm. kath. irodalmi társulatnak, az erdélyi muzeum nyelv-, történelmi- és bölcsészeti szakosztályának tagja; tanított magyart IV., németet III. IV. VI. és VII. osztályban heti 17 órában. Tanárkodási éveinek száma 1.

9. *Király Lajos*, világi, a magyar nyelvből és mennyiségtanból jogosított rendes tanár; az áll. kő- és agyagipari szakiskolánál óraadó tanár, a róm. kath. egyházközségi iskolaszék tagja; tanított magyarnyelvet VI., számtant I. II. III. és IV. osztályban heti 16 órában. Tanárkodási éveinek száma 27.

10. *Kovács János*, erdélyegyházmegyei áldozó pap, helyettes tanár; a III. osztály főnöke, a finevelő-intézet aligazgatója, az ifjusági könyvtár öre; tanított magyarnyelvet III. V. VII. és VIII., latinnyelvet III. osztályban heti 18 órában. Tanárkodási éveinek száma 2.

11. *Soó Gáspár*, világi, a történelemből és földrajzból okleveles rendes tanár, a főgymnasium és internatus igazgatója; a magyar történelmi társulat, a városi képviselő-testületnek és iskolaszéknek, az áll. felső leányiskola gondnokságának, a róm. kath. egyházközségi iskolaszéknek, az udvarhelymegyei takarékpénztár igazgatóságának tagja, a róm. kath. leányiskola pénztárnoka; tanított történelmet a VIII., bölcsészetet a VIII. osztályban heti 5 órában. Tanárkodási éveinek száma 17.

12. *Szigethy István*, világi, a mennyiségtan- és természettanból okleveles rendes tanár, a természettani szertár öre: a kir. magyar természettudományi társulatnak, az erdélyi méhész egyesületnek, a róm. kath. egyházközségi iskolaszéknek, a városi képviselőtestületnek, a székely-vasút részvénytársaság felügyelő bizottságának tagja; a székelyegyleti első takarékpénztár II. aligazgatója, a r. kath. egyházközségnek és a főgymnasium zenealapjának pénztárnoka; tanított természettant a VII., természettani földrajzot III., mennyiségtant az V. VII., rajzoló geometriát az I. és III. osztályban heti 18 órában. Tanárkodási éveinek száma 21.

13. *Tamás Albert*, világi, a természetrajz-, vegytan- és tornából okleveles rendes tanár, a tanártestület jegyzője, a természet-

rajzi-, vegytani- és földrajzi szertár- és az ifj. segélyző könyvtár őre; a kir. magyar természettudományi társulatnak-, az országos közegészségi egyesületnek, a Fehérkereszt-egyletnek, a róm. kath. egyházközségi iskolaszéknek, az udvarhelymegyei takarékpénztár felügyelő bizottságának, a városi képviselőtestületnek tagja; tanított természetrajzot a IV. V. VI., földrajzot I. és II. osztályban, tornát az egész gymnasiumban heti 24 órában. Tanárkodási éveinek száma 13.

14. *Varga Sándor*, erdélyegyházmegyei áldozó pap, a szent hittudományok babérkoszorusa, szentszéki ülnök, a hittanból okleveles rendes tanár, főgymnasiumi hitszónok, a finevelő-intézet igazgatója; az alsófehérmegyei tört., régészeti és természettudományi társulatnak rendes tagja, az alsófehérmegyei tanító-egyesületnek választott tagja, a róm. kath. egyházközségi iskolaszéknek, a székelyegyleti első takarékpénztár felügyelő bizottságának tagja; tanított hittant az I—VIII. osztályban heti 16 órában. Tanárkodási éveinek száma 14.

b) A melléktárgyakból.

1. *Solymosy Endre*, világi, ev. ref. főgymnasiumi okleveles rendes tanár; tanította az éneket I—VIII. osztályban heti 2 órában. Tanít 2 év óta.

2. *Kozák Márton*, világi, városi karmester, tanította a zenét az önként vállalkozóknak heti 3 órában. Tanít 2 év óta.

Iskolaszolga: *Ungvári Lajos*.

Segédzolga: *Dakó Sándor*.

III.

Az előadott tananyag.

I. osztály.

Osztályfőnök: Gáspár István.

Hittan. Heti 2 óra. Az ember végcélja és rendeltetése; a hit; a parancsok; a keresztény igazságok; a szentségek és az imádság. Tankönyv: Középkatekizmus. Tizenhetedik kiadás. Eger, 1892. Varga S.

Magyar nyelv. Hetenkint 6 óra. I. Prózai olvasmányok; a) Népmesék: Az Igazság és a Hamisság. Az angyalbárányok. A Kaczor király. Az okos leány. A szürke ló. A kerek kő. A Tisza eredete. A kalász eredete. Miért lett számár a számár? A kis malacz és a farkasok. A róka és a favágó. A fűrj és a fiai. A hólyag, a szalmaszál és a tüzes üszök. A kívánságok. Többet észszel mint erővel. b) Tanító mesék: A holló és a róka. A számár és terhe. A hiu szarvas. A fiatal daru. Lehet-e mindenkinek kedvére tenni? A számkivetett fülemile. A fősvény és a majom. A béka és az ökör. A rászédett farkas. A telhetetlen. Az egerek gyűlése. A gonoszságot a fa is elárulja. c) Leírások: Csöndes helyen. Falusi templom télen. d) Népélet: Mezei munkások. A puszták fia. e) A magyar föld: Tátrai képek. Árva vára. Szent Anna tava. A befagyott Balaton. Az aldunai szoros. f) Az állatvilágból: A ló. A kutya. Egy majom életrajza. A méhek háztartása. A hangya birodalom. g) A Hunok és a Magyarok történetéből: Humor és Magyar. A hunok bejövetele. Attila Isten ostora. A catalaunumi csata. Attila és Leo pápa. Attila halála. Görög követség utazása Attilához a fehér ló mondája Botond. h) Görög mondák: Phrixus és Helle. Achilles. Odysseus és Polyphemus Arion története. Codrus. Solon és Croesus.

II. Költemények: A párja vesztett gerlicze. Az árva. A szarka és a gerlicze. Krisztus és a madarak. A gonosz mostoha. A tü-

csök és a hangya. A szél és a nap. Pusztán születtem. Kis-Kun-ság. Szülőföldem szép határa. A rab gólya. Halvány katona. Nyalka huszár. Hadnagy uram, hadnagy uram. A honvéd tüzér temetése. Téli világ. A vándorfiu. Füstbe ment terv. Anyám tyukja. Szülőföldemen. Három fiu. A költemények nagobbrészt emléztettek is.

III. A nyelvtanból: A hangok és mondatok. A mondatrészek. A mondatok nemei. A beszédrészek. Az állítmány: az igék nemei, a személyek, az alanyi és tárgyias személyragok, az ik-es igék alanyi személyragjai, az állítás módja, az igeidők. A többi mondatrészek: az alany, a tárgy, a határozók, a jelzők, a kiegészítő. A szóképzés. Az összetett szavak. K. k. Dr. Szinyei József: Magyar olvasókönyv a középiskolák. I. oszt. számára és Dr. Szinyei József: Iskolai magyar nyelvtan mondatani alapon.

G á s p á r I.

Latin nyelv. Hetenkint 7 óra. I. Olvasmányok. a) Latinról magyarra az I. rész 1; 3; 8—11; 21—28; 30; 47 szakaszok egyes mondatai; továbbá: Magyarország (5), A régi németekről (6), A gödölye és a farkas (18), A vén oroszlán (20), A páva és a daru (32), A rákok (37), A hazug fiu (38), Aquileja városának elpusztítása (40). b) Magyarról latinra a III. rész 1, 3, 7, 9—11, 16, 17, 20, 23 szakaszok mondai; továbbá: Italia (5), Az ölyv és a galambok (14), Az özvegy és a szolgálói (25), A ló és a szamár (30).

II. Nyelvtanból: A latin betük és kiejtésük. A beszédrészek. A főnevek neme. A főnév, melléknév, számnév, névmás ragozása. A melléknevek fokozása, határozók képzése. Praepositioik, „Esse“ ige és összetételeinek ragozása. Az igék nemei, mód- és időképzés. A cselekvő igeragozás. Hetenkint egy iskolai dolgozat, összesen 33. K. k. Schultz Ferdinánd — Dávid István „Kisebb latin nyelvtan“ és Dávid István „Latin olvasó- és gyakorló könyv“

G á s p á r I.

Földrajz. Heti 4 óra. A magyar szent korona országai. — Európa többi részei. Az említett országoknak hegy-, vizrajza, éghajlata, nevezetesebb föld- és közetnemeknek, növényeknek és állatoknak szemléltető leírása. A főbb topographiai adatok, néprajz és foglalkozás. K. k. Dr. Brózik-Paszlavszky „Európa földrajza.“ I. r.

T a m á s A.

Számtan. Heti 3 óra. Egység. Szám. Egész és törtszám. Megnevezett- és elvont szám, összevonható számok. Tizes számrendszer. Római számjegyek. Számolási miveletek egész számokkal. Különnemű összevonható számok. — A méter-mérték ismertetése. Törzsszám. Tényezőkből összetett szám. Viszonylagos törzsszám. A számok oszthatóságának törvényei. Legnagyobb közösosztó. Legkisebb közösötöbbs. A közöséses törtszám. A törtek átalakítása. A közöséses és tizedes törtnek egymásra való átalakítása. Számolási miveletek közöséses törtekkel. Arányos osztás. Időszámolás. K. k. Lutter N. közöséses számtana. Király L.

Rajzoló geometria. Heti 3 óra. Pont, vonal, lap és szög fogalma. A vonalak, szögek nemei és mérése. Az egyenes vonalú lap alakelemeinek ismertetése után azok egybevágása, hasonlósága érintőleg, kerülete és területe. A kör kerülete és területe. Egyenes és görbe vonalak s ezekből összetett díszítmények rajzolása. Tankönyv: Dr. Fodor L. és Dr. Wagner A. „Rajzoló planimetria.“ Szigethy I.

Szépíráás. Heti 1 óra. Magyar kis és nagybetűk, magyar folyóírás, előíratos szépírási füzetek és ütenyezés alapján. Daróczy J.

II. osztály.

Osztályfőnök: Hajkő László.

Hittan. Heti 2 óra. Az egyház szertartásai, tekintve a szent-helyeket, az áldozatokat általában és különösen a sz. misében; a különösen előforduló szokások és szertartások, áldások és szentelések; továbbá a szentelések és szentelvények szertartásai, az egyházi ünnepek s végre a temetési szertartások. Tankönyv: A keresztentegyház szertartásai és szokásai. 10-ik kiadás. Varga S.

Magyar nyelv. Heti 5 óra. I. Prózaolvasmányok: A kevély császár. A két hű barát. Jótét helyébe jót várj. Farkas-kaland. Leonidás. Nagy Sándor és orvosa. Egy pár papucs. Erdei kunyhó. Falusi udvar. Este. Hogyan fogott a huszár ellenséget? Furcsa faluk. A koldus gyerek. A magyar alföldi pusztá. A Tisza. A Balaton partján. Kárpáti kép. A dobsinai jégbarlang. A Retyezát. A magyar tengermellék. Géza fejedelem megtérése. Szent István király. Korona és kard. Szent László és a kunok. Nándor-Fejérvár ostroma. Salamon Király és a hercegek. Deák Balázs hőstette.

Kálmán és utódai. A magyar kereszties hadjárat. Az arany bulla. A tatárjárás. A görög-perzsa háborúk. A túlevelű fák. Külföldi fanemek. Külföldi gyümölcsfák. II. Költemények: Alkony. A pusztá télen. A bűvár Kund. Szent László füve. IV. Béla. Isten hozzád. Szüretünk. A gazdag. Éji látogatás. Tavasszal. A megfagyott gyermek. Kenyérkő. Diós-Győr. A rab. Csak nagyobb részt említtettek is. III. A nyelvtanból: A határozók részletes tana. Az összetett mondatok. Kéthetenként egy írásbeli dolgozat, összesen 18. K. k. Szinnyei József „Iskolai magyar nyelvtan“ és „Magyar olvasókönyv“ II. r.

Hajkó L.

Latin nyelv. Heti 7 óra. I. fordítások latinról magyarra az I. r. következő olvasmányai: A helyes felelet (19); A régi suevok (33); A világ és alkotó részei (35); A fokozat (43); Dareus és a scythák (44); Diogenes (46); Codrus, az athenaeiek utolsó királya (48); Bios (50); A szarvas a forrásnál (51); Piso és szolgája (51); A kutya és a szamár (53); Dareus, perzsa király, háborút indít a görögök ellen (54); Androclus és az oroszlán (55—56); Ifj. Cyrus, a perzsák királya (60); Az olympiai játékok (63); A II. részből: Róma városának alapítása (65—69); Romulus (70—76). — II. Magyarrol latinra a III. részből: A germánok (6); Az ölyv és a galambok (14); Solon és Croesus (27—28); A ló és a szamár (30); A földmives és a gólya (33); A róka és a gólya (34); A fölötte engedelmes szolga (36); Dareus a scytháknál (37—38); A teknős béka és a közönséges béka (39); Anaximenes és Nagy Sándor (40); Damokles kardja (46—47); A haldokló Cyrus (48); Romulus és Rémus (54—58); A sabin nők elrablása (59—61). — Könyv nélkül: A fokozat (43); Ifj. Cyrus, a perzsák királya (60); Romulus (70). — III. Nyelvtanból: a négy igeragozás cselekvő és szenvedő alakjai. Az álszevedő igék. Rendhagyó perfectumok és supinumok. Rendhagyó igék. Hiányos és személytelen igék. Praepositivok. Az olvasmányok alapján a határozott kötőszók és a legközönségesebb szóképzések. — Hetenként egy iskolai dolgozat, összesen 36. — K. k. Schultz Dávid J. „Latin nyelvtan“ és Dávid J. „Latin olvasó- és gyakorló könyv.“ Hajkó L.

Földrajz. Heti 4 óra. Ázsia, Afrika, Amerika és Ausztrália földrajza. Kézikönyv: Dr. Brózik-Paszlavszky Földrajza. II. r.

Tamás A.

Számtan. Heti 4 óra. Számolási rövidítések. Az arány és aránylat elemei. Egyszerű hármasszabály. Százalékszámolás, alkalmazva az egyszerű kamat-, közvetítés, biztosítás stb. számolásnál. A százalék számolásnál a feladatok, az aránylatok- és az egységre hozatal elve alapján lettek megoldva. Tankönyv: Dr. Lutter Nándor „Közönséges számtana.” Király L.

Rajzoló geometria. Heti 3 óra. A sík. Az egyenes és síkok abszolút és relatív fekvése; lap- és testszögek. A prisma, cylinder, pyramis, kúp ismertetése, ezek egybevágása, felülete és köbtartalma. Testek rajzolása. Tankönyv: Dr. Fodor L. és Dr. Wagner A. „Rajzoló stereometria.” Gáspár B.

Szépíráás. Heti 1 óra. Magyar folyóírás, német kis és nagy betűk, német folyóírás előíratos szépírási füzetekbe. Daróczi J.

III. osztály.

Osztályfőnök: Kovács János.

Hittan Heti 2 óra. Az ó-szövetség története erkölcsi tanúságokkal. Palaestina földrajza. Kézikönyv: Roder Alajos, Bibliai történetek. Varga S.

Magyar nyelv. Heti 3 óra. A hangtan — szótan — mondat- tan rendszeres és bővebb ismétlése.

Olvasmányok. A) Költőiek: Zivatar. Az elhagyott lak, A jó öreg kocsmáros, A félkezű koldus, Kont. Hunyadi, Mátyás anyja, Mátyás király Gömörben, A tudós, Szózat, Hymnus, Családi kör. B) Prózaik: Égiháború. Egy régi udvarház, A magyar becsületészó, Nagy Lajos és a nápolyi hadjáratok, Az első törökháborúk. Hunyadi László, Mátyás király udvara, A mohácsi vész, A görög ember lakása, Athenaei élet, Az olympiai játékok, A rómaiak mindennapi élete, Köd, felhő, eső, hó, A tűzokádó hegyek. A földindulás, A könyvnyomtatás feltalálása, Egyiptom. K. k. Szinyei József: „Rendszeres magyar nyelvtan” és „Magyar olvasókönyve.” Kéthetenként egy írásbeli dolgozat. Kovács J.

Latin nyelv. Heti 6 óra. Nyelvtan: Az alaktan ismétlése. Alany és állítmány egyezése. Esettan. Olvasmányok: A Prózaik. A királyok kora (26 f.) B) Költőiek: Lupus et agnus, Canis per fluvium carnem ferens. Vacca et capella, ovis et leo, Lupus et agnus, Cervus ad fontem, Vulpes et corvus, Canes famelici, Leo

senex, aper taurus et asinus, Canis fidelis, Rana rupta et bos, vulpes et ciconia. Aquila feles et aper muli duo vectores, Musca et mula, Lupus ad canem, Pullus ad margaritam, De vulpe et uva. Hetenkint egy iskolai írásbeli dolgozat. Olvasókönyvek: Elischer József „Latin olvasókönyv a gymnasiumok III. és IV. osztálya számára.“ Dávid István „Latin olvasó- és gyakorlókönyv az algymnasium számára.“ Nyelvtan: Schulcz Dávid „Kisebb latin nyelvtan.“

Kovács J.

Német nyelv. Heti 4 óra. A német nyelvtan alaktani része: Betűk, szótagok, a szavak elválasztása, helyesírás; a beszéd részei. Olvasmányok: Geschichten von Herakles (I–XIV). A nyelvtanban előforduló gyakorlatok magyarról németre. Schäfers Sonntagslied, Gottesdienst, Das Schwert. K. k. Hoffman Mór „Német nyelvtan és olvasókönyv.“ I. rész. Kéthetenként egy írásbeli gyakorlat.

Keith K.

Történelem. Heti 3 óra. A magyarok története a jelenkorig. K. k. Horváth Mihálynak a középiskolák alsóbb osztályai számára írt tankönyve.

Daróczi J.

Politikai földrajz. Heti 1 óra. Az osztrák-magyar monarchia politikai földrajza. K. k. Csuday Jenő politikai földrajza.

Daróczi J.

Természettani földrajz Heti 2 óra. K. k. Fizikai földrajz. Dr. Schmidt Ágoston. A physika főbb törvényei, különösen a nehézségerő, hő, világosság, mágnesség és electromosság. A föld mint világtest. A földgömb szárazsága, vizei és légköre. A föld belseje.

Szigethy I.

Számítan. Heti 3 óra. Összetett aránylatok. Kamat, kamatkamat számolás. Határidő-számolás. Állampapírok, váltók leszámítolása. Arányos osztás. Elegyítési feladatok. Tankönyv: Dr. Lutter Nándor „Közönséges számítan“-a.

Király L.

Rajzoló geometria. Heti 2 óra. A constructiv planimetriából: egyenes vonalú lapalakok egybevágása, hasonlósága, átalakítása, osztása és felmérése. A kör és érintő, kör és hur, kör és szögek, két kör fekvése. A másolás és nivellázás. Párhuzamosan a tananyaggal mértani rajz, a tanár által a táblára rajzolt minta után. Tankönyv: Dr. Fodor L. és Dr. Wagner A. „Constructiv planimetria.“

Szigethy I.

IV. osztály.

Osztályfőnök: Bodosi Lajos.

Hittan. Heti 2 óra. Az ujszövetségi sz. történetek K. k. Roder Alajos „Bibliai történetek“ Varga S.

Magyar nyelv. Heti 4 óra. Az irály fajai és kellékei. Az irály szemléltetésének és élénkségének tényezői. A hangsúlyos és időmértékes verselés és rimtan. K. k. Koltai V. Stiliztika. I. r. Olvasmány: Arany Toldija és a classikus és rimes versnemek megismertetésére alkalmas költemények. K. k. Tomor és Várady: Magyar olvasókönyv. IV. köt. Havonként 2 dolgozat: egy iskolai és egy házi. Keith K.

Német nyelv. Heti 3 óra. A nyelvtan alaki részének ismétlése. A szóképzés tana. Mondattan. A puszta mondat; alkatrészei. A mondat bővítései; jelző, kiegészítő, határozó. Összevont mondat. Az egyszerű és összevont mondat szórendje. Az összetett mondat: mondatkötés, mondatszerkezet. Olvasmányok: Herakles und der Eber. Herakles Ruhm und Ende. Argonautenzug, Des hörnerne Siegfried. Tobias Witt. Die Riesen und die Zwerge. Nachtlied Des Knabens Berglied. Die wandelnde Glocke. Magyarról németre: A kis séta. A kunyhó télen. Toldi I. ének. A mondattanban előforduló gyakorlatok. K. k. Hoffmann Mór: Német nyelvtan és olvasókönyv. I—II. rész. Havonként 2 írásbeli dolgozat.

Keith K.

Latin nyelv. Heti 6 óra. A) Nyelvtan. Az alaktan folytonos ismétlése mellett a mondattanból az esettan rendszeres ismétlése. A kötőszók. Összetett mondatok syntesisa. Igeidők és módok, consecutio temporum. Infinitivus, participium, gerundium, supinum.

B) Olvasmányok: a) Költői olvasmányok Ovidiusból: Romulus és Rémus megmentése. Daedalus és Ikarus. Phaeton (Met. II. 1—327). b) Prózai olvasmányok Livius nyomán: A köztársaság kezdete. A patriciusok és plebeiusok egyenetlenkedései. A decenvirek. Magyarról latinra a gyakorlókönyv IV. r.-ből: A hét bölc versengése (35). M. Manlius (41). Zopyrus hűsége (43). Marius Karthagó romjain (45). Philemon halála (50) Julius Caesar és Sulla (57). Syracusae bevétele (62). A két jó barát (67). Hogyan akarja Achilles végétét elkerülni (69). A hesperidák arany almái (72), továbbá a 47, 52,

53, 59, 66, 75, 77 fordít. gyak. mondatai. — Olvasás közben a régiségekből: A királyság és köztársasági kormányforma; A király, consulok, dictator, tribunus plebis és militum, equitum, magister, lictor, — ezen hivatalok jelvényei; senatus; comitia centuriata; a római ember neve; naptár. K. k. Schultz Dávid J. Latin nyelvtan. Dávid J. Latin gyakorlókönyv. Elischer J. Latin olvasóköny a gymn. III. és IV. oszt. számára Bodosi L.

Történelem. Heti 3 óra. Az ó-kor történelme a római császárság felállításáig. Közép- és Északkelet-Európa vázlatos ősmívelődéstörténete. K. k. Vaszary Kolos Világtörténelme. I. rész Ó-kor. Daróczy J.

Természettan. Heti 3 óra. Ásványtan. Chemiai előismeretek. Az ásványok alak-, vegyi- és természettani tulajdonságai. Az ásványok rendszeres leírása. Kőzet- és hegyszerkezettan. A földtani hatások tana. A föld képződésének vázlata és a földkérgét alkotó rétegek. K. k. Dr. Roth Samu „Ásvány-, kőzet- és földtan alapvonalai“, negyedik kiadás. Tamás A.

Algebra. Heti 3 óra. Bevezetés a betűszámításba. Összeadás és kivonás számokkal. Sokszorozás egész számokkal, tekintettel a kéttagú mennyiségek négyzetének és köbének képzésére. Osztás egész számokkal, tekintettel a geometriai haladványokra. A számok oszthatósága. A legnagyobb közös mérték, a legkisebb közös többszörös. A négy alapművelet törtszámokkal. Első fokú egy ismeretlenű határozott egyenletek megfejtése kiterjeszkedve az aránylatok tanára K. k. Mocknik-Klamarik-Wagner A. Betűszámítás. Király L.

Rajzoló geometria. Heti 2 óra. Constructiv planimetria: A kör, kör és érintő, a kör és húr, kör és szögek, két kör fekvése. A legfontosabb görbe vonalak: ellipszis, hyperbola, parabola; a kör evolvens, cyclois és csigavonal. Párhuzamosan a tananyaggal mértani rajz. Tankönyv: Dr. Fodor L. és Dr. Wagner A. „Constructiv planimetria“ Gáspár B.

V. osztály.

Osztályfőnök: Daróczy János.

Hittan. Heti 2 óra. A vallás és a kinyilatkoztatás szükségége; az ó-szövetségi kinyilatkoztatás; keresztény kinyilatkoztatás. Krisz-

tus anyaszentegyháza. K. k. Vincze A. „A ker. kath. Vallástan“
I. rész. Varga S.

Magyar nyelv. Heti 3 óra. a) Az írásművek szerkezete általában. A feltalálás, gondolkodás. Az írásművek szerkezete. Az előadás általános formái. K. k. Koltay Stilisztika II. r. b) Olvasmányok. Az elmélethez alkalmas leírások, elbeszélések, elmélkedések, értekezések és levelek. Havonként egy írásbeli házi dolgozat.

Kovács J.

Német nyelv. Heti 3 óra. Az alaktan és a mondatbanól a főbb pontok ismételése. Költői olvasmány: Herder „Cid“-jéből a következő czimek alatt lévő románczok: Der Cid unter Ferdinand dem Großen (1, 5, 8, 9, 16). Der Cid unter Don Sancho dem Starken (24, 26, 31, 36) Der Cid unter Alfonso dem Sechsten, dem Papfern (37—39, 46, 48). Der Cid zu Valencia und im Tod (49, 53, 56, 64, 65, 70). Prózai olvasmányok: a) németről magyarra: Herder. Karls des Großen Persönlichkeit. Die Posaune des Gerichts. Der Islam. Die Erfindung des Papiers. Beschreibung eines Bildes, das Johannes den Fäufel in der Wüste darstellt. Die Bildsäule des vaticanischen Apollo. Die Burgruine. b) Magyar-ról németre: A csavargó. A 10—15, 17, 19, 22, 23, 25, 27, 30, 33—35. Cidrománczok rövid tartalma. Elemzés és fordítás Szótanulás és synonymák egybeállítása. Havonként egy magyar német iskolai írásbeli dolgozat. K. k. Hoffmann Mór: „Német tan- és olvasókönyv.“ III. k. Dr. Schack Eéla „Magyar szöveg német fordításra.“

Gáspár I.

Latin nyelv. Heti 6 óra A) Költői olvasmány. Qu. Naevius és Qu. Ennius sírírata. Qu. Valerius Catullus: Felajánlás. Bucsú Bithyniától. Lesbia verebének halálára. Ismét otthon. Pannasz. Testvérenek sírjánál A hajó dícsérete. Licinius Calvusnak. Megnyugvás. Furiusra. Új divat. Lakodalmi dal. — Albius Tibullus: A költő boldogsága. A gyógyító Phoebushoz. — Háboruban. A sír szélén. Ambarvalia ünnepe. — P. Ovidius Naso. A világ négy kora. Deukalion és Pyrrha. A vizözön.

B) Prózai olvasmány. T. Livius a. u. c. L. XXI. c. 1—63. — Bevezetésül a római történetírás, Livius élete és műve. Róma és Carthágó közti viszony, legrégibb időktől és a II. pún háboru előzményei. — Olvasás közben a római régiségekből: rómaiak

ajánlás az olvasóhoz. A nemzet csinosodása. Kazinczy és Berzsenyi vallása, papok és papi testületek, áldozatok és szertartásuk, jósok, prodigiumok és piaculumok. A rómaiak mindennapi élete; ruházat; hadsereg és beosztása; fegyverek, tábor, táborozás és ostrom; hadvezetés, hadi jutalmak és büntetések, triumphus, római naptár. — Magyarból latinra való fordítás: Scipio álma; A Metamorphosis tartalma; Medea; a II. pún háború; Hamilcar hadjárata a rómaiak ellen; A rómaiak nagylelkűsége, Archimedes halála; Qu. Fabius. Latinról magyarra: Ennius és Naevius sirirata.

C) Könyv nélkül: Liv. XXI. C. 30: Hannibal buzdítja katonáit az Alpesen való átkelésre. — Naevius és Ennius sirverse. — Catullus testvére sirjánál. Uj divat. Lesbia verobének halálára. Tibullusból: Háboruban, a sir szélén. Ovidius: Az emberi nem négy korszaka. K. k. T. Livius a. u. c. L. XXI. XXII. ad Bartal-Malmosi-Anthologia latina: Pirchala I. Embery Á.

Görög nyelv. Heti 5 óra. A) Olvasmányok. Görögből magyarra: I—X. magyarból görögre: 1—10. fordítási gyakorlatok. Válogatott erkölcsi mondások jambusi versekben. *Mesék*: Az anya-oroszlán. A favágók és a tölgy. Az asszony és a tyukja. A medve és a róka. A fürdő gyermek. Kényelmes hazugság. A két tarisznya. A nád és a tölgy. A hangyák és tücsük. *Adomák és elmés mondások*: Adomák a *σχολαστικο*'s-ról. Nem vagyok hon. Zeno. Socrates. Diogenes. *Apró elbeszélések*: A három alvilági bíró. Tantalus. Ibycus. Niobe. Clebis és bitó. A gyermeki szeretet. A Sphinx és Oedipus. Prometheus és Deucalion.

B) Nyelvtanból: A hangok és betűk; a legszükségesebbek és hangváltozások; a szótagok; az ékezés; a simulás; az *a*, *o* és vegyestörzsű névragozás; rendhagyóság a névragozásban; a melléknevek fokozása és határozók képzése; névmás; számnév; az *ω* végű rendes igék ragozása; az *εἴμι* gyakoribb alakjai. — Kezdetben hetenkint, később kéthetenkint egy iskolai magyar-görög írásbeli dolgozat, összesen: 24. K. k. Dr. Szamosi János: Görög nyelvtan és Görög olvasókönyv. Jánosy P.

Görög helyett választott irodalmi tanulmány. Heti 2 óra. „Magyar irodalmi olvasmányok“. „Szemelvények Thukydidesből“. Görög állami régiségek“. Heti 2 óra. A) Magyar irod. olvasmányok: I. Kármán József műveiből: Az „Urania“ I. kötetének élén álló

leveleiből. 1, 2, 3, 4, 5. Kölcsey szónoki műveiből: Védelem P. J. számára. Magyar játékszin.

B) Thukydidesből: I. könyv: A háboru okai. Szövetesegések gyűlése Spártában. A korinthosiai beszéde Spártában. Az athéniek válasza a korinthosiai beszédjére. Az athéniek birodalmának megállapítása. Pausanias bukása. Perikles beszéde a háboru ügyében. II. könyv. Perikles halotti beszéde. A halálvész kitörése. Perikles utolsó beszédje. III. könyv. A plataeaiak menekülése. Mytilene bűnhődése. Kleon beszéde. A kerkyriai vérfürdő. Pylosi események.

C) Görög állami régiségek: A görög államok alakulása. A homerosi görögország: Nép és kormánylás. A dor államok: Nép és kormánylás. Athen szervezete. K. k. 1. Dr. Jancsó Benedek. „Magyar irodalmi olvasmányok“. 2. Szilasi „Szemlélények Thukydidesből“. 3. Szerelemhegyi Tiv. „Görög állami régiségek“.

Bodosi L.

Történelem. Heti 3 óra. A római császárság és a középkor története K. k. Vaszary K. Világtörténelem. II. Daróczy J.

Mennyiségtan. Heti 4 óra. a) Algebra: Határozott elsőfoku egyenletek több ismeretlennel. Hatványozás. A kéttaguak hatványai, számtani haladvány. Gyökfejtés; másodfoku egyenletek egy ismeretlennel b) Mértan. Egyenes vonalak fekvése a síkban. Az idomok összevágása, hasonlósága, területének mérése. Körtnan. — K. k. mint a IV. osztályban.

Szigethy I.

Természetrájk. Heti 2 óra. Növénytan. A növények külső tagoltsága (morphologia) élő példákön. A növénytan történelme. A növények általános boncztana és élettana. A növényrendszerek ismerttetése. A virágtalan növények főbb csoportjainak, a virágos növények fontosabb családjának ismerttetése determinálás alapján. A növények földrajza, különös tekintettel hazánk növényzeti viszonyaira. Kirándulások és gyűjtemény készítés. K. k. Kriesch-Simkovic: A növénytan iskolakönyve hatodik kiadás.

Tamás A.

Szabadkézi rajz. Heti 2 óra. Meander és virágszalagok, egyszerű és stilizált növénylevelekből álló díszítmények, középkori faldíszítmény elemek rajzolása egyszerű színezéssel. Andel Antal és Balló E. rajzmintái után.

Gáspár B.

VI. osztály.

Osztályfőnök: Keith Károly.

Hittan. Heti 2. óra. Isten (tekintve önmagában): Isten kiható munkássága; teremtés, megváltás és megszentelés; a malaszt; a malaszt eszközei; az imádság, a malaszttal való közremunkálás és a szentségek, a bevégzés műve; halál és a különös ítélet, a mennyország, a tisztítóhely, a pokol; a világ vége: az általános feltámadás és az általános ítélet. K. k. Vincze Ambró, Ker. kath. Vallástan. Hittan. II. rész.

Varga S.

Magyar nyelv. Heti 3 óra. a) Költészet: A dráma és fajtái. b) Szónoklattan: A szónoki beszéd tárgya, tartalma; tárgyi és tekintélyi érvek: indulatgerjesztés és rábírás; a szónoki beszéd szerkezete és előadása. K. k. Névy L. Költészet- és szónoklattan. c) Olvasmányok: Shakespeare Coriolanus című tragoediája. Szónoki beszédek: Kölcséytől és Eötvöstől. Havonkint egy írásbeli házi dolgozat.

Király L.

Német nyelv. Heti 3 óra. Költői olvasmányok: Das lied vom braven Mann. Johanna Sebus. Edvard. Don Alfonso der getreue. Lenore. Nektartropfen Aus dem Nibelunglied. Prózai olvasmányok: Tobias Witt. Das Riesenspielzeug. Frau Berta, oder die weisse Frau. Die Posaune des Gerichts Das gute Heilmittel. Die Lycischen Bauern. — Magyararról németre: A Nibelungének tartalma. A gudtun tartalma és szerkezete. A „Messiás“ tartalma és szerkezete. „Ninna von Barnhelm“ kivonata. K. k. Hoffmann Mór: „Német tan- és olvasókönyv“. Henrich G. „Német balladák és románczok“ Dr. Schack B. „Magyar szöveg német fordításra.“ Havonként egy írásbeli dolgozat.

Keith K.

Latin nyelv. Heti 6 óra. Költői olvasmányok: P. Vergilius Maró élete, munkáinak tartalmi, szerkezeti ismertetése. Verg. Aeneis-éből a II. ének egészen. — Prózai olvasmányok: C. Salustius Crispus élete, műveinek tartalmi és nyelvi ismertetése. A. De bello Jugurthino című művéből 90 fej. fordítása. Ciceronak, mint szónoknak méltatása. L. Sergius Catilina élete és viselkedései. Ciceronak Catilina ellen mondott két első beszédek fordítása. — A szókincs és kifejezések gyűjtésére, ezek szigoru megtanultatása és kikérdezése által volt gond fordítva. —

Kéthetenkint egy iskolai írásbeli gyakorlat. K. K. „Vergilius Aeneise I—VI. könyv“. Veress Ignác „C. Salusti Crispi De coniuratione Catilinae et de bello Jugurhino libri“. Holub Mátyás. „M. Tullii Ciceronis Orationes selectae“. Halm-Gyurits. I. füzet L. Sergius Catilina elleni négy beszéd. Bodosi L.

Görög nyelv. Heti 5 óra. I. olvasmányok: olvasókönyv II. r. C. 27: Zeus temploma olympiában. III. r. A) Aesopus meséiből: A fősvény (8). A szamár árnyéka (10). Demades a szónok (11). Az idegen tollakkal ékeskedő csóka (13). A földmives és fiai (17). A három fejsze (20). — B) Az elbeszélésekből: Elmés bírálat (1). Lysias (2). Otus és Ephialtes (4). Chimaera (7). Epirharmus (10). A költő vetélytársak (12). Sokrates (19). Tisztelet az öregeknek (29). Az athenaeiak nyilvános temetései (24). Az almafa (29). Demosthenes és Satyrus (32). Ajándékok a királynak. Xenophon Cyropaediájából: Cyrus származása (Cyr. I. 2). Cyrus vezér (Cyr. I. 5.) Cyrus és alattvalói (Cyr. VIII. 2.) Xenophon Sokrates Nevezetességeiből: Herakles a válaszüton (Apomn. II. 1. 21—34). Athen hatalmi állása (Apomn. III. 5). Könyvnélkül: A földmives és fia. — A perzsa ifjak életmódja. (Cyr. I. 2. 9). Az erény beszéde a bűnhöz (Apóm. II. I. 30). — Nyelvtanból: A „*ui*“ végű és a rendhagyó igék, s az olvasmányban előforduló főbb mondattanni szabályok. — K. k. Szamosi János „Görög nyelvtan“ és „Görög olvasókönyv Chrestomathia Xenophon Kyropaediája, Anabasisa és Sokrates Nevezetességeiből. Írásbeli dolgozat kéthetenkint 1, összesen 18. Hajkó L.

Görög helyett választott irodalmi tanulmányok. Heti 2 óra. A) Homeros élete. A homerosi eposok sorsa. Az Ilias és Odysseia meséje. A két epos egészen olvastatott. — B) Magyar irodalmi olvasmányok. Szalardi János: Bethlen Gábor uralkodása. Kemény János: Bethlen Gábor menyegzője és halála. Gr. Bethlen Miklós: A Leopoldi diploma előzményei B. Apor Péter Metamorphosisából: A titulusokról; A vendégségről, ebédről és vacsoráról. Mikes Kelemen Törökországi leveleiből 11. — B) Görög hitéleti s magánrégiségek: A görög mythologia. Theogonia. Az istenek: a) Az égi istenek; Alsóbb rendű istenek. b) A tenger és a vizek istenei. c) A föld és az alvilág istenci. A háború. Az istentisztelet: Szer-tartások; Hitelvek és szokások; Ünnepek és játékok. Magánéleti

régiségek: A család; Társadalmi élet. Első és második évharmadban egy-egy házi írásbeli dolgozat. K. k. Dr. Jancsó Benedek. „Magyar irodalmi olvasmányok.“ Dr. Csengeri János. „Homeros Iliasa“ Dr. Gyomlay Gyula. „Homeros Odysseiája“. Szerelemhegyi T. „Görög hitéleti, s magánrégiségek és a görög művészet története.“

Jánosy P.

Történelem. Heti 3 óra. Az új-kor történelme. K. k. Vaszary Kolos Világtörténelme. III. rész.

Daróczy J.

Mennyiségtan. Heti 3 óra. a) Algebra. A hatványozás általánosítása, a zérus-, tagadó- és törtkitevőjű mennyiségek. Képzetes mennyiségek. Számrendszerek. Brig-féle logaritmuskok, logaritmuskok kiszámítása. Műveletek logaritmuskokkal. b) Mértan. Síkháromszögtan, a hegyesszög függvényei, kapcsolatban a derékszögű háromszög kiszámításával. A szögfüggvények általánosítása. Szögek összegei és különbségeinek függvényei. A síkháromszögtan alkalmazása ferdeszögű háromszögeknél; algebrai kifejezések mértani ábrázolása. K. k. mint a V. osztályban.

Gáspár B.

Természetráajz. Heti 3 óra. Állattan. Az állat életműködései általában és egymással való összefüggésükben. Az állatok szervei és szervrendszerei. Rendszertan. Az állatkörök jellemzése. Az egyes rendek, családok, nemek és fajok közül különösen azok tárgyalattak, melyek hasznosság és kártékonyág szempontjából, vagy a természet háztartásában, avagy a systematikában fontosabb szerepet játszanak. Az állatok földrajzi elterjedése azon tényezők fölémlítésével, melyektől valamely vidék faunája függ. Kirándulások és gyűjtemény készítés. K. k. Dr. Roth Samu: „Az állattan alapvonalai“ 2-ik kiadás.

Tamás A.

Szabadkézi rajz. Görög és renaissance díszítmény elemek, különböző stíli ékitmények rajzolása, színezéssel vagy kreonnal. Andel A. Balló E. és Szemlér M. rajzmintái után Gáspár B.

VII. osztály.

Osztályfőnök: Embery Árpád.

Hittan. Heti 2 óra. A katolikus Erkölcsstan. Tankönyv: Vincze Ambró: Ker. kath. Erkölcsstan.

Varga S.

Magyar nyelv. Heti 3 óra. Költészettan: Vers és próza; hangsúlyos és időmértékes verstan, rímtan. A költői irány és fajai,

kisebb és nagyobb epikai művek. Leíró költemények és okt. elbeszélések. Az alanyi költészet. K. k. Névy L. Költészettan. Olvasmányok: Az átvett tananyag különböző fajaira vonatkozóan választattak meg. Havonkint egy írásbeli házi dolgozat.

Kovács J.

Német nyelv. Heti 3 óra. Az epikai költészet: monda, mese, mythos, legenda, ballada, romácz; hősköltemény és fajai; regény, novella; a mese, példázat. Olvasmányok: Goethe „Hermann und Dorothea“-ja. Der geretette Jüngling. Der Bermönch von Harz. Siegfried's Dranchenkampf. Prometheus. Magyarról németre: Hunyadi János származása. Buda elfoglalása a törökök által. Epaminondas és Pelopidas. K. k. „Deutsches Lehr- und Lesebuch II. rész. Heinrich Gusztáv. „Hermann und Dorothea.“ Dr. Schack Béla „Magyar szöveg német fordításra.“ Havonként egy írásbeli iskolai dolgozat.

Keith K.

Latin nyelv. Heti 5 óra. A mondattan ismételése. Prózai olvasmányok: M. Tullii Ciceronis, De imperio Gn. Pompei. Ciceronis in Antonium Philipp. XIV. M. T. Cicero válogatott leveleiből: Ad Att. III. 1, 3, 4, 5, 6, IV. 2, V. 15, 16, Ad fam. III. 2, 3, V. 12, VII. 1, XV. 7, 12. Cicero élete és irodalmi munkássága. Költői olvasmány: T. M. Plauti Captivije egészen. A dráma fejlődésének rövid története a rómaiaknál. Plautus élete és darabjainak ismertetése. Kéthetenként egy-egy magyar-latin iskolai írásbeli dolgozat. K. k. Dr. Cserép József: M. Tullii Ciceronis De imperio Gn. Pompei. Rácz Soma Tillius Cicero válogatott levelei. Gerevich: T. M. Plauti Captivi, Cic. XIV. Philipp. Szabó Szilveszter. Embery Á.

Görög nyelv. Heti 4 óra. A nyelvtanból az alaktannak részletes ismételése és folytonos ébrentartása; a mondattanból mindazon részeknek, melyekre az olvasmányok példával szolgáltak, megtanítása. Olvasmányok: költői olvasmány: Homeros Iliasának I–II. és III. éneke egészen; prózai olvasmányok: Herodotosból: Kambises, Apis megöletése. Dareios királylyá választása. A marathoni, salamisi és thermopylaei ütközet. Homeros élete, művei; Az Ilias regéje és tartalma énekek szerint. A trójai mondakör. Homéri vallás, állam, az Iliaszt megelőző és követő események, a nemzeti játékok. Herodotos élete és műve, ennek irodalmi méltatása és tartalma; visszapillantás a Herodotos előtti történetírásra. Két-

hetenkint magyar-görög iskolai gyakorlat, melynek anyagát az olvasmányok alapján maga a tanár készíté esetről-esetre, arra igyekeztén, hogy mind az alak, mind a mondattannak tárgyalt részei felöleltessenek. K. k. „Homeros Iliasa.“ Veress I. Szemelvények Herodotos műveiből Dávid I. Embery Á.

Görög helyett választott irodalmi tanulmányok. Heti 2 óra.

A) Magyar irodalmi olvasmányok: Balassi Bálint költeményeiből: Psalm. 42. Háboruit és szíve fájdalmait számlálván, kéri istent, hogy kétségbeeséstől oltalmazza. Cantio. Ballassi B. nevére. A magyar nemzetnek romlott állapotjáról. Kiben büne bocsánatjáért könyörgött akkor hogy házasodni szándékozott Balassi B. nevére. Egy katona ének. Borivóknak való. A kuruczkor költészetéből: Végbeli vitézek éneke. Oláh Geczi nótája. Tatár rabságban levő erdélyiek dala. Kurucz tábori dal. Most jöttem Erdélyből. Buga Jakab éneke. Egy bujdosó szegény legény. Csinom Palkó. Esztergom megvételéről. (Könyv nélkül is megtanulták). Ocskay Lászlóról való ének. A Rákóczi nóta, Székely kuruczok dala. Labancz gúnydal. Bujdosó ének. Gyöngyösi, Murányi Venusa, úgy a mint az olvasókönyvben meg van. Kisfaludy Sándor Himfy szerelmeiből minden az olvasókönyvben levő részlet. Csokonai dalok és ódák: Az én poésisom természete. Édes keserűség. Megkövetés. A fekete pecsét. Szemrehányás. Köszöntő. Az utolsó szerencsétlenség. A reményhez. D. Földi sirhalma felett. (Emlézték is). Szerelemdal a csikóbőrös kulacshoz. (Emlézték is). Virág Benedek úrhoz. A lélek halhatatlansága. — B) Görög irodalmi olvasmányok, Sophokles Antigonéja. Euripides: Iphigeneia Aulisban. C) A görög költészet története. Epos, elegikus-, jambikus-, melikus- és kardalköltészet, dráma. Írásbeliek mint a VI. osztályban. K. k. Dr. Jancsó Benedek: „Magyar irodalmi olvasmányok.“ III. r. Schill Salamon „Görög irodalom történet“ Csiky Gergely. Sophokles Antigoneja. Radó Antal: Euripides Iphigeneia Aulisban. Jánosy P.

Földrajz. Heti 2 óra. Az alkotmányos szabadság megállapítására irányzott törekvések és diadalok. A nemzetiségi eszme. A gazdasági élet átalakulása a természettudományok és társadalmi tanulmányok alapján. Európa államainak részletes politikai földrajza. Európai hatalmak és gyarmatosítások a többi világrészekben és Amerika szabad államai. Tankönyv Varga Ottó: Politikai földrajz.

Daróczi J.

Mennyiségtan. Heti 3 óra. a) Algebra. A másodfoku egyenletek teljes elmélete; számtani és mértani haladványok; kamatos-kamatjáradék és törlesztési számítások. b) Mértan. A stereometria alapfogalma és tételei, a szögletes és gömbölyű testek felülete és köbtartalma kiszámítása. Gömbháromszögtan és alkalmazása. K. k. mint az V. osztályban. Szigethy I.

Természettan. Heti 4 óra. A természet s a természettudomány, bevezető alapfogalmak. A testek általános tulajdonságai. A mozgás és erőtan általános törvényei. A szilárd, cseppfolyós és légnemű testek mechanikája. A hangtan és fénytán. K. k. Dr. Abt Antal kísérleti természettana. Szigethy I.

Philosophiai propaedeutika. Heti 2 óra. A psychologia feladata. A lelki jelenségek főbb csoportjai. A testi tevékenység és érzékenység. Értelem. Erkölcsi érzelmesség. Az akarat. Az emberi test kettőssége: szellem és test. Tankönyv: Joly H. „Philosophiai propaedeutika.“ Embery Á.

Szabadkézi rajz. Heti 2 óra. Különböző stílu díszítmények és emberi fej rajzolása. Andel A. Bálló és Szemlér M. rajzmintái után; az ábrázoló geometriából szögletes és gömbölyű testek ábrázolása vétetett ugy tan- mint rajzanyagul. Tk. Hornischek H. Ábrázoló geometria. Gáspár B.

VIII. osztály.

Osztályfőnökök: Gáspár Balázs.

Hittan. Heti 2 óra. A ker. kath. egyház történelme a Szent-Lélek eljövételétől a vatikáni zsinatig. K. k. Vincze Ambró: Ker. kath. Egyháztörténelem Varga S.

Magyarirodalom. Heti 3 óra. a) Az ó-, közép-, uj- és legujabb kor irodalmának története. K. k. Beöthy Zsolt. b) Olvasmányok: Ezen korok nevezetesebb íróinak műveiből vétettek. Havonkint egy írásbeli házi dolgozat. Kovács J.

Német nyelv. Heti 2 óra. Költői olvasmány: Schiller „Wilhelm Tell“ című drámájának kursiv olvasása és fordítása. Prózaolvasmányok: a) németről magyarra: Lessing „Laokoon“-jából: Unterschied dichterischer und bildnerischer Gemälde (XIII—XVI. XVIII. fejezetek.) Olvasás, fordítás és aesthetikai fejtegetés. b) magyarról németre: Mátyás király jellemzése. Deák Ferencz

jelleme. Arany János emlékezete. Szótanulás és nyelvtani ismétlés. Schiller élete és irodalmi munkássága. K. k. Heinrich G. Schiller: „Wilhelm Tell.“ Dr. Heinrich G. Deutsches Lehr- und Lesebuch. III. k. Dr. Schack Béla: Magyar szöveg német fordításra. Havonkint egy magyar-német iskolai írásbeli dolgozat.

Gáspár I.

Latin nyelv. Heti 6 óra. Olvasmányok. a) Költőiek: Q. Horatius Flaccus: *α)* Sat. I. 1, 6, 10; II. 1; *β)* Epist. I. 1, 2. Epist. ad Pisones; *γ)* Carm: I. 1, 3, 4, 8, 10, 11, 14, 20, 22, 24, 28, 31; II. 1, 14, 15, 17; III. 2, 3, 6. b) Prózáiak: P. Cornelius Tacitus: Ann. II. 5, 6, 9, 10, 12—14, 16, 17, 26, 27—32, 48, 55, 57—61, 70—73, 75—78, 82, 83, 87; III. 1—19. fejezetek. Az írók élete, műveik ismertetése. Nyelvi és tárgyi magyarázat. Havonkint két iskolai írásbeli dolgozat magyarról latinra. — K. k. Bartal és Malmosi: Q. Horatii Flacci opera omnia. — Petrovich: P. Corneli Taciti annalium ab excessu divi Augusti libri I—VI. Cserép József: Római régiségtan.

Jánosy P.

Görög nyelv. Heti 4 óra. Tananyag: Sophokles Antigonejából a IV. karig, kiváló tekintettel a karok méltatására. Sophokles élete és munkái tartalmilag. Antigone tartalma s a thebai mondakör, Antigone tragicuma és jelleme, az egyes szereplők esztetikai méltatása.

Homeros Odysseájának I—II. és III. éneke egészen.

Kéthetenkint egy iskolai írásbeli dolgozat.

Tankönyvek: Sophocles Antigoneja szövegkiadás, Homeros Odysseája Veress Ignácztól.

Bodósi L.

Görög helyett választott irodalmi tanulmányok. Heti 2 óra. A) Magyar irodalmi olvasmányok: Gr. Széchenyi I. „Hitel“-jéből: Az előszóból. Bevezetés. A magyar birtokos szegényebb, mint birtokához képest lennie kellene. A magyar nem bírja magát oly jól, mint körülményei engednék. Végző. Wesselényi „Balítéletek“ című művéből. Kölcsey „Országgyűlési naplójából“. Görög philosophiai töredékek. B. Eötvös J. „Reform“-jából: Bevezetés: I. A nemzet különböző osztályai. II. Törvényhozásunk. III. Közigazgatásunk. A reform. feltételeiről, különösen a központosításról. Dessewffy Aurél műveiből: A Pesti Hirlap és Kelet népe közti vitály. — B) Görög irodalmi olvasmányok: Platon: Sokrates vé-

dekezése. Kriton, vagy: A kötelességről. Gorgias. Aristoteles Ethikája: I. k. A boldogságról; III. k. Az erkölcsi beszámításról IV. k. A nagy lélek és a becsvágyó; — C) A görög prózai irodalom fejlődése: történetírás, bölcsészet. Írásbeliek mint a VII. osztályban. K. k. Dr. Jancsó Benedek „Magyar irodalmi olvasmá-nyok.“ IV. r. Dr. Péterfy-Gyomlay Alexander Bernát, „Platon és Aristoteles. Schill Salamon“ Görögirodalom történet.

Jánosy P.

Történelem. Heti 3 óra. A magyarok oknyomozó története 1848-ig. Tankönyv: Horváth Mihály: A magyarok története.

Soó G.

Mennyiségtan. Heti 2 óra. a) Algebra. Határozatlan elsőfoku egyenletek. Combinatiók és binomiális együtthatók. Permutatiók és variatiók. b) Mértan. Az elemző mértan elemei. Első- és másodrendű vonalak. A matematika főbb tanainak ismétlése. K. k. mint a VII. osztályban.

Gáspár B.

Természettan. Heti 4 óra. Hőtan. Az anyag szerkezetére vonatkozó főbb kémiai tételek. Villamosság és delejesség. A kosmografia elemei. K. k. Dr. Abt. A. kis. természettana.

Gáspár B.

Logika. Heti 2 óra. A logika fogalma, célja. A gondolkozás alapelemei (fogalom, ítélet, következtetés). Inductio és deductio, felosztás, értelmezés. Módszertan és a módszer. A matematikai-, bölcséleti- és történeti tudományok módszere. A történelmi kritika (hagyomány, tanu műemlék, acta publica). A demonstratio, principium, axioma, Argentum ad veritatem és ex concessis, apodicticus érvek. A logikai tévedés okai (mutatio elenchi, petitio principii, circulus vitiosus, saltus in probando). Bacon idolái. Reductio ad absurdum és a dolgok criteriumai. Tankönyv: Jolly Gondolkodástana.

Soó G.

Szabadkézi rajz. Heti 2 óra. Diszítványok rajzolása, továbbá az emberi fejnek, kéznek és lábnak rajzolása lapminták után; az ábrázoló geometriából szögletes és gömbölyű testek ábrázolása vétetett úgy tan- mint rajzanyagul. Tankönyv: Hornischek Henrik, Ábrázoló geometria.

Gáspár I.

Testgyakorlás.

A tornagyakorlatok oly időbeosztással tartattak, hogy minden osztály hetenkint két órai tornázásban részesült. A tanítási rendszer az általános erő és ügyesség fokozására irányult. Az egész ifjuság 4 csoportra volt felosztva, u. m.: I. csoport I. osztály; II. csoport II—III. osztály; III. csoport IV—V. osztály; IV. csoport VI—VIII. osztály.

Tananyagul vétetett az I. csoportnál: Állások. Tag-, Járó-, birkozó- és társasgyakorlatok. Rendgyakorlatokból a „Gyakorlati szabályzat a m. kir. honvédgyalogság számára.” I. r. szerint a 2, 3, 4, 5 és 6. §. II. r. 19. §. Szergyakorlatokból könnyeb gyakorlatok az eszközökön osztálytornázás szerint. Labda- és más társas játékok.

A II. csoportnál: Állások. Tagszabadgyakorlatok egyoldali mozgásokkal, botokkal és súlyzókkal is. Járó-, birkozó- és társas gyakorlatok. Versenyfutás. Az I. csoportnál felemlített katonai gyakorlatok szabatosabb kivitelben, azonkívül kettős rendekbe fejlődés és rendekre szakadozás. Szergyakorlatok osztálytornázás szerint. Labda- és más társasjátékok.

A III. csoportnál: Összetett szabadgyakorlatok ugyanazon oldali és ellenoldali mozdulatokkal. Állások, műjárások. Társas- és birkozó gyakorlatok botokkal. Futás 5—10 perczig. Rendgyakorlatokból a 14, 16, 18, 19, 20 és 21 §. Szergyakorlatok osztálytornázás szerint. Labda- és más társasjátékok.

A IV. csoportnál: Szabadgyakorlatok ellenoldali mozdulatokkal, kézi szerekkel és azok nélkül. Futás 8—10 perczig. Birkozó- és társasgyakorlatok. Katonai sor- és szakaszgyakorlatok szabatos kivitelben és tornászati rendgyakorlatok. Több erőt és ügyességet igénylő gyakorlatok a tornaszereken csapattornázás szerint. Labda- és más társasjátékok.

A tornatanítást mind a négy csoportban Tamás Albert főgymn. r. és okl. tornatanár vezette heti 8 órában.

IV.

Rendkívüli tantárgyak.

Ének.

Év elején a gymnasium összes növendékei ének-próba alá vétettek s azokból, kiknek kellő zenei hallásuk és hanganyaguk volt „*Vegyeskar*“ alakítottak.

A „vegyeskarnak“ ez iskolai évben 78 tagja volt. Nyilvánosan működött a kar 6 alkalommal: Szent Imre ünnepélyen, márczius 15-iki iskolai ünnepélyen, az igazgató nevenapján, a gymnasium által rendezett hangversenyen, a május 9-én tartott millennáris ünnepélyen és az iskolai évfáru ünnepélyen.

Évközben tanult darabok: 1. Hymnus, Erkel Ferencztól. 2. Szózat, Egressy Bénitől. 3. Oh kereslek. Mainzertől. 4. Szent az érzet, Töröktől. 5. A 108-ik ének a Zsaskovszky-féle Egyházi énekes könyvből. 6. Banditák dala az „Ernani“-ból, Verditől (férfi karra). 7. Népdalegyveleg, Huber K.-tól. 8. Nemzeti zászló, Hubertől. 9. Nem tudom én . . . , Thern K.-tól. A tanítást Solymossy E. vezette.

Zene.

Az önként jelentkezettek Zenekarrá alakítva tanulták a zenét heti 3 órán. A zenekarnak 17 tagja volt. Nyilvánosan működött ugyanazon alkalmakkor, mint az énekkar.

A zenekar a következő darabokat tanulta: 1. Rákóczy induló. 2. Hunyadi induló. 3. Toborzó-induló. 4. Jókai induló, (Serly Lajostól). 5. Katona induló („Liba pásztor“ operettéből; Forrai Mikl.) 6. Szerenád („Liba pásztor“ operettéből; Forrai Mikl.) 7. Legyező keringő. (Sinka Kamillótól). 8. „Oh ne duzzogj“, dal a „Bánya mester“ operettéből. 9. Cavatina nel oper due Foskari. 10. Nyitány, Erkel F. „A kúnok cz. dalművéből“. 11. „Szóke vize a Tiszának“ népdal egyv. hangsz. Dr. Vajda Emil. 12. „Nemzeti zászló“ (énekkiséret) Hubertől. 13. „Népdal egyveleg“. Hangszerelte Kozák M. karmester. 14. „Ezer esztendeje annak“. Hangszerelte Kozák M. karmester. A tanítást Kozák M. karmester vezette.

V.

Írásbeli dolgozatok.

Az 1893/94. tanévben.

Magyar nyelv.

I. osztály. 1. A mondatok jelentése. 2. Diktálás után való írás. 3. Az igék személyragjairól. 4. A módok és időkről. 5. Alanyi igeragozásra. 6. Tárgyas igeragozásra. 7. Helyhatározókról. 8. A catalaunumi csata. 9. Időhatározókról. 10. Módhatározókról. 11. Célhatározókról. 12. Az alanyról. 13. Az állitmányról. 14. A határozóról. 15. A jelzőről. 16. A kiegészítőről. 17. A tárgyról.

II. osztály. A magyar nyelvi iskolai dolgozatok iratásánál vezető tanár a tartalom szerint jól meg ismert akár prózai, akár költői olvasmányoknak szabadon való szabatos leírására fektette a fősúlyt. Célul tűzte ki tehát ezáltal:

a) a tanuló önálló gondolkozásának fejlesztését, kevésbé folyékony elbeszélő képességének elősegítését;

b) a mondatok szerkesztését s azoknak írásjelekkel való helyes elválasztását;

c) a ván, vén, va, ve képzős és participiumos mondatok feloldását;

d) néhány betanult költeménynek prózában való helyes visszaadását, e) s különösen a helyesírást. I. írásbeli dolgozat volt összesen 17, a következő czimekkel:

1. A kis malacz és a farkasok. 2. A seregély. 3. Az ember-evő czápa. 4. Viadal a medve és a krokodil között. 5. Ugyanez tekintve a participiumos mondatokat. 6. A hangyákról. 7. A pákász. 8. Budavára a XV. században. 9. Az okos fiu, (költemény). 10. A macskafiak (költemény). 11. A kenyérmezei diadal. 12. A hamis tanu (költ.) 13. Szécsi Dezső. 14. Mátyás deák. 15. A Horatiusok és Curatiusok harca. 16. A szent hegyre való kirándulás. 17. A nándorfehérvári diadal.

III. osztály. 1. Kik a tanulónak valódi jótévoí. 2. A négy évszak örömei. 3. Mikor és hogyan történt a magyar nemzetnek ker. hitre térése? 4. A karácsonyi ünnep örömei. 5. A jó tanuló

feladata a szorgalom. 6. A szerencsétlenül segíteni jó szívre mutat. 7. A tavaszról. 8. Mózes és Árpád. 9. Isten megérdemli szeretetünket. 10. Buda elfoglalása cz. olvasmány tartalmi kivonata. 11. A mohácsi dal költemény tartalmi kivonata. 12. Zrinyi dala cz. költemény tartalmi kivonata. 13. Összetett mondatok szerkesztése a taneszközökről. 14. „A fogoly“ cz. költemény tartalmi leírása. 15. Polgári ügyiratok mintái. 16. Polgári ügyiratok mintái. 17. „Bosnyák Zsófia“ cz. költemény tartalmi kivonata. 18. Kirándulási leírás. 19. Egy nyári zivatar keletkezése és lefolyása.

IV. osztály. 1. Levél barátomhoz. 2. Toldi Miklós találkozása bátyjával. 3. Szeresd Istent, hogy szerethesd a hazát. 4. Toldi Miklós párbaja a csehvel. 5. Az ősz a mulandóság képe. 6. A király kegyelmet ad Toldi Miklósnak. 7. Szabad dolgozat az ásványtan köréből. 8. Levél barátomhoz a közelgő karácson alkalmából. 9. Az élet becsét a munka teszi. 10. Szabad dolgozat. 11. Toldi Miklós Rozgonyi Piroska sirjánál. 12. Tél. 13. Pósa falvi János és Toldi Miklós. 14. Mit tanulunk a természet ébredéséből? 15. A husvéti ünnepkör jelentősége. 16. Szeressük a természetet, hogy Istent annál bensőbbben imádhassuk. 17. A hazaszeretethez első lépcső a munka. 18. Vajha úgy vetettünk, hogy búzát és ne konkolyt arassunk.

V. osztály. 1. Egy szabadon választott tájék leírása. 2. Levél egy ifjuhoz, ki pályát akar választani. 3. A hálátlanság (Értekezés.) 4. Kisebb elbeszélés, melyben az erény veszi jutalmát, vagy a bűn büntetését. 5. A tél (Leírás.) 6. „Az elhagyott anya“ méltatása. 7. „V. László“ verstani elemzése. 8. A vihar. (Leírás.) 9. Mohács. (Elmélkedés.)

VI. osztály. 1. A jellemfejlődés tényezői. 2. A hazaárulás bűne. 3. Coriolán Róma előtt. 4. A drámai igazságszolgáltatás. 5. Múlt, jelen. és jövő. 6. Szabad dolgozat. 7. Ravatalnál. 8. A szabadság ünnepének jelentősége. 9. Ciceró, Demosthenes és Deák. (Párhuzam.)

VII. osztály. 1. A szépről általában és a költői művekben. 2. Az epikai hős jelleme. 3. A kisebb hősi elbeszélések irodalmunkban. 3. „A falu jegyzője“ tartalma, s a korregényről általában. 5. Kemény Zsigmond br., mint regényíró. 6. Az ódáról. 7. Petőfi és Arany lyrája összehasonlítólag. 8. Katona „Bánkban“-jának főbb

jellemei. 9. A vigjátékról általában, s különösen a magyar vigjátékról.

VIII. osztály. 1. A magyar nemzet európai helyzete 1000 év előtt és most. 2. Pázmány Péter élete és írói jellemzése. 3. A víz hármias halmazállapotának oka, módja és alkalmazása. 4. A nyelv ujjíttási harc. 5. A magyar történetírás. 6. Párhuzam Vörösmarty és Arany között. 7. Legújabb költészetünk jellemzése. 8. A mohamedanizmus és hódításai.

Német nyelv.

III. osztály. 1. Helyesírási gyakorlat diktálás után. 2. Helyesírási gyakorlat diktálás után. 3. Mondatok a névelők és az első két alak ragozására. 4. Fordítási gyakorlat a tankönyvből 23-ik lap. 5. Fordítási gyakorlat a tankönyvből 47-ik lap. 6. Mondatok a névmásokra diktálás után. 7. Fordítási gyakorlat a tankönyvből 50-ik lap. 8. Fordítási gyakorlat a tankönyvből 54-ik lap. 9. Fordítási gyakorlat a tankönyvből 57-ik lap. 10. Mondatok az erős igék gyakorlására. 11. Mondatok az erős igék gyakorlására. 12. Mondatok a visszaható igék gyakorlására. 13. Mondatok a határozók gyakorlására. 14. Fordítási gyakorlat a tankönyvből 82-ik lap. 15. Fordítási gyakorlat a tankönyvből 118-ik lap. 16. Mondatok az igeragozás áttekintésére. 17. A vak és sánta.

IV. osztály. Iskolai írásbeli dolgozatok: 2, 4, 5, 8, 9, 11, 14, 16, 18, 20, 22, 30, 32, 36, 38 magyar fordít. gyakorlatokból mondatok németből magyarra: Wanderers Nachtlied (3). Freundschaft, (14). Salamon und der Säemann (I. r. 10). Kéthetenként 1, összesen 18.

V. osztály. 1. A holló és a róka. 2. A 8-ik Cidrománcz tartalma. 3. A gyöngy eredete. 4. A két rózsa. 5. Az élet boldogsága. 6. A hős borbély. 7. A szél és nap. 8. A bűnöst a fa is elárulja. 9. Jupiter és a juh. 10. Azon magam is csodálkozom, Dr. Schack Béla olvasó könyvéből.

VI. osztály. 1. A bölcsesség útja. 2. Zaublerlehrling tartalma. 3. A szerencse és áldás. 4. A Bucephalus. 5. A villám és villámfogó. 6. Indián rege a tavaszról. 7. A gondviselés útja. 8. A zivatar. 9. Tengerész. 10. Ünneplés jelenet.

VII. osztály. 1. Hermann szülőinek beszélgetése. 2. Hermann atyjának zsörtölődése. 3. Hermann visszatér útjáról. 4. A gyöngy eredete. 5. Atilla udvara. 6. Az első habsburgi szövetséges. 7. Hunyadi utolsó szavai. 8. Havasi kürt. 9. Nyári éj. 10. Zivatar.

VIII. osztály. 1. Az egészség. 2. Nagy Lajos jelleme. 3. Az erény útja. 4. Epaminondas és Pelopidas. 5. A tó. 6. A nyáj. 7. Hajnal a pusztán. 8. A mohácsi vész után. Dr. Schack Béla könyvéből.

Latin nyelv.

I. osztály. 1. Diktálás után való írás. 2. A nemekről általában. 3. Az első névragozásra. 4. A második névragozásra. 5. Az első névragozásra: *as* végűek, 6–13 kisebb mondatok a névragozásokra. 14. A melléknevek eltérő fokozására. 15. A névmásokra. 16. Az első igeragozásra. 17. Az első igeragozásra. 18. A második igeragozásra. 19. A harmadik igeragozásra. 20. A negyedik igeragozásra. 21. A négy igeragozásra. 22. Az első névragozás- és első igeragozásra. Cselekvő alak. 23. A második névragozás- és második igeragozásra. Cselekvő alak. 24. A harmadik névragozás- és harmadik igeragozásra. Cselekvő alak. 25. A negyedik névragozás, és negyedik igeragozásra. Cselekvő alak. 26. Az ötödik névragozás- és az első igeragozásra szenvedőben. 27. A melléknevek fokozására és az első igeragozásra szenvedőben. 28. A számnevekre és a második igeragozásra szenvedőben. 29. A névmásokra és a harmadik igeragozásra szenvedőben. 30. A névmásokra és a negyedik igeragozásra szenvedőben. 31. Mind az öt névragozásra. 32. Mind az öt névragozásra. 33. Az egész tananyagra.

II. osztály. A 4 igeragozás cselekvő indicativus és coniunctivus időinek, a rendhagyó melléknevek fokozásának és némely eltérő ragozású nevek begyakorlására: 6 dolgozat; 5. általános tartalmu mondatokból és a „Solon és Croesus“ című elbeszélés. A 4 igeragozás szenvedő indicativus és coniunctivus időinek és a szokottabb igék perfectum alakjainak begyakorlására 10 dolgozat; ezek czimei: 7. A földmivelő és a golya. 8. A ló és a szamár. 9. A légy és a kopasz. 10. A farkas és a daru. 11. A szerfölött engedelmes szolga. 12. Dareus a scytháknál. 13. Anaximenes és Nagy Sándor. 14. Az előbbi folytatása 15 és 16 általános tartalmu mondatok.

A körülírt igeragozás, álszenvedő igék, rendhagyó perfectumok és participiumos mondatok begyakorlására 17 dolgozat; czi-meik: 17. Epaminondas. 18, 19. 20. Damokles kardja. 21. Általános tartalmu mondatok. 22. Cyrus. 23. 24. Általános tartalmu mondatok. 25. Aeneas. 26, 27, 28, 29. Romulus és Remus. 30, 31. Az özvegy és szolgálói. 32. Codrus király hazaszeretete. 33. A jós.

III. osztály. Hetenkint isk. dolgozat, 6 mondat alapján magyarról latinra összesen 32 és pedig alany és mondományi viszonyra 4, videorra 2, nominativusra 4, genitivusra 8, dativusra 4, accusativusra 4, ablativusra 6.

IV. osztály. Iskolai írásbeli feladatul a gyakorló könyv IV. V.-ből: Cambyses és Dareus (6). Horatius Cocles (10). A pyramisok (13). M. Ottilius Regulus (17). Scipio és Hannibal (21). Uticai Cato (20). Servius Sulpicius vigasztalja Cicerot (29). Socrates (30). Ariadne fonala (36). A két hű barát (37). Egy hiu dicsekvő (38). Egy gyermek állhatatossága (40). Az ember nemcsak magának született (42). Pyrrhus és a rágalmazók (51). N. Sándor halála (58). A varázslásról vádolt rabszolga (60). A gyermek Cato állhatatossága (61). M. Brutus (63). Demosthenes és a figyelmetlen bírák (68). Artomenes és Xerxes (73). A hűség példaképei (76); továbbá a 34, 44, 46, 48, 49, 54, 55, 56, 65, 70, 71, 74, 48, 79 ford. gyakorl. egyes mondatai. Hetenként 1, összesen 34.

V. osztály. Némely férfiakról, kik önmaguk által lettek nagyokká (70). Az erény a legfőbb jó (78). Az ifjukur czélszerű felhasználásáról (82). A birvág (86). Syracusaei Dionysius (93). Tempe (28). Xerxes megveretéseiről Görögországban (102). Nyilvános nevelés a régi Rómában (105). A Saturnaliakról (118). Xenophon (120). Önmagát ismerni nagy tökély (124). A római történelem és az ember életkorai (127). Némely rómaiak jeles törekvéseiről (137). Az igazságszeretetről (141). Xenophon visszavonulása Ázsiából (144). A latin nyelvről (147). Croesus (150). Atticus (152). Havonként kettő, összesen 18.

VI. osztály. 1 Mily szigoruan büntették a rómaiak az esküszegőket. 1. Aeneas és társa menekülése Trójából. 3. Az öregségről. 4. Jupiter beszéde Venushoz. 5. Némely rómaiak jeles törekvéseiről. 6. A trójai vendégek szószólójának Didóhoz intézett beszéde. 7. Aeneas Afrika partjain kémekeket küld ki a vidék ki-

puhatolására. 8. Az emberi nem gyengeségéről. 9. Masinissának a II. púnháboruban szerzett érdemeiről. 10. Jugurtha és czinkostársai. 11. A haldokló Micipsának fiaihoz intézett beszéde. 12. Adherbálnak a római senatusban mondott beszéde. 13. Cicerónak Catilina ellen mondott első beszéde nyomán az 1—5. fejezetig terjedő rész alapján 5 gyakorlat.

VII. osztály. 1. Előszó Cicerónak első philippikai beszédéhez. 2. A haza és Ciceró közös ellenségeiről. 3. Előszó Cicerónak első philippikai beszédéhez. (Folytatás). 4. Az igazi barát semmi méltánytalant nem kíván barátjától. 5. Előszó Cicerónak első philippikai beszédéhez. (Folytatás). 6. Antoniusnak botrányos tettei Itáliában. 7. Ebszerzemény gonoszul vesz el. 8. Antonius helytelenítette Cicerónak, Catilinával szemben való eljárását. 9. Minő czélből olvassuk Ciceró leveleit? 10. Levél. 11. Lentulus levelének hatása Ciceróra. 12. u. az. 13. Cicerónak ad familiares V. 12. levele alapján a tanár által 5 ízben készített magyar szövegnek latinra fordítása.

VIII. osztály. Kéthetenként 1 isk. dolgozat és pedig Vagácsból az olympiai játékok 8 dolg. T. Pomponius Atticus 3 és Croesus kétértelmű jóslat által rászedetik 3.

Görögnyelv.

V. osztály. Összesen 22 isk. dolgozat, I-ső harmadban hetenként, később kéthetenként magyarról görögre 6 mondat alapján, és pedig: 1 az írás gyakorlására, 2 az a és o névragozásra 3 a mássalh. névragozásra, 2 a fokozásra, 2 igehatározókra, névmásokra és számnevekre, futurumra 2, auristusra 2, perfectumra 2, 2-ik és szenv. auristusra 2, és általában 2.

VI. osztály. Görögnyelvi iskolai dolgozat készült 18, és pedig: Az első osztályu „ μ “ végű igék begyakorlására 5 dolgozat általános tartalmu mondatokból. A „ μ “ végű igék második osztályára: 1 dolgozat általános tartalmu mondatokból. A rendhagyó perfectumok, auristusok stb. begyakorlására 12 dolgozat; czimeik: 7 Általános tartalmu mondatok. 8. A két ajándék. 9. Heracles első munkája. 10. Heracles negyedik munkája. 11. Heracles neveltetése. 12. Heracles 9-ik munkája. 13. Heracles 12-ik munkája. 14. Az argonauták 15, 16, 17 és 18. Az argonauták viszontagságai.

VII. osztály. 1. Achilleus haragja. 2. Homeros az Ilias szerzője. 3. Chryse városának elfoglalása. 4. Chalchas megfejtí a dög-vész okát. 5. Agamemnon nem hagy fel haragjával. 6. Homeros a világirodalomban. 7. Egy főember haragja is vészhozó lehet egy népre. 8. Odysseus beszéde a néphez. 9. Agamemnon könyörgése. 10. Nestor dorgálja társait kislelkűségök miatt. 11. A miletosi Aristagoras és Kleomenes, spartai király, beszélgetése. 12. Aristagoras Athenaeben. — Kyros történetéből — Herodotos nyomán — 5 gyakorlat.

VIII. osztály. Kéthetenként összesen 15. isk. dolgozat, magyarról görögre 11 aiosopusi mese, és pedig: A fülemile és fecske, holló, trombitás, oroszlán és róka, Zeus, pásztor és farkas. Promotheus s az emberek, szamar és oroszlán, a szerecsen, holló és róka, has és a lábak. Görögről magyarra Antigonéból (920—940) és Odyssea II. énekéből 177—195). Két elméleti: A görög dráma hatása a modern korra és Odysseus jellemzése.

Számtani feladványok.

I. osztály. Római számokra 1. — 2. Különnévű összevonható számokra 1. — 3. Tizedes törtekre 4. — 4. Egyszerű arányos osztásra 2. — 5. Különnévű összevonható számok négyműveletére 2. — 6. Legn. k. osztó és legk. köz. több. 1. — 7. Közönséges törtek négyműveletére 3. — 8. Arányos osztásra 1. — 9. Váltószámokra 1. — 10. Időszámolásra 2. — Összesen: 18.

II. osztály. 1. Egyszerű hármas szabályra 4. — 2. Összetett hármas szabályra 2. — 3. Olaszszámolásra 1. — 4. Arányokra 1. — 5. Egyszerű aránylatra 2. — 6. Összetett aránylatra 4. — 7. Lányszabályra 1. — 8. Száztóli számolásra 1. — 9. Egyszerű kamatszámolásra 2. — Összesen: 18.

III. osztály. 1. Tőke és kamat egyesítve 2. — 2. Kamatkamat számolás 2. — 3. Határidő számolás 4. — 4. Ráfizetményre 1. — 5. Állampapírokra és részvényekre 2. — 6. Biztosítás ügyre 1. — 7. Váltókra 1. — 8. Lerovatra 1. — 9. Göngysúlyra 1. — 10. Összetett arányos osztásra 1. — 11. Elegyítési megfejtésekre 2. — Összesen: 18.

IV. osztály. A relativ számok összeadás és kivonására 1. Az algebrai összegek összeadás és kivonására 2. Az egy- és többtagu

algebrai kifejezések szorzására 2. A többtagu algebrai kifejezések és közönséges számok négyzetére 2. A többtagu algebrai kifejezések és közönséges számok köbére 2. Az egy- és többtagu algebrai kifejezések osztására 2. A geometriai haladványokra 1. Az algebrai tört alakok szorzása és osztására 2. Algebrai kifejezések tényezői közös mérték és közös többszörösre. 2. Algebrai tört alakok összeadása és kivonására 2. Első foku egy ismeretlennel bíró egyenletekre 1.

V. osztály. 1. Első foku kétismeretlennel bíró egyenlet. A szögek meghatározására. 2. Elsőfoku egyenlet három ismeretlennel A háromszög szögeire vonatkozó feladvány. 3. A kéttaguak hatványaira. A hasonló háromszögekre vonatkozólag. 4. Az arithmetikai haladványokra. A hasonlósági tételekre vonatkozólag. 5. Az algebrai kifejezések négyzetgyökvonására. A trapéz területére vonatkozólag. 6. Az irrationalis négyzetgyökökre. A sokszög területére vonatkozólag. 7. Vegyes négyzetes egyenlet. A körbe és körülírt sokszögekre. 8. A négyzetgyökök szorzás és osztásaira. A kör területére. 9. A köbgyök fejtésére. A kör területére. 10. A köbgyökök szorzás és osztásaira. A körszegmentum és körgyűrű területére.

VI. osztály. A negatív, tört kitevőjű hatvány, gyök és a szögfüggvények alapfogalmaira 2. A számrendszerek és a goniometriai függvények közti összefüggés ismertetésére 2. A szorzat, hányados, hatvány és gyök logaritmusra s a derékszögű, egyenlő oldalú és egyenlő szárú háromszögek feloldására 3. A ferdeszögű háromszögek, négy és sokszögek feloldására 3.

VII. osztály. 1. Vegyes négyzetes egyenletekre. 2. A complex számokkal való műveletekre. A síkok kölcsönös helyzetére. 3. Két ismeretlenű négyzetes egyenlet. A szögletes testekre. 4. Oly felsőbbfoku egyenlet, melyet másodfokura lehet hozni. A hasáb felszíne és köbtartalmára. 5. A másodfoku függvény maximuma és minimumára. A henger felszíne és köbtartalmára. 6. A végtelen sorokra. A gula felülete és köbtartalmára. 7. Kamatos kamat számolásra vonatkozólag. A csonka gula köbtartalmára. 8. Járadék számolásra. A gömb felület és köbtartalmára. 9. Járadék számolásra. Egy ferdeszögű gömbháromszög feloldására. 10. Törlesztési számolásra. A naplenyugvás és felkelés idejének meghatározására (valamely helyre vonatkoztatva).

VIII. osztály. 1. Két ismeretlenü határozatlan egyenlet. Két pont egymástól való távola meghatározására. 2. Három ismeretlenü határozatlan egyenlet. Két egymást metsző egyenesre vonatkozólag. 3. A combinatiókra. Három egymást metsző egyenesre. 4. A kéttaguak tevőleges egész számu hatványaira. A kör általános egyenletére. 5. A kéttaguak nemleges tört hatványaira. A kör egyenes kölcsönös helyzetére. 6. A nemleges és törthatványokra vonatkozólag. A síkháromszögtan alkalmazásaira. 7. Három ismeretlenü négyzetes egyenlet. A gömbháromszögtanból. 8. Járadék számolásra. A gömbháromszögtan alkalmazásaiból.

Az 1894/95 tanévben.

Magyar nyelv.

I. osztály. 1. Diktálás után való írás, a helyesírásra. 2. A szótagolásra, magas és mélyhangokra. 3. A mondatok nemére. 4. A mondat részekre. 5. Beszédrészekre. 6. Alanyi személyragokra. 7. Tárgyas személyragokra. 8. Alanyi igeragozásra. 9. Tárgyas igeragozásra. 10. Az ik-es igékre. 11, 12, 13, 15. A határozókra. 15, 16. A jelzőkre. 17. A kiegészítőre. Kéthetenként 1. Összesen 17.

II. osztály. A tartalom szerint jól megismert akár prózai, akár költői olvasmányok szabatos leírását tartva szem előtt: 1. Falusi udvar. 2. Hogyan fogott a huszár ellenséget. 3. A kol-dus gyermek. 4. A Tisza. 5. Kárpáti kép. 6. Szent István király. 2. A puszta télen. 8. Buvár Kund (költemény). 9. Korona és kard. 10. Nándor-Fehérvár ostroma. 11. Szent László füve (költemény). 12. Alanyi és tárgyi mellékmondatok. 13. A határozói mellékmondatokról. 14. Egy pár papucs. 15. A Balaton partján. 16. A magyar alföldi puszta. 17. Jelzői mellékmondatok. 18. Kenyérkő (költemény). 19. Körmondatok.

III. osztály. 1. Szóló szöllő, mosolygó alma és csengő barack. (Olvasmány után szabadon). 2. Miért gondolok örömmel vissza a nyári szünidőre? (Házi dolgozat levél alakban). 3. Látogatás a bihéi fejedelemmél. (O. u. sz.) 4. Az ősz kellemei. (H). 5. Suez és a Sinai hegy. (O. u. sz.) 6. Mivel szeretek üres időmben leginkább

foglalkozni? (H. d. l.). 7. Eger ostroma. (O. u. sz.) 8. Frater György halála. (O. u. sz.). 9. Szondi (Czuczor után prózában). 10. Kemény Simon megjárja Budát. (O. u. sz.). 11. Hegyeskő. (Tompá után prózában). 12. Beregszász (Tompá után prózában). 13. A labdajátékról. (H. d.) 14. Mi által mutatja ki a tanuló szülei iránti szeretetét? 15. Miért mondjuk a tavaszt legkellemesebb évszaknak? (H. d.) 16. Székely-Udvarhely. 17. Irassék egy folyamodvány az erd. püspök úrhoz finöveldei alapítvány elnyeréséért. (H. d.)

IV. osztály. Iskolaiak: Toldi Miklós menekülése és búcsuja anyjától. 2. Levél egy barátomhoz. 3. Toldi M. jellemzése (a VII. ének alapján). 4. Példák a szóalakzatokra. 5. Példák a gondolat alakzatokra. 6. Szabad dolgozat az ásványtanból. 7. Árvíz hóolvadáskor. 8. Gyermekekori emlékeim. 9. Egy tűzvész leírása. Házi dolgozatok: 1. Gondolatok a tanév elején. 2. Szabad gyakorlat. 3. Mire tanít bennünket az ókori népek története? 4. Mennyiben kifejezése Toldi M. egyéni tulajdonságai a magyar nép jellemének? 5. Kisfaludi K. „Mohács“ cz. költeményének ismertetése. 6. Isteni Gondviselés. 7. Az ifju és öreg. Toldi (összehasonlító leírása). 8. A római hős jelleméről. 9. Székely-Udvarhely nevezetességei.

V. osztály. 1. Pihenés után édes a munka: munkára hát! 2. Szegény özvegy, „Both Bajnok özvegye“ után. 3. Szeresd a hazát. 4. Budvár romjain. 5. Levél barátomhoz a karácsonyi ünnepek alkalmából. 6. Az 1741-iki pozsonyi országgyűlés. 7. A természetrajz erkölcsnemesítő ereje. 8. Virágvasárnapján. 9. Ki mint vetett, úgy arat.

VI. osztály. 1. A drámai jellem kellékei. 2. A magán beszéd célja a drámában. 3. Szabad dolgozat. 4. Coriolán és anyja Róma előtt. 5. A történelem az élet mestere. 6. Beszéd egy elhunyt pályatárs felett. 7. Imádkozzál és dolgozzál. 8. A tavasz, mint a feltámadás jelképe. 9. A hazaszeretet kötelességéről.

VII. osztály. 1. A jelen becstét a jövő mérlegeli, tehát legyünk ébren. 2. Szabad dolgozat. 3. Árpád és Viddin találkozása Vörösmarty „Zalán futásában.“ 4. A levegő a természet háztartásában. 5. Az önismeret, mint a jellemfejlődés tényezője. 6. Az epikai költészet hatása az életre. 7. A történelmi emlékek hatása a nemzeti életre. 8. Feltámadás. 9. Csak a vallás emlőjén fejlődhetik ki a valódi boldogság.

VIII. osztály. 1. A magyar nemzet műveltségi állapota a egyes házból származott királyok alatt. 2. A reformáció hatása irodalmunkra. 3. Az új klasszikai iskola, főleg Bessenyei jellemzése. 4. Mátyás uralkodásának jellemzése. 5. Kazinczy és a nyelvújítás. 6. Vörösmarty, mint drámaíró. 7. A természettudományok befolyása az emberiség művelődésére. 8. A francia forradalom eszméinek hatása Európa népeire.

Német nyelv.

III. osztály. 1—3. Diktándóírás a helyesírás begyakorlására. 4—5. Főmondatok a *sein* és *haben* segédigékre. 6—7. Egyszerűen bővített mondatok az erős és gyenge ejtegetésre. 8. A személyes és birtokos névmásokra. 9. A mutató és kérdő névmásokra. 10. A határozatlan névmásokra és *werden* segédigére. 11. A viszonyzószókra. 12. A számnevek mindenik fajára. 13. A gyenge- és erős igék időire és módjaira. 14. A személytelen és rendhagyó igékre. 15. Nem átható igékre. 16. Összetett igékre. 17. Az erős igékre.

IV. osztály. 1. Mondatok az igeragozásra. 2. Mondatok az erős igékre. 3. A kötőszavakra. 4. Fordítási gyakorlat. 5. II. r. 1 ford. gyak. 6. VI-ik ford. gyakorlat. 7. VIII-ik ford. gyakorlat. 8. Mondatok a részes esetre. 9. Mondatok a tárgyesetre. 10. XII-ik ford. gyakorlat. 11. Mondatok a határozókra. 12. XVI-ik ford. gyakorlat. 13. Mondatok a szórendre. 14. A cigány a háboruban. 15. Az élet boldogsága. 16. XVII-ik ford. gyakorlat. 17. A tündérek ajándéka.

V. osztály. 1. A 6. Cidrománcz tartalma. 2. A 18. Cidrománcz tartalma. 3. A 32. Cidrománcz tartalma. 4. A kalász eredete. 5. Király Mátyás és Mátyás király. 6. Az okos elefánt. 7. A láng és a füst. 8. Az 57. Cidrománcz tartalma. 9. Az 59. Cidrománcz tartalma. 10. Hunyadi János halálakor feltűnt üstökös.

VI. osztály. 1. Az elátkozott kincs. 2. Korona és kard. 3. A „Sänger“ Goethe után. 4. Hunyadi utolsó szavai. 5. Die Bürgerschaft tartalma. 6. Atilla udvara. 7. A fejedelmi párbaj. 8. A „Bankár és Báró“-ból. 9. A „Liliomfy“-ból. Dr. Schack B. könyvéből.

VII. osztály. 1. Hermann és Dorotheából. 2. A tétlenség. 3. Dürer művészete. 4. Gondolatok. 5. A vásárok. 6. A havasok alján. 7. Japán. 8. Óskori korszakok. 9. Bucephalus.

VIII. osztály. 1. Téli tájkép. 2. Vihar után. 3. A Duna. 4. Folytatás. 5. A tréfa. 6. A beszéd jellemzi az embert. 7. Folytatás. 8. Az egészség.

Latin nyelv.

I. osztály. 1. Diktálás után való írás. 2—17. Az 5 névragozás begyakorlására. 18—25. A melléknevek fokozása. A névmások és számnevek begyakorlására. 26—33. Az igeragozás cselekvő alakjainak begyakorlására, részint a tanár által készített 6—8 mondat a heti nyelvtani anyagnak megfelelően, részint az „Olvasó-és Gyakorló könyv“ gyakorlatainak alkalmas mondatai és összefüggő olvasmányai; magyarból latinra: 2, 4, 8, 12, 18, 19, 22; A germánok. 6. Az utasok és a szamár. 13. A nyulak és a békák. 15. A páva és a daru. 24. A farkas és daru. 29. A légy és a kopasz. 31. Apelles. 32. Latinról magyarra: A 29 gyakorlat mondataiból és: Ursus. 7. Mulier et ancillae. 17. Luscinia et acanthis. 31. Sturnus et cuculus. 39. Homo senex et mors. 45. — Hetenkint 1. Összesen 33.

II. osztály. A névragozások ismétlése: 6 általános tartalmu mondat; a négy igeragozás cselekvő indicativusa és conjunctivusa begyakorlására: 7—8 ált. tart. mondatok. 8. A páva és a daru. 10. A farkas és daru. 11. A ló és a szamár. 12. Ált. tart. mondatok. 13—14. Anaximenes és Nagy Sándor. 15. Ált. tart. mondatok. 16. Codrus király hazaszeretete. 17. Ált. tart. mondatok. 18—19. Epaminondas. 20—21. Damokles kardja. 22—25. Ált. tart. mondatok. 26. 27. Aeneasról. 28. Ált. tart. mondatok. 29—30. Ált. tart. mondatok. 36. Ancus Martius. 32. Servius Tullius.

III. osztály. 1. Általános tartalmu mondatok az alany és állítmány egyezésére. 2. Ált. tart. mondatok a nominativusra. 3. Hamilcar álma. (Nom). 4. Folytatás. 5. Ált. tart. mondatok. (Nom). 6—7. Cambyses és Dareus (Nom). 8. Horatius Cocles (Acc). 9. Xenophon. (Acc). 10. Nagy Sándor útjai. 11. Xenophon folyt. 12. A pyramisok. 13. Menenius Agrippa (Dat). 14. Ált. tart. mondatok. (Dat). 15. M. Attilius Regulus becsületessége. (Gen). 16. Ált. tart. mond. (Gen). 17—18. Menecrates hiusága. (Gen). 19. Scipio és Hannibal találkozása. (Gen). 20. Ált. tart. mondatok. (Gen). 21. Ált. tart. mondatok. (Abl). 22. Uticai Cato (Abl). 23. Az élet

rövidsége. (Abl). 24—25. Ált. tart. mondatok. (Abl). 26. Themistocles és Aristides (Abl). 27. Ált. tart. mondatok. (Gen). 28. Ált. tart. mondatok. (Dat). 29—30. Ált. tart. mondatok a névszók használatára. 31. Socrates. (Abl).

IV. osztály. 1 Névszók használata. 1 Genitivus partitivus használatára. 3 Coniunc. kötőszók használatára. 5 Acc. c. infinitivo használatára. 4 Participium használatára. 1 Abl. absolutus használatára. 7 Gerundium használatára. 3 Supinum használatára. 2 Latinról magyarra. 1 A városnevek szerk. Ablativus temporis használatára. Összesen 29.

V. osztály. Hogyan születtek és neveltettek Romulus és Rémus. 2—3. Romulus uralkodása. 4. Numa Pompilius. 5. Tarquinius Superbus. 6. Az első consulok. 7. Horatius Cocles. 8. C. Mucius Scaevola. 9. Hannibal. 10. Az öregség. 11. A jutalmak becse. 12. Caesar harcrai a Gallokkal. 13. Némely férfiakról, kik önmaguk által lettek nagyokká. 14. Agesilaus életmódja. 15. Róma városának leírása. 16 A város kerülete és védfalai. 17. A szülők iránti szeretet. 18. Az írás feltalálása.

VI. osztály. 1. De habitu Vergilii. 2. De argumento Aeneidos. De interitu Troiae 3—6. 7. Verg. Aeneid. I. 372—386. 8. De bello Troiano. 9. De eloquentia M. T. Ciceronis. 10. De consulatu Ciceronis. 11. De exsilio Ciceronis. 12. De morte Ciceronis. 13. De dictis Ciceronis. 14. De Caio Mario. 15. De ingenio Marii. 16. C. Sullustii Crispi „De bello Jugurthino“ 61 cap. 1—22.

VII. osztály. 1. Bevezetés Ciceronak P. Sulla érdekében tartott beszédjéhez. 2. Az igazságos ember még barátjával szemben is védelmezi az igazságot. 3. Folytatás. 4. Folytatás. 5. Folytatás. 6. Cicero szerénységéről. 7. Ciceronak P. Sulla érdekében tartott beszédjének befejezése. 8. A levél különböző nemeiről. 9. Cicero megakarja örökíttetni. 10. Levél. 11. Egy levéltöredék. 12. Egy atya levele fiához. 13. A fiu válasza apja levelére. 14. Az élősdnyomoráról. 15. Folytatás. 16. Folytatás. 17. Folytatás és vég.

VIII. osztály. 1. Horatius nyilatkozatai magáról s más költőkről. 2. Folytatás és vége. 3. Damasippus Horatiusnál. 4. Folytatás. 5. Folytatás és vég. 6. Horatius válaszol M. Vipsanus Agrippának. 7. Thaliarchushoz. 8. Augusztus utolsó tetteiről. 9. Tiberus. 10. Folytatás. 11. Folytatás. 12. Folytatás. 13. A római legiok lázadása Germániában. 14. Folytatás és vég.

Görög nyelv.

V. osztály. I. harmadban hetenkint, később kéthetenkint részben magyarról görögre a tanár által készített 6—8 mondat a nyelvtani anyagnak megfelelőleg; részben görögről magyarra a következő mesék: Kényelmes hazugság. Imádkozzál és dolgozzál. Anacharsis, Kleobis és Bito, 6 erkölcsi mondás, és pedig: 1, 2 az írás gyakorlására; 3, 4, 5 az *a)* és *o)* névragozásra; 6, 7, 8, 9 a vegyes törzsű névragozásra; 10, 11 a fokozásra; 12, 13 a névmásokra és számnevekre; 14, 15, 16 a praesens és imperfectumra; 17, 18 a futurumra; 19, 20 az aoristusokra; 21, 22, 23 a perfectumra; 24, 25 a szenvedő aoristusokra. Összesen 25.

VI. osztály. 1. Az μ végű igékre. 2. A rendhagyó igékre. 3. Mese 9. Magyarról görögre. (A gólya és a darvak. Az oroszlán és a nyul. Az ölyv és a fülemile. Achilles mint gyermek. A holló és a róka. Görögről magyarra: A bika és a bak. Zeus. A szamár és az oroszlánbőr. A hajótörés.) Xenophonból 2. (Kyrus jelleme. 19—21. Xenophon a hadsereg élére lép. 19—22.)

VII. osztály. 1. Az úr és a kutyák. 2. A földmives és fiai. 3. A kertész és a kutya. 4. A kutyák. 5. Hermes. 6. A jós. 7. A farkas és a bárány. 8. A békák. 9. A hangya. 10. A gazdag. 11. Ilias I. é. 413 verstől a 445-ig. 12. Glaukus és Diomedes találkozása. 13. Ilias II. é. 210—240-ig. 14. A szarvas és oroszlán. 15. Zeus és a békák. 16. Ilias II. é. 110—140-ig. 17. A szamár és a kecske.

VIII. osztály. Magyarról görögre: 1. Zeus. 2. Gazdag és a szegény. 3. A bika és a bakk. 4. A szamár és az oroszlánbőr. 5. A hajótörött. 6. Hermés. Görögről magyarra: 7. Soph. Antig. III. kar 1—2 str. 8. Soph. Antig. III. kar IV. str. 9. Hom. Odys. I. 368—380. 10. Hom. Odys. I. 381—393. 11. Hom. Odys. II. 382—392. 12. Hom. Antig. III. 210—225. 13. Hom. Odys. III. 477—490. Elméleti: 14. Soph. és Eurip. Elektrája. (Tartalmi összehasonlítás). 15. Női jellemek az odysseában. Összesen 15.

Számítási feladványok.

I. osztály. Római számjegyekre 1.—2. Különnévű összevonható számokra 1. — 3. Tizedes törtre 4. — 4. Egyszerű arányos osztásra 2. — 5. Különnévű összevonható számok négy-

műveletére 2. — 6. Legn. k. osztó és legk. köz. több. 1. — 7. Közönséges törtek négyműveletére 3. — 8. Arányos osztásra 1. — 9. Váltószámokra 1. — 10. Időszámolásra 2. — Összesen: 18.

II. osztály. 1. Egyszerű hármas szabályra 4. — 2. Összetett hármas szabályra 2. — 3. Olaszszámolásra 1. — 4. Arányokra 1. — 5. Egyszerű aránylatra 2. — 6. Összetett aránylatra 4. — 7. Lányszabályra 1. — 8. Száztóli számolásra 1. — 9. Egyszerű kamatszámolásra 2. — Összesen: 18.

III. osztály. 1. Tőke és kamat egyesítve 2. — 2. Kamatkamat számolás 2. — 3. Határidő számolásra 4. — 4. Ráfizetményre 1. — 5. Állampapírokra és részvényekre 2. — 6. Biztosítás ügyre 1. — 7. Váltókra 1. — 8. Lerovatra 1. — 9. Göngysúlyra 1. — 10. Összetett arányos osztásra 1. — 11. Elegyítési megfejtésekre 2. — Összesen: 18.

IV. osztály. A relativ számok összeadása és kivonására 1. Az algebrai összegek összeadása és kivonására. 2. Az egy- és többtagu algebrai kifejezések szorzására 2. A többtagu algebrai kifejezések és közönséges számok négyzetére. 2. A többtagu algebrai kifejezések és közönséges számok köbére 2. Az egyes- és többtagu algebrai kifejezések osztására 2. A geometriai haladványokra 1. Az algebrai tört alakok szorzása és osztására 2. Algebrai kifejezések tényezői, közös mérték és közös többszörösre 2. Algebrai tört alakok összeadása és kivonása 2. Elsőfoku egy ismeretlennel bíró egyenletekre 1.

V. osztály. 1. Elsőfoku két ismeretlennel bíró egyenlet. A szögek meghatározására. 2. Elsőfoku egyenlet három ismeretlennel. A háromszög szögeire vonatkozó feladvány. 3. A kéttagnak hatványaira. A hasonló háromszögekre vonatkozólag. 4. Az arithmetikai haladványokra. A hasonlósági tételekre vonatkozólag. 5. Az algebrai kifejezések négyzetgyökkivonására. A trapéz területére vonatkozólag. 6. Az irrationalis négyzetgyökökre. A sokszög területére vonatkozólag. 7. Vegyes négyzetes egyenlet. A körbe és körülírt sokszögekre. 8. A négyzetgyökök szorzás és osztásaira. A kör kerületére. 9. A köbgyök fejtésre. A kör területére. 10. A köbgyökök szorzás és osztásaira. A körszegmentum és körgyűrű területére.

VI. osztály. A negatív, tört kitevőjű hatvány, gyök és a szög-

függvények alapfogalmaira 2. A számrendszerek és a goniometriai függvények közti összefüggés ismertetésére 2. A szorzat, hánycos, hatvány és gyök logaritmusai a derékszögű, egyenlő oldalú és egyenlőszárú háromszögek feloldására 3. A ferdeszögű háromszögek, négy és sokszögek feloldására 3.

VII. osztály. 1. Vegyes négyzetes egyenletekre. 2. A complex számokkal való műveletekre. A síkok kölcsönös helyzetére. 3. Két ismeretlenű négyzetes egyenlet. A szögletes testekre. 4. Oly fel-sőbbfoku egyenlet, melyet másodfokúra lehet hozni. A hasáb felszíne és köbtartalmára. 5. A másodfoku függvény maximuma és minimumára. A henger felszíne és köbtartalmára. 6. A végtelen sorokra. A gula felülete és köbtartalmára. 7. Kamatos-kamat számolásra vonatkozólag. A csonka gula köbtartalmára. 8. Járadék számolásra. A gömb felület és köbtartalmára. 9. Járadék számolásra. Egy ferdeszögű gömbháromszög feloldására. 10. Törlesztési számolásra. A naplenyugvás és felkelés idejének meghatározására (valamely helyre vonatkoztatva).

VIII. osztály. 1. Két ismeretlenű határozatlan egyenlet. Két pont egymástól való távolság meghatározására. 2. Három ismeretlenű határozatlan egyenlet. Két egymást metsző egyenesre vonatkozólag. 3. A combinatiókra. Három egymást metsző egyenesre. 4. A kéttaguak tevőleges egész számú hatványaira. A kör általános egyenletére. 5. A kéttaguak nemleges tört hatványaira. A kör és egyenes kölcsönös helyzetére. 6. A nemleges és törthatványokra vonatkozólag. A síkháromszögtan alkalmazásaira. 7. Három ismeretlenű négyzetes egyenlet. A gömbháromszögtanból. 8. Járadék számolásra. A gömbháromszögtan alkalmazásaiból.

VI.

Önképzőkör.

Önképzőkörünk 22 év óta működik. Jelenlegi vezetője Kovács János tanár. Az önképzőkör tagjai közül a VIII—VII. osztály

tályosok rendes, a VI—V. osztályosok hallgató tagok voltak. Az ez évi tisztviselők a következők: Elnök: Diemár Emil VIII. o. t. Alelnök: Máté Pál VIII. o. t. Szerkesztők: Diemár Emil, Máthé Pál, Vass János, Tillger Miklós; Segédszerkesztők: Biró Lajos, Jánosy Dezső, Finkér Béla; Főjegyző: Tillger Miklós VIII. o. t.; Aljegyzők: Oláh Dániel, Lőrincz Salamon VII. o. t.; Pénztáros: Sebestyén Árpád VIII. o. t.; Ellenőr: Felcser Lukács VIII. o. t. Könyvtáros: Solyom Antal VII. o. t.

A kör alakuló gyűlésén kívül 11 rendes, 1 rendkívüli, 1 díszgyűlést (márczius 15) tartott. A gyűlések tárgyát az „Ébredés“ folyóiratban megjelent művek felolvasása és 4—6 szavalat s ezek megbirálása képezte.

A szaválásban kitűntek: Jánosy Dezső, Solyom Antal és Oláh Dániel.

A bíráló testülethez benyújtott művek száma: 93. Ebből próza: 40, vers 53.

Elfogadtatott: 18 prózai, 29 verses mű.

Dolgozataik által kitűntek: Diemár Emil, Finkér Béla, Jánosy Dezső.

A kör járatta a „Vasárnapi Ujság“ és „Új Idők“ cz. szép-irodalmi lapokat.

VII.

Tanszerelvények gyarapodása az 1895—96. tanévben.

I. Tanári könyvtár.

A) *Szerzemények*: Magyar-korona országainak Helységnévtára. Utmutatás a középisk. természetrajzi, földrajzi, vegytani és physikai eszközök beszerzéséhez. O.32. Könyvjegyzék a középisk. tanári

könyvtárak számára. 0·7. Grichische Grammatik, Mayer Gusztáv-tól. 6·6. Lehrbuch der grichischen Staatsalterthumer, Dr. Hermann Károly Fr. V. 30.—. Deutsche Grammatik, oder Lehrbuch der deutschen Sprache, Dr. Heyse Joh. Chirst. Aug. 2·7. Etymologisches Wörterbuch der deutschen Sprache, Kluge Friedrich. 6·3. A görög tragoedia, Dr. Petz Vilmos. 2·4. Kisfaludy Károly és munkái, Bánóczy József. 4·5. Báró Jósika Miklós élete és munkái, Szaák Lujza. 3.—. Városaink a XIV. században, Szalay József. 1·4. Magyar népköltési gyűjtemény, (új folyam) a Kisfaludy társaság megbízásából szerk. Arany László és Gyulai Pál. 7.—. Garasos aristocraczia, Vas Gerebentől. 2.—. Egy alispán, Vas Gerebentől. 2.—. K. F. Herman's Lehrbuch der grichischen Antiquitäten 4. k. 30.—. Ueber Syntax und Stil des Tacitus, Dr. Draeger A. 1·7. Die Orthographie in den Schulen Deutschlands, Willmann W. 2·2. Metrik der Grichen und Römer, Wilhelm Christ. 7.—. Platonische Studien Bonitz H. 4·5. Deutsche Mythologie; Grimm Jakab 3. k. 21·6. Materialien zur Repetition der lateinischen grammatik 2·4 Dr. Herman Menge. 2·4. A magyar igeidők, Szarvas Gábortól. 1.—. Rendszeres széptan, Greguss jegyz. nyomán Liszka Béla. 2·6. Színműírók és színészek 1878—1881, Beöthy Zsolt. 2·5. A magyar történet kútfői az Árpádok korában, Dr. Marczali Henrik. 1·2. Erdély története, Szilágyi Sándortól 2. k. 6.—. A nagy magyar Alföld földrajzi jellemképekben, Hanusz Istvántól. 1·8. A magyar királyi szék betöltése és a Pragmatika Sanctio története, Salamon Ferencztől. 2.—. Az állatok mechanikai műszerei, Graber V. ford. Thanhoffer Lajos. 2.—. A fizika elemei, Antonio Róiti, ford. Czögler Alajos. A patak élete, Elisée Reclus. — A magyar népiskolai tanítás története, Dr. Kiss Árontól. 2·4. A deductio és inductio logika rendszere, Mill János Stuart után ford. Szász Béla, 3. k. 9.—. Paedagogiai encyclopaedia, Verédi Károlytól. 5.—. A magyar korona országainak 1893—94. évi mezőgazdasági termelése. 3.—. A magyar korona országainak 1894. évi áruforgalma. 3.—. A hazánkban 1893. január 31-én végrehajtott cigányösszeírás eredményei. 2.—. Lehrbücher der germanischen Philologie, Mayer Hugó. 3·5. Die Hauptpunkte der Livianischen Syntax, Dr. Kuhnast Ludvig, 4·6.

B) *Ajándékok*: Az erd. róm. kath. statusi alapok és uradal-

mak költségvetései 1895-re. — A vallás- és közokt. miniszteriumnak az orsz. közoktatás állapotáról való előterjesztése az országgyűlés elé 1894. — A vallás- és közokt. miniszteriumnak az országos tanítói nyugdíjról és gyámalapról való Jelentése 1894. — De usu infinitivi apud Caesarem, tudori ért. Finály Gábortól. — Uj roham a Tomor-Váradiféle olvasókönyvek ellen. — A Limes Dacicus két Küküllő és Olt közötti részlete Oroszfalutól Alsó-Rákosig, Téglás Gábortól. — A románság, polit. történeti, néprajzi közlemény, Dr. Moldován Gergelytől (Fdő Szabó Ferencz n. eleméri pleb. ajándéka).

C) *Akademiai kiadványok*: (tagdíjilletmény): Az akadémiai értesítők, emlékbeszédek és értekezések a nyelv-, történet- és természettudományok köréből. — Berzsenyi Dániel életrajza, Váci Jánostól. — A renaissancekori műveltség Olaszországban, Burkhart J. ford. Bánóczy József — Magyar hang, és alaktan, koszoruzott mű, Balassa J. és Simonyi Zsig. — A hadügy fejlődésének története II. Bárczay Oszkártól.

D) *Folyóiratok*: Budapesti szemle 10.—. Magyar történeti életrajzok 5.—. Magyar nyelvőr 5.—. Tanáregyleti közlöny 4.—. Földrajzi közlemények 5.—. Tornaügy 3.—. Egyetemes philológiai közlöny 6.—. Magyar paedagogia 5.—. Bölcseleti folyóirat 5.—. Nemzeti iskola 4.—. A könyvtári állomány jelenleg 1623 mű, 2579 kötet, 2954 frt értékben.

II. Éremtár.

Cserei Vilmos VII. o. t 9 darab és Hankó Aladár VI. o. t. 5 darab igen becses ezüst- és rézpénzzel gazdagították most már számottevő éremtárunkat.

III. Ifjusági könyvtár.

A) *Vétel útján*:

Az utolsó kurucz, Tóth Sándor 2·60. A nagy magyar alföld, Hánusz István 1·80. Tüzetes magyar nyelvtan, Simonyi-Balassa 4·50. A lelkiismeret hatalma, Gyuricska —·50. Hasznos olvasmányok —·50. Falusi gyermekek könyve —·50. Hasznos mulattató —·50. Vallásosság és kincsvágy Demény Dezső —·50. Laurencziá, Hurter

Eszt. nővpapság —50. Szabad órákra, Szent István-társulat —50. Tanulságos olvasmányok, Szent István-társulat —50. Ifjúsági olvasmányok, Szent István-társulat —50. Testvérek, Kincs Isván —50. A falú őrangyala, Szabó Imre —50. Sötét napok, Három árva, Szent István-társulat —50. Ifjúság könyve —50. Az ifjúság öröme Szent István-társulat 2.—. Aranka, Gyurits Alajos —50. Utazás egy sír domb körül, Jókai Mór 6.—. Elbeszélések a magyar nép életéből, Vincze Alajos 2.—. Válogatott mesék, Grimm testvérek gyűjteménye —50. Két karácsonyest és egyéb elbeszélések, Forgó bácsi könyvtára —80. Berti és Berta, vagy a hűség és szeretet győzelme, Forgó bácsi —80. Mesék, Hoffmann Ferencz —50. A barátság áldozata, Hoffmann Ferencz —50. Isten nem hagyja el az ővéit, Höcker Oszkár —50. A kis primás, Mikszáth Kálmán 2.—. A magyar szabadságharcz története 1848—1849, Vargyas Endre 4.—. A munka bajnokai, Könyves Tóth Kálmán 3·50. Tamás urfi kalandjai, Mark Turain 2·20. Kurucz világ, Tóth Sándor 1.—. II. Rákóczi Ferencz fejedelem ifjúsága, Thaly Kálmán 1·50. Életemből, Jókai Mór 4.—. Rákóczy Fiai, Jókai Mór 4.—. A karthausi, Br. Eötvös József 4.—. A falu jegyzője, Br. Eötvös József 4.—. Gondolatok, Br. Eötvös József 3·50. Br. Eötvös József Emlék- és ünnepi beszédei 2·40. Az új földesur, Jókai Mór 1·60. Az ember tragediája Madách Imre 1·40. Vadrózsák, Kriza János 2.—. Goffline Leonárt katolikus oktató és épületes könyve 2·50. „Magyar helikon“, jeles magyar írók életrajz gyűjteménye 12.—. Az arany ember; dráma öt felvonásban, Jókai Mór 1.—. Lélek idomár Jókai Mór 5·6. Kárpáti Zoltán, Jókai Mór 2.—. A Magyar költészet kincsháza, Endrődi Sándor 4.—. Jókai Mór, Egy magyar nábob 1·60. Donászi Ferencz, Egy magyar diák élete Mátyás korában 3·80. Donászi, Tholdi Miklós élete 3·80. Kath. Szemle. Szent István-tár. tagilletmény.

IV. Ifjúsági segélyző-könyvtár.

A szegényebb tanulók számára felállított „Ifj. segélyző-könyvtár“ az idén is folytatta áldásos működését, a mennyiben 142 tanulót látott el — egészen vagy részben — tankönyvekkel. Ezen könyvtárnak jövedelme a lefolyt tanévben: Használati díjakkól 84 frt.

V. Természetrajzi szertár.

Falco subbuteo L. ♂, ♀ és 3 fióka. (aj.) Corvus monedula L, turrium Brehm. Picoides (Apternus) tridactylus L. Oriolus galbula L. ♂. Muscicapa collaris Belchst. Lacerta agilis L. 2 drb. Lacerta viridis L. 1 drb. Pelias berus L. ♀. 1 drb. Chondrostoma nasus L. 1. drb. Squalius dobula L. 1 drb. Barbus Petényi, Heckel 1 drb. Barbus fluviatilis Ag. 1 drb. Cobitis barbatula L. 1 drb. Alburnus bipunctatus L. 3 drb. Fonálféreg szöcskéből 2 drb. Archibuteo lagopus L. 1 drb. Anas crecca L. 1 drb. 2·50. Anas boschas L. 1 drb. 2·50. Triticum vulgare kalász 18 frt. Pisum sativum virág 10 frt. Taraxacum vulgare virág 13 frt. Az ajándékozott és vétel utján szerzett tárgyak értéke 80 frt.

VI. Természettani szertár.

1. Kryofor 1·80. 2. Schuller pyknometer 0·80. 3. Készülék a világitó gáz előállításához 1·20. 4. Higanyos eprouvetta és pipetta 0·50. 5. Készülék a gázok diffusiojához 2·80. 6. Pipetták 5, 10, 20 cm. 1·20. 7. Gasometer horganyból 60 —. 8. Mészfénylámpa 13·50. összesen 86·80 kr értékben.

VII. Földrajzi szertár.

A Kogutovicz és Társa budapesti magyar földrajzi intézettől a következő térképek (folytatás) szereztettek be:

1. Európa a francia forradalom és Napoleon korában 1810. 7·50. 2. Európa a Renaissance és Mátyás király korában. 7·50. 3. Ázsia iskolai fali térképe 9·00.

Hölzel földrajzi jellemképeiből: 1. Az Ortler hegység 3·00. 2. A Zahara 3·00. 3. A Berni felföld (2) 6·00. 4. A Nilus völgye és sellői Asszuán mellett 3·00. 5. Helgoland 3·00. 6. Az Amazon tropicus őserdői 3·00. 7. Az Adelsbergi barlang 3·00. 8. Az Óriás hegység 3·00. 9. Az Alföld (Hortobágyi puszta) 3·00. 10. A Colodó nagy canonja 3·00. Összesen 37 frt értékben.

VIII.

A főgymnasium termeinek térfogata.

1. I. osztály tanterme.	257·04 m ³
2. II. osztály "	257·04 m ³
3. III. osztály "	240·24 m ³
4. IV. osztály "	203·84 m ³
5. V. osztály "	184·24 m ³
6. VI. osztály "	168·00 m ³
7. VII. osztály "	194·48 m ³
8. VIII. osztály "	121·00 m ³
9. Természettudományi előadó terem	252·00 m ³
10. Természettudományi szertár	259·28 m ³
11. Laboratorium	117·04 m ³
12. Természettudományi szertár	208·00 m ³
13. Tanári szoba	160·00 m ³
14. Nagy terem	882·00 m ³
15. Rajzterem	384·00 m ³
16. Kis szoba a görög-pótlók számára	62·48 m ³
17. Ifjúsági könyvtár	224·00 m ³
18. Tanári könyvtár	208·00 m ³
19. Tanácssterem	215·04 m ³
20. Igazgató irodája	160·00 m ³
21. Előszoba	120·00 m ³
22. Irattár	53·60 m ³
23. Tornacsarnok	1296·00 m ³
24. Öltöző szoba	94·50 m ³

Ezen kívül az igazgatónak 5 szobából, konyha- és kamarából álló lakás; 2 iskolaszolgának megfelelő lakás konyhával, kamarával és pinczével.

IX.

Finevelő-intézeti alapítványos növendékek.

1. Bokor András II. o. t. Lipót. 2. Bokor Dénes III. o. t. Lipót. 3. Imre Sándor III. o. t. Közalapítvány. 4. Soó Dénes III. o. t. Patavinus. 5. Bartalis Ferencz IV. o. t. Miklósi. 6. Biró Gergely IV. o. t. Közalapítvány. 7. Daraghi Miklós IV. o. t. Szóts. 8. Márton József IV. o. t. Miklósi. 9. Mihály Domokos IV. o. t. Közalapítvány. 10. Olasz András IV. o. t. Közalapítvány. 11. Pál Dénes IV. o. t. Közalapítvány. 12. Szabó Gábor IV. o. t. Ágotha. 13. Botár Béla V. o. t. Mártonfi. 14. Dobay Károly VI. o. t. Lipót. 15. Kiss Albert V. o. t. Közalapítvány. 16. Lakatos Tivadar V. o. t. Lakatos. 17. László Domokos V. o. t. Közalapítvány. 18. Márton Andor V. o. t. Apor. 19. Rettegi Imre V. o. t. Lipót. 20. Soó Domokos V. o. t. Közalapítvány. 21. Benkő Sándor VI. o. t. Biró. 22. Berze Árpád VI. o. t. Lipót. 23. Király Gáspár VI. o. t. Közalapítvány. 24. Léstyán István VI. o. t. Mártonfi. 25. Pakó János VI. o. t. Keserű. 26. Pál Árpád VI. o. t. Pál. 27. Pál Ferencz VI. o. t. Lipót. 28. Ungvári János VI. o. t. Közalapítvány. 29. Barthos Mihály VII. o. t. M. Terézia. 30. Lőrincz Salamon VII. o. t. Közalapítvány. 31. Oláh Dániel VII. o. t. Lipót. 32. Pakot Ferencz VII. o. t. Közalapítvány. 33. Solyom Antal VII. o. t. Közalapítvány. 34. Verzár Ferencz VII. o. t. M. Terézia. 35. Diemár Emil VIII. o. t. Apor. 36. Felcser Lukács VIII. o. t. Közalapítvány. 37. Sebestyén Árpád VIII. o. t. Közalapítvány. 38. Sikorszky Jakab VIII. o. t. Fogarassy Mihály. 29. Vass János VIII. o. t. Anonymus.

X.

Az ösztöndíjasok.

1. *Csató* Ernő III. o. t. ösztöndíja 100 frt. A jövedéki birságalapból adományozta a m. kir. pénzügyminiszter 1894. augusztus 14-én 56288. sz. a.

2. *Finkér* Béla VII. o. t. ösztöndíja 100 frt. A jövedéki birságalapból adományozta a m. kir. pénzügyminiszter 1890. október 15-ikén 79611. sz. a.

3. *Finkér* Frigyes I. o. t. ösztöndíja 60 frt. A jövedéki birságalapból adományozta a m. kir. pénzügyminiszter 1895. augusztus 11-én 55579. sz. a.

4. *Hankó* Aladár VI. o. t. ösztöndíja 100 frt. A jövedéki birságalapból adományozta a m. kir. pénzügyminiszter 1895. augusztus 11-én 55579. sz. a.

5. *Soó* Bálint V. o. t. ösztöndíja 100 frt. A jövedéki birságalapból adományozta a m. kir. pénzügyminiszter 1895. augusztus 11-én 55579. sz. a.

6. *Mándoki* András IV. o. t. ösztöndíja 60 frt. Az erdélyi kincstári ösztöndíjalapból adományozta a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter 1894. február 14-ikén 4777. sz. a.

7. *Róbert* Emil III. o. t. ösztöndíja 120 frt. A budai Mária Terézia-féle alapból adományozta a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter 1894. február 28-ikán 11745 sz. a.

XI.

Az ifjuság érdomsorozata.

I. Osztály.

A tanuló neve										
	Vallásan	Magyar	Latin	Földrajz	Mennyiségtan	Rajzoló mértan	Szépíráás	Torna	Ének	Magaviselet
Albert Antal	2	3	3	3	3	3	3	3	.	1
Ambrus Károly	3	3	3	4	3	3	2	2	.	1
Andrásy Gyula	1	2	2	3	1	2	2	2	.	1
Balázs Lajos	1	3	2	2	3	1	3	2	.	1
5. Bartha Pál	2	3	2	2	1	1	3	2	.	1
Bálint Károly	1	2	1	3	2	2	3	2	.	1
Benedek István	k	i	m	a	r	a	d	t	.	
Csontha Gyula	3	3	3	3	4	3	3	3	.	1
Diemár Kálmán	1	1	1	1	1	1	2	1	.	1
10. Dobay Endre	1	2	2	2	2	3	3	2	.	1
Fancsali Bálint	2	3	4	3	2	1	3	3	.	1
Fekete János	2	3	3	2	3	1	3	2	1	1
Fuér Arnold	3	4	4	4	4	2	2	2	2	2
Felcser Béla	1	1	1	2	1	1	3	2	.	1
15. Finkér Frigyes	2	2	3	3	3	2	2	2	2	1
Gál Dániel	1	1	1	1	1	1	2	1	.	1
Gál István	1	2	1	2	2	1	3	2	1	1
Gáspár Pál	3	3	3	3	3	3	3	2	1	1
Geréb Béla	2	2	2	2	2	2	2	2	.	1
20. Gergely Sándor	1	3	3	2	3	1	2	2	.	1
György Vilmos	3	3	3	4	3	2	3	3	2	1
Hajdó Antal	3	4	4	4	4	2	3	3	.	1
Horváth András	1	2	2	3	2	2	3	3	.	1

A tanuló neve		Vallás	Magyar	Latin	Földrajz	Mennyiség	Rajz	Szépíráás	Torna	Ének	Magaviselet
	Jakabos Károly . . .	3	3	4	4	4	3	3	3	.	1
25.	Jánosy Béla . . .	1	1	1	1	1	1	1	1	.	1
	Kapcza Balázs . . .	3	4	4	4	3	3	3	2	.	2
	Köpeczy Béla . . .	1	2	2	2	2	3	3	2	.	1
	Lakatos Gáspár . . .	1	1	1	2	1	1	3	2	.	1
	Lengyel György . . .	1	2	2	3	2	2	2	2	.	1
30.	Likmán Jenő . . .	3	3	4	4	3	3	3	2	.	1
	Lukácsfy Zsigmond . . .	3	3	4	3	3	3	3	3	.	1
	Márton Albert . . .	1	2	2	3	3	3	3	3	2	1
	Márton István . . .	1	1	1	2	1	1	1	2	.	1
	Máté Ferencz . . .	1	2	1	2	2	1	3	2	.	1
35.	Novák Béla . . .	2	2	2	2	3	1	2	2	.	1
	Pálfi Gyula . . .	2	2	3	2	3	1	2	2	.	1
	Pásztor Ferencz . . .	3	3	4	4	3	3	3	2	1	2
	Péterfy Albert . . .	3	3	4	3	4	2	3	3	.	1
	Róbert Lajos . . .	3	3	3	2	3	1	2	2	1	1
40.	Sándor István . . .	3	4	4	4	4	3	3	3	.	1
	Sebestyén Lajos . . .	3	3	4	3	3	3	3	2	.	1
	Simó Antal . . .	k	i	m	a	r	a	d	t	.	
	Sinka Márton . . .	3	3	3	3	3	3	3	2	.	1
	Szabó Gábor . . .	3	3	3	4	3	2	3	2	.	1
45.	Szabó György . . .	2	3	3	3	3	3	3	2	1	1
	Szilágyi András . . .	2	3	4	3	3	2	3	2	2	1
	Szeles Albert . . .	3	3	3	3	3	2	3	2	1	1
	Szentes Albert . . .	2	3	3	3	3	2	3	2	2	1
	Tamás Géza . . .	2	3	3	3	4	3	3	3	.	1
50.	Tornay Lajos . . .	2	2	2	3	3	3	3	2	.	1
	Veress Pál . . .	2	2	3	2	1	2	1	2	.	1

II. Osztály.

A tanuló neve	Vallás	Magyar	Latin	Földrajz	Számtan	Rajzolómértan	Szépíráás	Torna	Ének	Magaviselet
András József	1	2	2	2	2	3	2	2	1	1
Balázs Ferencz	1	3	3	2	3	3	2	2	2	2
Bálint Ferencz	2	2	3	2	2	1	3	2	1	1
Barabás Árpád	k	i	m	a	r	a	d	t		
5. Bede Ferencz	2	1	1	2	1	1	3	1		1
Biró István	2	2	2	2	2	2	2	1	2	1
Biró Nándor	1	1	1	1	1	1	2	1		1
Bokor András	2	3	3	3	3	2	2	3		1
Daróczi István	3	3	3	3	3	2	2	2		1
10. Gáspár Boldizsár . .	3	3	4	3	2	2	2	2		2
Huber Endre	3	2	2	3	2	2	3	3		1
Kassay István ev. ref.	3	3	3	3	3	3	3	2	1	2
Kósa Márton	1	1	1	2	1	1	2	2		1
Laiber Dénes	2	3	3	3	3	2	2	2		1
15. Martini Arthur ág. ev.	1	2	2	2	1	1	2	2	1	1
Merza István	2	1	1	2	2	2	2	2		1
Nagy Lajos	2	2	2	3	2	2	3	2		1
Novák János	3	2	2	3	2	3	3	2		2
Olasz Péter	3	3	3	3	2	3	2	3	1	1
20. Porst József	2	3	3	3	3	3	3	2	1	1
Sándor József	2	3	3	3	3	2	2	3	2	1
Sántha Ignác	k	i	m	a	r	a	d	t		
Szabó József	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1
Szenkovits Gyula . . .	1	1	2	2	1	1	3	2	1	1
25. Szenkovits János . .	1	1	2	2	3	2	3	2		1
Tamás István	3	3	4	3	3	3	3	2		2
Tamási Aurél ism. . . .	2	3	3	3	2	2	3	2		2
Tamási Béla	3	3	4	3	4	3	3	2		2
Tamási Kálmán ism. . .	3	3	4	3	3	3	3	3		2
30. Vass Ignác	2	3	4	3	2	3	3	3		1
Viszkrean Jeromos g. kel.	2	3	4	3	3	3	3	2		2
Weigel Gyula	1	2	2	2	1	1	2	2	2	1
Zöld Gyula	k	i	m	a	r	a	d	t		

III. Osztály.

A tanuló neve												
	Vallás	Magyar	Német	Latin	Történelem	Pol. Földrajz	Termittani földrajz.	Mennyiségtan	Rajzolómértan	Torna	Ének	Magaviselet
András Péter . . .	2	2	3	2	3	3	2	2	3	2	.	1
Bálint Lőrincz . . .	3	3	3	3	3	3	3	2	3	3	.	1
Bereczky Zsigmond . . .	2	1	2	2	2	2	1	1	2	1	1	1
Blank Gyula . . .	2	3	3	4	3	3	3	2	3	2	.	2
5. Bokor Dénes alap. . .	1	2	3	2	3	3	3	1	3	2	.	1
Csató Ernő . . .	1	1	3	2	2	2	2	2	2	2	1	1
Daróczi Endre . . .	2	1	2	1	2	2	1	1	1	2	.	1
Dávid Lajos . . .	2	2	3	3	3	3	1	2	1	2	.	1
Gagy István . . .	2	3	4	4	3	3	3	3	3	3	2	2
10. György Lajos . . .	1	1	1	1	1	2	1	1	1	1	.	1
Imre Sándor alap. . .	2	2	3	3	3	3	2	3	2	2	1	1
Hadnagy Dénes . . .	2	2	3	3	3	3	3	3	2	2	.	1
Kociuba Sándor ism. . .	2	3	1	3	3	3	3	3	3	2	.	2
Kovács Dénes . . .	2	3	4	4	3	3	3	3	3	2	2	1
15. Lázár István . . .	1	1	1	1	2	1	1	1	1	2	.	1
Nagy László . . .	1	2	3	2	2	3	3	2	3	2	.	1
Oláh Albert . . .	1	1	2	1	2	2	1	1	1	2	1	1
Ozsváth Miklós . . .	1	1	1	2	2	3	2	1	2	2	2	1
Róbert Emil . . .	1	1	3	2	2	2	2	2	2	2	1	1
20. Sándor Ignác . . .	1	2	3	2	3	2	1	2	2	2	.	1
Simón András . . .	2	3	4	4	3	3	3	3	3	3	.	1
Soó Dénes alap. . .	1	1	2	2	1	2	1	1	2	1	2	1
Sorbán Károly . . .	3	3	4	4	3	4	3	3	3	2	2	2
Szenkovits József . . .	2	3	3	3	3	3	2	3	3	2	.	1

IV. Osztály.

A tanuló neve											
	Vallás	Magyar	Német	Latin	Történelem	Természettud.	Mennyiségtan	Rajzoló mértan	Torna	Ének	Magaviselet
Baranyai László . . .	1	2	3	3	3	3	3	2	3	1	1
Bartalis Ferencz alap.	1	1	1	2	2	3	3	2	3	.	1
Biró Gergely alap. .	1	1	1	1	1	1	1	1	2	.	1
Daraghi Miklós alap.	1	2	1	1	3	2	1	2	2	.	1
5. Finta Gáspár . . .	2	2	3	3	3	3	1	2	1	.	1
Gál Mihály	2	3	3	3	2	3	3	3	3	1	1
Gáspár Árpád	1	3	3	3	2	3	2	3	3	2	1
Gegő Simon	1	3	3	3	3	3	2	2	2	.	1
Jánosy Béla	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1
10. Kopácsy Ipoly . . .	2	3	2	3	3	2	3	3	2	1	1
Kovács Gyula	2	2	3	3	3	3	3	2	3	.	1
Ludvig Aladár	1	2	1	2	2	2	1	3	2	1	1
Mándoki András . . .	1	1	1	1	1	2	1	2	2	.	1
Márton József alap. .	1	1	1	1	1	1	1	1	2	.	1
15. Máthé József	1	1	1	2	1	1	1	2	2	.	2
Mihály Domokos alap.	1	1	1	2	2	2	2	2	2	.	1
Olasz András alap. .	1	1	2	2	1	2	1	1	2	1	1
Pál Dénes alap. . . .	1	1	1	2	1	2	2	1	2	1	1
Péter János	1	2	3	3	2	2	3	2	2	.	1
20. Szabó Gábor alap. .	1	1	1	2	1	2	2	2	2	1	1
Stoika Aurél	1	3	3	4	3	3	3	3	2	.	1
Vágási János	1	1	2	2	3	3	2	2	2	1	1
Vágó Pál	1	3	3	3	3	2	2	3	2	1	1

V. Osztály.

A tanuló neve													
	Vallás	Magyar	Német	Latin	4 Görög	Görög helyett választott irodalmi tanulmány	Történelem	Természetről	Mennyiségtan	Szabadk. rajz	Torna	Enek	Magaviselet
Botár Béla alap.	1	1	1	2	1		1	1	3		1	1	1
Czibulás Zsigmond . . .	1	1	1	1	1		1	1	1		1		1
Cseh Károly ism. ev. ref.	2	3	4	3		2	3	3	3		2	1	1
Dobai Károly alap. . . .	1	2	2	1	2		2	2	3		2	1	1
5. Dronka Valér ism. g. kel.	1	3	3	4		3	3	3	3		1	1	1
Egyed Gyula	2	3	3	3		3	3	3	4		2		1
Frólich Ottó	2	2	3	3		2	3	3	4		3		1
Gergely Dénes ism. . . .	2	3	3	4		2	3	3	3		3		1
Gergely Gergely	3	2	2	3		2	3	3	3		1		1
10. Gross István ism. . . .	v	i	z	s	g	á	l	a	t	l	a	n	m.
Hosszu Kamilló g. kath..	1	3	3	4		3	2	3	3		3		2
Jakab Gyula	2	2	3	4		4	3	3	4		3		2
Jánó Gergely	2	2	2	3		3	2	3	2		1		1
Kiss Albert alap.	2	1	2	1	2		1	2	2		2		1
15. Kovács Jenő	2	3	3	3		2	2	2	4		1		1
Lakatos Tivadar alap. . .	2	3	3	3		3	2	3	3		2		2
László Domokos alap. . .	2	1	1	1	1		1	2	1		1		1
Lukácsfy Elek ism. ev. r.	3	2	3	3		2	2	3	3		2		1
Madarász Felix	1	1	1	1		1	1	1	1		1		1
20. Márton Andor alap. . . .	2	1	2	2		1	2	2	1		1		1
Márton Lajos ism. ev. ref.	3	3	3	4	4		3	3	3		3		2
Mátyus József	2	3	3	4		2	3	3	3		2		1
Páll Sándor alap	1	2	3	3	3		2	3	2		2		1
Pongrácz Károly báró . .	2	1	1	2		2	2	1	2		1		1
25. Rettegi Imre alap	1	1	1	2	3		1	2	2		2		1
Soó Bálint ev. ref.	3	2	3	3		2	3	3	2		3		2
Soó Domokos alap.	1	1	1	2	1		1	1	1		2		1
Szabó Endre ism.	2	3	3	4		3	2	3	3		1		1
Szabó György	1	2	2	2		2	1	2	2		1		1
30. Szulkovszki József	2	2	2	1	2		3	3	3		2		2
Tamás Péter	2	3	3	4		3	3	3	3		2		2
Zsögön Jenő mgnt.	v	i	z	s	g	á	l	a	t	l	a	n	m.

VI. osztály.

A tanuló neve													
	Vallásán	Magyar	Német	Latin	Görög	Görög helyezett választott irodalmi tanulmány	Történelem	Természetrajz	Mennyiségtan	Szabadk. rajz	Torna	Enek	Magaviselet
Bajcsi János	2	2	3	3	3	.	3	3	.	3	.	2	
Bede Gyula	1	2	3	3	2	.	2	2	3	.	3	1	2
Benkő Sándor alap. . .	2	1	3	3	2	.	1	2	3	.	2	.	2
Berze Árpád alap. . .	1	1	2	2	2	.	2	2	2	.	3	.	1
5. Brassai Lajos	3	3	3	3	3	.	3	3	3	.	1	.	1
Burnáz Imre	3	2	3	3	.	3	2	3	4	1	3	.	1
Comanics Miklós g. kel.	1	3	3	3	2	.	3	3	2	.	3	.	1
Comsa Sándor g. kel. .	1	3	3	3	2	.	3	3	2	.	2	.	1
Dumitrescu János g. kel.	1	3	3	4	3	.	3	3	3	.	2	.	1
10. Elekes Nándor	2	2	3	3	.	3	2	3	4	2	2	.	2
Frólich Zsigmond . . .	1	1	2	3	2	.	2	3	3	.	3	.	1
Glatz Károly	3	2	3	3	.	2	2	3	4	2	2	.	1
Hankó Aladár	2	1	3	3	.	1	1	2	2	1	1	.	1
János Domokos	2	2	2	3	3	.	2	2	3	.	2	.	1
15. Jencsevics Félix . . .	3	2	3	4	.	4	3	3	4	3	3	.	3
Király Gáspár alap. . .	1	1	1	1	1	.	1	1	2	.	2	.	1
Kovács Lajos	2	2	3	3	3	.	2	3	4	.	2	.	2
Léstyán István alap. . .	1	1	2	2	2	.	1	2	2	.	2	1	1
Paál Árpád alap. . . .	1	1	1	2	2	.	1	2	3	.	2	.	1
20. Pakó János alap. . . .	2	2	3	3	3	.	3	3	3	.	2	.	1
Páll Ferencz alap. . . .	1	1	2	2	2	.	1	2	2	.	2	.	1
Sebestyén János	1	1	1	2	1	.	1	1	2	.	2	.	1
Szabó Dénes	1	3	3	3	3	.	3	2	3	.	3	.	1
Szántó Zoltán	3	2	3	3	.	3	2	3	4	2	3	.	2
25. Tóth Balázs	2	2	3	3	3	.	2	3	2	.	2	.	1
Ungvári János alap. . .	1	1	1	1	1	.	1	1	3	.	1	1	1

VII. osztály.

A tanuló neve														
	Vallás	Magyar	Német	Latin	Görög	Görög helyett választott irodalmi tanulmány	Pol. földrajz	Természettan	Mennyiségtan	Szabadkézi rajz	Bölcs. előtan	Torna	Enek	Magaviselet
Barthos Mihály alap.	1	1	1	1	1	.	1	1	1	.	1	2	1	1
Bálinth Dénes ism.	1	1	2	2	2	.	1	2	3	.	1	2	.	1
Bálinth Dom. unit. ism.	3	3	3	3	4	.	3	3	3	.	3	3	.	2
Beke Ferencz ev. ref.	2	1	2	2	1	.	2	3	3	.	1	3	.	2
5. Biró Lajos ism.	1	1	2	2	2	.	1	1	2	.	1	1	1	1
Cserey Vilmos . . .	2	2	3	3	3	.	3	4	3	.	2	1	1	1
Csolán János g. kel.	1	2	3	2	1	.	3	3	1	.	2	3	.	2
Ferenczi János . . .	2	2	3	3	3	.	2	4	3	.	3	1	1	1
Finkér Béla	1	1	1	1	2	.	1	1	1	.	1	3	1	2
10. Gerich Béla	1	3	3	4	3	.	2	3	3	.	2	3	.	2
Hadnagy János . . .	2	3	3	3	4	.	3	3	3	.	2	3	1	1
Henter Géza ism. . .	2	2	3	4	.	2	3	3	3	3	3	3	1	2
Illyés Ferencz ref. ism.	1	2	3	3	2	.	2	2	3	.	1	2	.	2
Jánosy Dezső	1	1	1	2	.	1	1	2	2	1	1	1	1	1
15. Kovács Béla	2	3	3	3	3	.	3	3	3	.	3	1	.	1
Kovács János ism. . .	2	2	3	3	3	.	2	3	3	.	3	3	.	1
Lőrincz Salamon alap.	1	1	3	2	2	.	1	3	3	.	2	1	1	1
Májér János g. k. ism.	2	2	1	2	2	.	2	3	1	.	1	1	.	1
Nagy Dezső ev. ref. .	2	3	3	4	3	.	3	3	3	.	2	2	.	1
20. Oláh Dániel alap. .	1	1	2	2	2	.	2	1	2	.	1	2	.	1
Pakot Ferencz alap. .	1	1	1	1	1	.	1	2	1	.	1	2	.	1
Persián Kálmán ism	1	2	3	3	3	.	2	3	3	.	1	2	1	1
Sólyom Antal alap. .	1	1	2	2	2	.	1	1	2	.	1	2	1	1
Schweiger Endre . . .	2	3	1	3	3	.	3	1	3	.	2	2	1	1
25. Szenkovits Lajos . . .	1	3	3	4	3	.	3	3	3	.	2	3	1	1
Szigethy József . . .	1	2	2	2	2	.	1	1	2	.	1	2	1	1
Szulkovszky György .	1	1	2	2	.	1	2	2	3	1	1	1	1	1
Weil Emil izr.	1	1	1	1	1	.	1	1	1	.	1	2	1	1
Werzár Ferencz alap.	2	2	3	3	3	.	3	3	3	.	2	3	.	1
30. Rózsa Miklós izr. mgt.	2	2	1	3	.	2	2	3	3	3	2	.	.	.

VIII. osztály.

A tanuló neve	Vallás	Magyar	Német	Latin	Görög	Görög helyett választott irodalmi tanulmány	Történelem	Természettan	Mennyiségtan	Rajz.	Bölcsészet	Torna	Ének	Magaviselet
	Diemár Emil alap.	1	1	1	1	1	.	1	1	2	.	1	1	.
Dobay Zoltán	2	3	3	3	.	3	3	3	3	2	2	2	.	2
Felcser Lukács alap.	1	1	1	2	1	.	1	1	1	.	1	1	1	1
Goldner Lincoln Jenő	1	3	1	3	3	.	3	2	1	.	3	2	1	1
5 Hoffmann Ferencz ref.	2	2	2	3	3	.	2	3	3	.	3	1	.	1
Kazatsay Mihály	1	3	3	3	.	3	3	3	3	3	2	2	1	2
Máthé Pál	1	1	1	1	1	.	1	1	1	.	1	2	1	1
Nagy János ev. ref.	3	1	2	3	.	3	2	3	3	2	2	2	.	1
Péter Ferencz ev. ref.	2	2	2	3	3	.	2	2	2	.	1	2	.	1
10 Sebestyén Árpád alap.	1	1	1	1	1	.	1	1	1	.	1	1	.	1
Sikorszky Jakab alap	1	1	2	3	.	2	2	2	1	2	2	1	1	1
Tillger Miklós	1	2	1	3	2	.	3	2	2	.	3	1	1	1
Vass János alap.	1	1	1	2	1	.	1	1	1	.	1	2	.	1

XII.

Jutalmak.

Az erdélyi r. kath. tanulmányi alapból rendszeresített 40 frtnyi átalány taneszközök beszerzésére fordított, melyek a gymnasium jelesebb tanulói között szorgalmi jutalmul osztattak ki a következőleg:

Az I. osztályban: Diemár Kálmán, Felcser Béla, Gál Dániel, Jánosy Béla, Márton István és Lakatos Gáspárnak „Rendszeres földrajzi atlasz“ Kozma Gy.-tól.

A II. osztályban: Biró Nándor, Szabó József és Kósa Mártonnak „Szeresd a hazát“.

A III. osztályban: György Lajos és Lázár Istvánnak „Magyar-német és német-magyar szótár“ Füredy I.-tól, Daróczi Endrének „Petőfi költeményei.“

A IV. osztályban: Jánosy Bélának „Kölcsey Parainesis“-a; Biró Gergely és Márton Józsefnek „Magyar latin és latin-magyar szótár“ Veress J.-tól; Mándoki András és Pál Dénesnek „Levelek“ Szitnyaitól; Olasz Andrásnak „Növényhatározó“ Dr. Simonkai L.-tól.

Az V. osztályban: Czibulás Zsigmondnak „Görög magyar szótár“ Soltész-Szinyei; Madarász Félixnek, Soó Domokos és László Domokosnak „Kölcsey Parainesis“-a; Br. Pongrácz Károlynak „Történeti életrajzok“ Vaszary K.-tól.

A VI. osztályban: Király Gáspár, Ungvári János és Sebestyén Jánosnak „Kölcsey Parainesis“-a.

A VII. osztályban: Bartos Mihály és Finkér Bélának „Kölcsey Parainesis“-a; Jánosy Dezsőnek „Kölcsey prózai munkái“; Biró Lajosnak „Tompai költeményei“; Szigethy Józsefnek „Népköltészet a magyar irodalomban“ Imre S.-tól; Pakot Ferencz- és Weil Emilnek „Petőfi költeményei“.

Ezen felül az ifjak szorgalmának méltatásául a következő alapítványi kamatok és egyes jóltevők által felajánlott jutalmak osztattak ki:

Az oroszhegyi Jánosi József-féle alapítvány 8 frtnyi kamatja Vas János VIII. o. t. adatott.

A Daniel Gáborné plankensteini „Br. Rauber Mária“-féle alapítvány 5 frtnyi kamatját Soó Domokos V. o. t. nyerte el.

Az 1864-ben érettségi vizsgát tett és 1889-ben jubiláltak alapítványának 5 frtnyi kamatja Diemár Emil VIII. o. t.-nak, az 1869-ben érettségi vizsgát tett és 1894-ben jubiláltak alapítványának 5 frtnyi kamatja pedig, az alapítók intenciójának megfelelőleg, Bartos Mihály VIII. o. t.-nak ítéltetett oda, mint olyan-nak, ki a természettudományokban előmenetelt tanusított.

Gál János kereskedő úr 10 koronát ajánlott fel, egy, a számtanból kiválóbb II. oszt. t. jutalmazására. Ezt Jánosy Béla I. o. t. nyerte el.

Egy névtelen tanügybarát 25 frt adott a jelesebb tanulók jutalmazására. Ebből 5 - 5 frt. nyertek : Pakot Ferencz, VII; Ungvári János VI., Czibulás Zsigmond V., Márton József IV., György Lajos III. oszt. tanulók.

Solymossi János gyógyszerész úr 4 koronát ajánlott fel, ez Oláh Albert III. oszt. tanulóknak adatott a magyarban felmutatott előmenetelért.

Az udvarhelymegyei takarékpénztár 25 frtot adott szegény udvarhelymegyei tanulók jutalmazására. Ebből 5—5 frtot kaptak : Léstyán István és Páll Ferencz VI., Dobay Károly V., Biró Gergely IV., Gál István I. oszt. tanulók.

A Bottáné-féle alapítvány 36 frtnyi kamatja a viszonylag legjobb magyar dolgozat szerzőjének, a hagyományozó végrendekezése szerint, a zárőnnepély alkalmával a jeligés levélke felbontása után adatott ki.

Goldner Jenő VIII. oszt. t. „A murányi Venus a magyar irodalomban“ cz. pályamunka szerzőjének 10 kor. Tillger Miklós VIII. oszt. t. pedig „A magyar nemzeti büszkeség“ cz. pályamunka szerzőjének, értve itt is a legjobb dolgozatot, 5 kor jutalmat tűztek ki a tanév elején. E díjak szintén a zárőnnepélyen a jeligés levél felbontása után adattak ki.

Dr. Ráczkövy Sámuel úr az Internatus gyógytári alapjára 25 frt. adományozott. (Tévedésből maradott ki az „Internatus“ rovatból.)

Fogadják mindazok, kik az ifjuság iránt tanusított nemes érdeklődésüknek tanujelét adták, intézetünk hálás köszönetét.

XIII.

Statisztikai adatok.

I. A tanulókról általában.

I. Osztály	II. A tanulók száma					III. Vallásuk							IV. Nyelv-viszo- nyaik					V. Elő- mene- telük		
	beiratott	elhalt	elmaradt	vizsgálatlan mrdt.	év végén maradt	róm. kath.	gör. kath.	gör. keleti	ág. hitv.	ev. reform.	unitárius	izraelita	magyar	magyar, német	magyar, román	magy, ném., rom.	haladók	javító vizsg. tehet	ismétlők	
I.	51	—	2	—	49	46	—	—	—	3	—	—	49	—	—	—	32	8	9	
II	33	—	3	—	30	28	—	1	1	—	—	—	29	—	1	—	24	5	1	
III.	24	—	—	—	24	24	—	—	—	—	—	—	23	1	—	—	19	1	4	
IV.	23	—	—	—	23	22	—	1	—	—	—	—	22	—	1	—	22	1	—	
V.	32	—	—	2	30	24	1	1	—	4	—	—	28	1	—	1	18	10	2	
VI.	26	—	—	—	26	23	—	3	—	—	—	—	23	—	3	—	19	6	1	
VII.	30	—	—	—	30	22	1	1	—	3	1	2	23	4	—	3	22	8	—	
VIII	13	—	—	—	13	9	—	—	—	3	—	1	9	3	—	1	13	—	—	
Összesen	232	—	5	2	225	198	2	7	1	13	1	3	206	9	5	5	169	39	17	

II. A tanulmányozás eredményének áttekintése osztályonként.

Tantárgyak	I. osztály			II. osztály			III. osztály			IV. osztály			V. osztály			VI. osztály			VII. * osztály			VIII. osztály										
	jóles	jó	elégletes	jóles	jó	elégletes	jóles	jó	elégletes	jóles	jó	elégletes	jóles	jó	elégletes	jóles	jó	elégletes	jóles	jó	elégletes	jóles	jó	elégletes								
Vallástan	16	12	21	—	10	11	9	—	10	12	2	—	19	4	—	—	10	16	4	—	13	8	5	—	17	12	1	—	9	3	1	—
Magyar nyelv	6	14	26	3	7	8	15	—	9	7	8	—	11	6	6	—	9	10	11	—	10	11	5	—	12	11	7	—	7	3	3	—
Német nyelv	—	—	—	—	—	—	—	—	4	4	12	4	11	3	9	—	7	7	15	1	4	5	17	—	8	7	15	—	7	4	2	—
Latin nyelv	9	12	17	11	5	9	10	6	4	9	6	5	5	8	9	1	6	6	10	8	2	5	17	2	4	11	11	4	3	2	8	—
Görög nyelv	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	10	7	1	1	1	3	1	2	2	—	—	—	—	—	—
Görög helyett vál. irod. tanul.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	10	7	1	1	1	3	1	2	2	—	—	—	—	—	—
Történelem	—	—	—	—	—	—	—	—	2	8	14	—	8	6	9	—	8	10	12	—	8	10	8	—	—	—	—	—	5	4	4	—
Földrajz	3	14	22	10	2	11	17	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
„ politikai	—	—	—	—	—	—	—	—	1	8	14	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	10	10	—	—	—	—	—
„ természettani	—	—	—	—	—	—	—	—	8	6	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Természettan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	11	8	—	5	7	18	—	3	9	14	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Természettan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	5	15	2	5	4	4	—
Mennyiségtan	9	5	28	7	7	12	10	1	8	9	7	—	10	7	6	—	5	7	14	4	—	9	11	6	6	5	19	—	6	3	4	—
Bölcsészet	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	10	5	—	6	4	3	—
Geometriai rajz	15	13	21	—	8	10	12	—	5	8	11	—	5	12	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Szabadkézi rajz	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	6	5	—	2	3	1	—	2	2	—	—	—	—	—	—
Szépírás	4	10	35	—	—	15	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Torna	3	31	15	—	4	20	6	—	3	18	3	—	1	17	5	—	6	21	3	—	3	14	9	—	8	10	11	—	6	7	—	—

* Egy mgnt. a tornából osztályozatlan.

III. A tanulók illetősége.

Lakhelye	Osztály								Összesen
	I.	II	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	
Helybeli	11	14	9	5	8	3	8	2	60
Megyebeli	25	10	9	10	5	9	10	5	83
Más megyebeli	13	6	6	8	16	14	12	6	81
Fiumei és kerületbeli	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Horv - és Szlavonorsz.	—	—	—	—	1	—	—	—	1
Más állambeli	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Összesen	49	30	24	23	30	26	30	13	225

IV. A tanulók szülői közt polgári állásra volt:

Östermelő		Iparos		Kereskedő és vállalk.		Tisztviselő		Más értelmiségi: orvos, ügyvéd, lelkész, tanár, tanító, mérnök, író, műv.		Személyes szolgálatból élő: munkás, napszámos, szolga stb.		Magánzó, nyugdíjas v. tőkésjének jövedelméből stb. élő		Összesen
nagybirtokos és bérlő	kis birt. és bérlő	nagyiparos	kisiparos	nagykereskedő	kiskereskedő, szatócs stb.	köztisztviselő állami, hatósági	magán és társulati	katona						
3	104	—	30	3	9	41	4	2	21	2	6			225

V. A tanulók életkora a tanév végén.

Osztály	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	több	Összesen
	életévét betöltötte														
I.	—	2	10	16	14	6	1	—	—	—	—	—	—	—	49
II.	—	—	2	7	7	11	3	—	—	—	—	—	—	—	30
III.	—	—	—	6	1	6	7	2	2	—	—	—	—	—	24
IV.	—	—	—	—	1	7	7	6	2	—	—	—	—	—	23
V.	—	—	—	—	—	2	6	5	2	11	4	—	—	—	30
VI.	—	—	—	—	—	—	3	7	9	4	2	1	—	—	26
VII.	—	—	—	—	—	—	—	1	4	9	11	2	2	1	30
VIII.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	6	3	1	—	13
Összesen	—	2	12	29	23	32	27	21	19	27	23	6	3	1	225

VI. Az egészségügyi állapot.

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.
	osztály							
Betegségi eset könnyű jelleggel	64	61	27	31	32	53	38	28
" " súlyos "	1	—	2	—	3	1	2	3
" " járványos "	1	1	—	—	—	1	2	—
" " halállal végződő	—	—	—	—	—	—	—	—
Haláleset balesetből. . . .	—	—	—	—	—	—	—	—

VII. Az erkölcsi állapot.

	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII*	VIII
	osztály							
Jó magavis. osztályzatot nyert	46	23	20	22	23	19	22	11
Szabályszerű " "	3	7	4	1	7	6	7	2
Kevésbé szabálys. " "	—	—	—	—	—	1	—	—
Rosz " "	—	—	—	—	—	—	—	—
Egyszerű fegy. eljár. részesült	3	7	—	2	9	4	2	2
Súlyosabb " " "	—	—	1	1	1	1	2	1
Eltávolító " " "	—	—	—	—	—	—	—	—

* Egy magántanuló a magaviseletből nem osztályoztatott.

XIV.

Érettségi vizsgálatok.

A tanév végén megtartott érettségi vizsgálat írásbeli részének, mely május hó 18, 19, 20, 21 és 22 napjain folyt le, következő tételei voltak:

1. *Magyar nyelv és irodalomból*: 1. Petőfi lyrai költészete. 2. A reform. korszak eszméinek történelmi jellemzése. 3. A test és lélek kölcsönhatásának tünetényei. Az első tételt dolgozta 11; 4 jelesen, 3 jól, 4 elégségesen. A harmadik tételt 2; 1 jelesen, 1 jól.

2. *Latin nyelvből*: P. Vergilius Maró költeményei. 31 sor. 4 jeles, 3 jó, 6 elégséges.

3. *Görög nyelvből*: Herodot, Dareios megválasztása. Jeles 3, jó 4, elégséges 2.

4. *Németnyelvből*: Az avarok. (Dr. Schack Béla könyvből). Jeles 6, jó 5, elégséges 2.

5. *Mennyiségtanból*: 1. Ha a kútba ejtett kőnek a fenékhez való ütődését az elejtés pillanatától számított 4 másodperc múlva halljuk meg: mily mély a kút, ha a gyorsulást $g = 9.81$ m. s a hang sebességét $c = 332.25$ m. vesszük? 2. Egy szabályos nyolczoldalú oszlop alakú ezüst doboz vízmedenczébe téve bár mely irányban fordítva félig víz alámerül, ha a doboz alap éle 2.5 cm. az oldaléle 7.12 cm. mekkora az ezüst doboz sulya? Megfejtették: jelesen —, jól 5, elégségesen 5, elégtelenül 3.

A szóbeli érettségi vizsgálat nsgs. Kuncz Elek kir. tan. és kolozsvári tanker. kir. főigazgató úr elnöklete alatt és nsgs. Jung-Cseke Lajos apát úr, mint az erd. róm. kath. status képviselője jelenlétében tartatott meg június 23 és 24 napján a következő eredménnyel:

Jelentkezett	Írásbeli vizsgálatot tett	Szóbeli vizsgálatot tett	Érettnak nyilváníttatott			Ismétlő vizsgálatra utasított	Javító vizsgálatra utasított	Egyetemre szándékozott				Műegyetemre			Más pályára
			jelesen	jól	egyszerűen			theolog. (papi)	jogi	orvosi	bölcsészeti	erdészeti	mérnöki, gépészi	vegyszeri szakra	
13	13	13	3	3	2	—	5	1	4	1	—	—	1	—	1

XV.

Jelentés a tornavizsgálatról és az ezredéves országos tornaversenyről.

Intézetünkben a közoktatásügyi miniszterium rendelete folytán a tornavizsgálat az idén is versenynyel egybekötve tartatott meg.

A 4 alsó osztály tanulóival jun. 17. d. u. 3 órától kezdve a vizsgálat a következő eredménnyel folyt le:

A négy alsó osztály a szabadgyakorlatokat megfelelő sornyítással egy oszlopban, ugyanegy ütemre egyöntetűen végezte.

Ezek után következtek az előirt versenyek:

Versenynyfutás. A 100 m. futásban résztvett az I. és II. osztályból 12, a III. és IV. osztályból 4 tanuló. Győztesek: Jánosy Béla I. o. t. (31 m. p.) és Finta Gáspár IV. o. t. (21 m. p.).

Mászás. Póznamászásra jelentkezett az I. osztályból 6, a II-ből 5 és a III–IV-ből 5 tanuló. Győztesek: Jánosy Béla I., Weigel Gyula II., Finta Gáspár IV. o. t. Dícséretet érdemelnek: Diemár Kálmán I., Tamási Aurél II. és Daraghi Miklós IV. o. t.

Magasra ugrás. Jelentkezett a III—IV. osztályból 4 tanuló. Első: Finta Gáspár IV. o. t. Második Bereczky Zsigmond IV. o. t. Az átugrott magasság 1'40 m. Dicséretet érdemel Pál Dénes IV. o. t.

Távolra ugrás. Jelentkezett a III—IV. osztályból 6 tanuló. Első: Finta Gáspár IV. o. t. (4'20), második Bereczky Zsigmond IV. o. t. (4 m.).

A felsőbb osztályu tanulók vizsgálatát május 29-én d. u. 3 órától kezdve szépszámu közönség, a tanári kar és a tanuló ifjuság jelenlétében az ezredéves országos tornaversenyre felránduló tanulókkal tartottuk meg a következő eredménnyel:

A tanulók négyes sorokból álló nyitott oszlopban bemutatták a magyar tanulók ezredéves országos tornaversenyére előirt szabadgyakorlatokat. Az előbbi felállításban gyakorlatokat végeztek a tornabuzogánnyal. — Utóbbi gyakorlat a tornaversenyen mint „verseny“ lett bemutatva.

Ezután nyújtón és korláton a 12 tornászból álló minta-csapat végezte gyakorlatait és végre gulákat csináltak.

Évfolytán elért eredményeik a következők:

Futás. (150 m.) Kitünt Dronka Valér V. o. t. (17 m. p.). Dicséretet érdemel Hankó Aladár VI. o. t. A 200 m. futásban Szulkovszky György VII. és Felcser Lukács VIII. o. t.

Magasra ugrás. Kitüntek: Cseh Károly V. és Pakó János VI. o. t. Az átugrott magasság 1'60 m.

Távolra ugrás. Dicséretett érdemelnek: Botár Béla V. és Király Gáspár VI. o. t.

Súlydobás. Kitünt Hoffmann Ferencz VIII. o. t. (17 m.), és dicséretet érdemel Cserei Vilmos VII. o. t. (15'5 m.). — A távolság a mindkét kézzel való dobás összege.

Függeszedés a kötélén. Kitünt Diemár Emil VIII. o. t. Dicséretet érdemel Kovács Béla VII. o. t.

Az intézetnek 31 tanulója Soó Gáspár igazgató, Tamás Albert tornatanár, Embery Árpád és Kovács János tanárok vezetése mellett részt vett a magyar tanulóknak Budapesten június 2. és 3-ik napján tartott ezredéves országos *tornaversenyén.* — Az

ifjak ruházata : vörös sapka, sötétkék mente, kék csikos trico-ing, vászonnadrág és aranyrojtos kremsárga övből állott. Az ifjak résztvettek a versenyek mindenikében. Az egyéni versenyekben kitüntetett versenyzők intézetünkől a következők : *Hoffman Ferencz* VIII. o. tanuló, ki a súlydobásban ezüstérmét nyert; továbbá *Diemár Emil* VIII. o. tanuló, ki a kötélben való függeszkedésben szintén mint győztes ezüstérmét nyert, és *Dronka Valér* V. o. tanuló ki a 150 méteres futásban bronzérmét, nyert.

Résztvett továbbá az ifjuság tömeges versenyekben is. Így a verseny második napján tornabuzogánnyal végzett gyakorlatokat, továbbá a 12 tornász- és 1 előtornászból álló mintacsapat az első nap korláton rendes csapattornázást, a második napon pedig a nyújtón verseny gyanánt mintacsapat tornázást végzett. A versenyek végén következtek a játékok, melyekben szintén résztvettünk gulákkal. Ezeknek egyikét, Berzeviczy Albert úr ö Excellentiája is kitüntető figyelemmel végignézte.

Hogy ifjuságunk mily eredménnyel, állotta meg helyét, legyen szabad egy pár fővárosi lapra hivatkoznunk. A „Sportélet“ (jun. 7 sz.) így ír : „A székelyudvarhelyi diákok vonták magukra leginkább a figyelmet az országos tornaünnepélyen. Mind megtermett erős fiu, kiknek karja csak úgy dagad az erőtől, széles mellükön pedig majd kiszakad a trikó-ing. Különösen nyújtón dolgoztak szépen. Meglátszik rajtuk, hogy Erdély levegőjét szivják.“

E lap Erdélyi M. udvari fényképész felvétele után a mintacsapatot a korláton is bemutatja.

A „Fővárosi Lapok“ így ír : „A legnagyobb tetszést a székelyudvarhelyi r. kath. főgymnasium növendékei aratták, a kik nyújtón oly gyönyörűen tornáztak, hogy nincs az országnak egylete, a melyik megállaná velük a versenyt. Ez a csapat különben remek guláival is kitünt, a melyeket minden segédeszköz nélkül végeztek bámulatos precizitással.“

Az „Egyetértés“ így ír a felvonulásról: de talán valamenynyit közt legérdekesebb a székelyudvarhelyi vasbunkós-csapat, a melynek az élén olyan hatalmas mellkasu és izomzatu ifju haladt, hogy mindenki ámulattal és örömmel nézte. (Első nap jun. 3. sz.). A második nap eredményéről (jun. 4. sz.) szintén az „Egyet-

értés“ ezeket írja: A defilé alatt még egyszer volt alkalmunk gyönyörködni a remek formában levő ifju tornászokban. Lehetetlen itt még egyszer meg nem emlékeznünk egyes csapatokról abból a szempontból, a melyből külön díjakat nem osztottak ki, a megjelenés, külső magatartás szempontjából. Habozás nélkül elmondhatjuk, hogy legmeglepőbb, legfejlettebb izomzatuak, páratlan mellkasuak s szép megjelenésűek a székelyudvarhelyi katolikus gymnasium vasbunkós ifjai. Szinte rengett alattuk a föld defiléjük alatt.

A „Budapesti hirlap“, „Pesti napló“ stb. stb. szintén kiemelik intézetünk ifjuságát. Egyszóval elmondhatni, hogy ifjuságunk derekasan állotta meg helyét, s kitüntető figyelemben részesült. Kérdemelte a nagy közönség tetszését és a szakférfiak elismerését.

És most a mit előbb kellett volna tennünk, álljon itt azok díszes névsora, a kik a szegény, de törekvő székely ifjuságnak a versenyben való részvételét szives adományaikkal elősegítették és az ifjuság részére egy selyemlobogó készíttetését lehetővé tették:

Székely-Udvarhely város 100 frt, Udvarhelyvármegye 50 frt, Udvarhelymegyei takarékpénztár 50 frt, Székelyegyleti takarékpénztár 10 frt, Zalogház 10 frt, Jung-Cseke Lajos apát-plebános úr 5 frt, Dr. Török Albert úr 5 frt, Schweiger Bertalan tomesvári ügyvéd úr 5 frt, továbbá az ifjuságnak e célra rendezett hangversenyéből 103 frt 14 kr.

A lobogó költségeihez hozzájárultak: Jung-Cseke Lajos apát 10 frt, Dr. Török Albert 5 frt, Balázs Ignác 3 frt, Süller István 1 frt, Gáspár Balázs 5 frt, Bartha Albert 1 frt, Körösi Géza 1 kor., Tassaly Lajos 1 kor, Kovács Dénes 1 kor, Kassay Ákos 1 frt, Dr. Szacsuvay Gyula 5 frt, Gyertyánffy Gábor 2 frt, Sebestyén Mózes 1 frt, Oláh Antal 1 kor, Valaki 1 frt, Kádár József 1 kor, Bajna Ferencz 1 frt, Hadnagy Mihály 1 kor, Szabó Ferencz 1 frt, Gergely Ferencz 1 frt, Ugron János 3 frt, Fás Gyula 1 frt, Dr. Ráczkővi Samu 1 frt, Dr. Gerich Károly 1 frt, Doros György 1 kor, X. Y. 1 kor, Dr. Nagy Samu 1 frt, Dr. Bogdán Andor 1 kor, Szöllősi Samu 1 frt. Dr. Szabady Ferencz 1 frt, Diemár Károly 1 kor, Ilyés Miklós 1 frt, Csanády Zalán 1 frt, Demény Ferencz 1 frt, Dr. Gyarmathy Dezső 1 frt, Gál János 3 frt, Haberstumpf Károly 2 frt, Balázs Sándor 1 frt, Szombatfalvi Lajos 1

frt, Ugron István 1 frt, Fancsali Dénes 1 frt, Dr. Demeter Lőrincz 1 frt, Pap József 1 kor, Sándor Dénes 1 kor, Szabó István 1 frt, Miskolczi Károly 1 kor, Máthé Pál 1 frt, Gálffy Kálmán 1 kor, Jäger József 1 kor, Ugron Gáspár 1 frt, Dr. Válcensik Ferencz 1 frt, Dr. Kovács Mór 2 frt, Pál János 1 frt, Snapek József 1 frt.

A hála és az őszinte köszönet s elismerés hangján kell megemlékeznünk a tiszt. „Irgalmas nővérek“-ről, kik felkérésünkre a lobogó összeállításával mellett egy igen szép koronát himeztek rá arany és ezüst fonalakból.

Őszinte köszönetet mondunk továbbá főt. Csizsér Elek vajdahunyadi Szent-Ferenczrendi házfőnök- és Sántha A. István házfőnök helyettes uraknak azon szivességükért, melyet ifjuságunk iránt, azoknak hazajövele alkalmával Vajda-Hunyadon tanusítottak.

XVI.

A jövő tanév kezdetéről.

Az 1895—96. tanévi magán-, pót- és javító vizsgálatok folyó évi augusztus 30. és 31-ik napjain délelőtti 8—12 óráig fognak eszközöltetni. A beiratások szeptember 1., 2. és 3. napjain történnek 8—12 óráig és délután 2—5 óráig. Szeptember 4-én ünnepélyes „Veni Sancte“, a törvények felolvasása s ezzel az új tanév megnyitása.

A középiskola első osztályába szabályszerűen csak oly tanuló léphet, ki a 9-ik évet betöltötte s 12 évnél nem idősebb, mely körülmény keresztlevél, illetőleg hiteles születési bizonyítvány

alapján igazolandó. Keresztlevél stb. a nmlts. miniszteriumnak 1883. évi 4014. sz. a. kelt rendelete alapján minden először beiktatandó tanuló okvetetlenül bekövetelendő. A beiratásnál továbbá köteles minden tanuló újraoltási bizonyítványt is bemutatni. Tizenkét évnél idősebb fiu felvétele felett a tanártesület határoz. — Ismereteinek mértékére megköveteltetik, hogy a népiskola 4-ik osztályának tananyagában kellő jártassággal birjon: ez ismereteit a külön felvételi vizsgával igazolja. A felvételi vizsgálatnak minden a népiskolából a gymnasiumba lépő tanuló alája vettetik.

A felsőbb osztályokba való felvétel a megelőző osztálynak sikeres végeztétől függ és vagy arról tanuskodó nyilvános iskolai okmányok (bizonyítványok és értesítő), vagy ezek hiányában külön vizsgálat alapján történik.

A két tantárgyból elégtelen tanjegyet nyert tanuló a vizsgálat ismételtetése és javíthatása végett a felsőbb tanhatóság-hoz folyamodhatik; a kellőleg felszerelt bélyeges folyamodvány okvetlenül az intézet igazgatóságánál legfőlebb **julius hó 4-ig** nyújtandó be.

Három vagy több tantárgyból elégtelen előmenetelt tanusított tanuló nem folyamodhatván, az osztály ismétlésére utasíttatik.

Minden tanuló első felvételre személyesen és atyja, anyja vagy gyámja, illetőleg azoknak valamely külön megbizottja kíséretében tartozik az igazgatóságnál jelentkezni; — az illem pedig magával hozza, hogy a szülő gyermekét személyesen vezesse azon tanárokhoz, kikre annak nevelés-oktatását bizza. Azon szülők vagy gyámok, kik nem laknak az intézet helyén, gyermekek vagy gyámfiok fölvételekor alkalmas helyettest kötelesek bemutatni, kire a házi felügyelet- és nevelésre nézve kötelességüket és jogukat átruházzák, hogy a gondviselőkre bizott tanulóra nézve az igazgatóság értesítését elfogadhassák. A szülők és gyámok e részben minden változtatást személyesen vagy írásban tartoznak bejelenteni az igazgatónál; ennek viszont joga és kötelessége ott, hol alapos oknál fogva a gondviselést elégtelennek vagy a befolyást épen károsnak tartja, megkövetelni, hogy e tekintetben czél-szerű változás történjék.

Fizetendő díjak.

Minden tanuló kivétel nélkül és minden osztályban vallás különbség nélkül évenként a) *beiratási díj* czimen *fizet 1 frtot*; minden *tanuló és minden osztályban* az országos tanári nyugdíjlapba az 1894. XXVII. t.-cz. 3. §. c) pontja szerint b) *fizet 3 frtot*; minden *tanuló és mindenik osztályban* értesítő és ifjúsági könyvtár-díj czimen c) *fizet 1 frtot*; az I–IV. osztályban a róm. kath. és gör. kath. vallásu tanulók c) *tandíjt fizetnek 5 frtot*; a nem katolikus vallásuak d) *10 frt*; az V–VIII. osztályban a róm. kath. és gör. kath. vallásuak *10 frt*; a nem kath. vallásuak *20 forint*.

Tandíjmentességi szabályzat.

1. §. Az erd. róm. kath. Status gymnasiumaiban a Statusgyűléstől megállapított tandíj fizetendő, mely alól rendszerint senki sem mentetik föl.

2. §. Kiváltképpen azonban elengedheti a főtanhatóság az egész vagy féltandíj fizetését jó erkölcsi magaviseletű és egyuttal jó igyekezetű tehetséges tanulóknak, ha:

a) a szülők vagyontalanságát az illető politikai hatóságtól kiállított és a r. kath. lelkésztől is aláírott bizonyítvány igazolja;

b) az előző tanévről szóló gymnasiumi bizonyítvány szerint erkölcsi magaviselete legalább szabályszerű volt, s az egyes tantárgyakból legfeljebb csak két elégséges osztályzatot bir, a többi jeles és jó lévén;

c) ha a tanári testület a tandíj mentességre ajánlja.

3. §. A ki igazolja, hogy egy időben három fia jár közép- vagy felsőiskolába (gymnasium, reáliskola, egyetem, műegyetem), s ha az illető tanuló előmenete a 2. §. b) pontjának megfelel, a tandíj felének fizetésétől felmenthető egyszerű kérelemre, még ha nem is egészen szegény.

4. §. A tandíjmentesség mindig csak egy évre adatik.

5. §. Olyan tanulók kérvényét, a kiknek bizonyítványa kevésbé szabályszerű magaviseletet avagy kettőnél több elégséges tanjegyet tartalmaz, az igazgatók el nem fogadhatnak, hanem a jelen sza-

bályzatra való hivatkozással visszautasítanak s a tandíj fizetésére határidőt tűznek ki.

6. §. Elemi iskolai bizonyítvánnyal kizárólag csak akkor lehet tandíjmentességért folyamodni, ha annak érdemjegyei mind jelek és jók.

7. §. A tandíjmentességi kérvények minden tanév elején, legkésőbb szeptember hó 15-éig az illető gymnasium igazgatójánál adandók be. A tanártestület tartozik a kérvényeket még a szeptember hóban tartandó ülésen lelkiismeretesen tárgyalni s véleményét minden egyes folyamodóra nézve jegyzőkönyvre venni. Az összes iratokat az igazgatók október elsejéig a főtanhatósághoz felterjesztik, hogy az igazgatótanács októberi ülésében végleg határozhasson. Fel nem szerelt vagy későbbben beadott kérvények figyelembe nem vétetnek.

8. §. *A tandíj befizetésére engedhető legvégső határidő november 15-ike, illetve a II-ik részletre január 15-ike, a III-ik részletre pedig márczius 15-ike. A kik a jelzett határidőig a tandíjt be nem fizetik, sem az igazgatótanácstól a fizetés alól fel nem mentettek, a tanulók sorából kitörleendőek.*

9. §. A tandíj pontos fizetéséről a illető igazgatók felelősök.

10. §. A jelen szabályzat a gymnasiumi értesítőben mindenkor közzéteendő.

Figyelmeztetés.

1. *Görögnyelv pótlását célzó intézkedések.* Az 1890. évi XXX. tör.-cikk az 1883-ik évi XXX. törv.-cikket olykép módosította, hogy a V. osztályba lépő tanuló választhatja a görögöt, vagy az ezt helyettesítő irodalmi tanulmányt és rajzot.

Olyan tanulóknak, kik hittudományi pályára készülnek, vagy a tudományegyetem nyelvészeti, bölcsészeti, vagy történelmi szakosztályait akarják látogatni, a görögnyelvre szükségük van; olyan tanulók, kik az előbb említett irányt nem választják, görög-

nyelv nélkül is boldogulnak, s haladhatnak felsőbb tanulmányoknál is.

A választásnál kiemelkedő ok lehet az is, hogy a tanuló megnyire erős a nyelvekben, van-e érzéke és hajlama a nyelvtanuláshoz; ha gyenge a nyelvekben, különösen a latinban s nincs hajlama a nyelvtanuláshoz, akkor czélszerű a görög nyelv helyett az azt helyettesítő tárgyakat választani. Megjegyzendő még, hogy később is lehet az irányt változtatni, görög helyett irodalmi tanulmányt venni, vagy megfordítva irodalmi tanulmány helyett görögöt tanulni, ha az eltelt időre eső tananyagból képes az illető a pótvizsgát sikerrel letenni.

2. Azon tanulók, kik finevelő-intézeti alapítványokért akarnak pályázni, folyamodványaikat keresztlevéllel, iskolai, orvosi és szegénységi bizonyítvánnyal felszerelve legkésőbb **julius hó 4-ig** a főgymnasium igazgatóságánál tartoznak benyújtani.

3. A bizonyítványok nyilvános okmányok lévén, melyek az élet különböző körülményei között elkerülhetetlen szükségesegek, azoknak gondos megőrzése és tisztán fenntartása különösen a szülőknek és gyámoknak figyelmébe ajánlatik, miután a rendes iskolai bizonyítványok „*másodlati*“ (duplicata) csak az eredetinek elvesztét okadatoltan kimutató folyamodványra az igazgatóság, — érettségi bizonyítványok másodlati pedig a kir. tanterületi főigazgatóságtól kieszközözendő engedélyvel állíthatók ki; a mi rendesen több időt vesz igénybe és költséggel jár; e szigor és megszorítás, visszaélések elhárítására történik. Ez okból igen ajánlatos eredeti bizonyítványokat kézből ki nem adni, hanem hivatalos másolatokat (copia) eszközöltetni, a kir. közjegyzőségnek utján hitelesíttetni s ezeket netaláni folyamodványokhoz mellékletül csatolni.

4. Kéretnek a t.-cz. szülők, vagy gyámok, hogy gyermekeik vagy gyámfiaik szemét, ha netalán szembetegségben volnának, a nagy szüenidő alatt orvosilag kezeltessek; ellenkező esetben nem fognak felvétetni az intézetbe. A beiratáskor minden tanuló tartozik szeme egészséges voltát orvosilag igazolni.

Az internatus főgymnasiumunk mellett a jövő 1895/6 tanévben is fenn fog tartatni. Az évi ellátás díja, ide nem számítva a kenyeret, melyről minden tanuló köteles gondoskodni, 48 frt vagy pedig hasonló értékű termény.

Az érdemjegyek fokozata.

a) Magaviselet: Jó = 1. — Szabályszerű = 2. — Kevésbé szabályszerű = 3. — Rossz = 4.

b) A tanulmányokban való előmenetel: Jeles = 1. — Jó = 2. — Elégséges = 3. — Elégtelen = 4.

Az érdemsorozatban előforduló rövidítések.

G. kath. = görög katolikus. — G. kel. = görög keleti. — Unit. = unitárius vallásu. — Alap. = alapítványos. — Ism. = ismétlő — Mgnt. = magántanuló. — Öszt. = ösztöndíjas.

Sajtóhiba:

A 49. lapon a 7-ik sorban az *eme* szó kihagyandó.

TARTALOM.

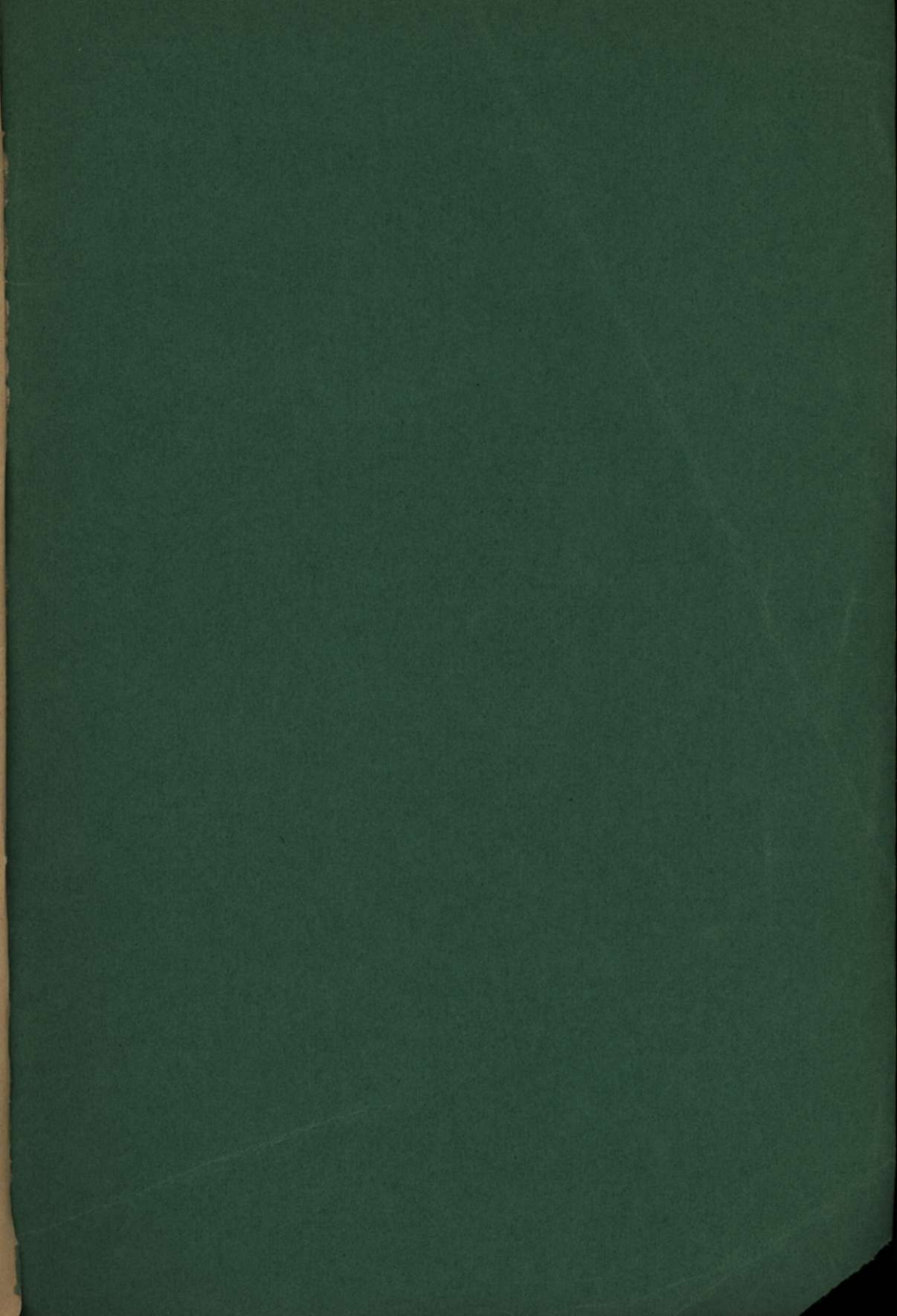
A FŐGYMNASIUM TÖRTÉNETE :

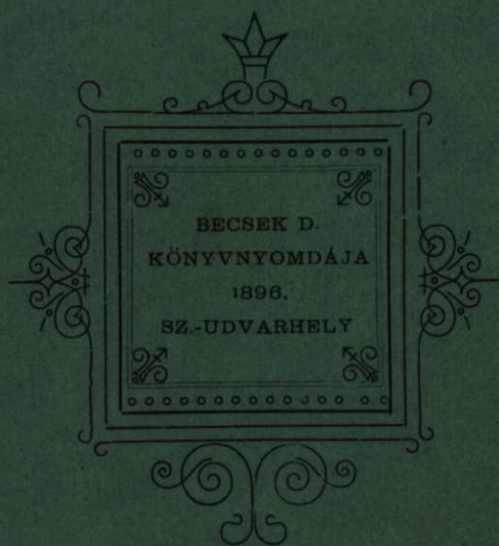
	Lapsz.
A gymnasium alapítása és fejlődése	5.
Az iskola alapításának célja és fenntartói	9.
Szervezete 1848-ig	10.
Átalakítása főgymnasiummá és tanterve 1869-ig	14.
Ujabb tanterve a jelenkorig	18.
Elöljárók	26.
Szünetelés	27.
Tanárok és a tanítványok létszáma.	27.
Igazgatók és tanárok névsora	28.
Tanuló ifjak száma feltüntetve 1689—1896-ig (melléklettel)	43.
Érettségi vizsgát tettek névsora	45.
Könyvtárak	50.
Szertárak	57.
Zenealap	59.
Önképzőkör és jutalmi alapítványok	61.
Tanári fizetés	63.
Finövelde	64.
Internatus	66.

ISKOLAI KÖZLEMÉNYEK :

I. Adatok az 1895—96. tanév történetéhez	71.
II. Tanári testület	77.
III. Az előadott tananyag	81.
IV. Rendkívüli tantárgyak	101.
V. Írásbeli dolgozatok:	
az 1893/94. tanévben	102.
az 1894/95. tanévben	110.
VI. Önképzőkör	117.
VII. Tanszerelvények gyarapodása	118.
VIII. A főgymnasium termeinek térfogata	123.
IX. Finevelő-intézeti alapítványos növendékek	124.
X. Ösztöndíjasok	125.
XI. Az ifjuság érdemsorozata	126.
XII. Jutalmak	135.
XIII. Statisztikai adatok	137.
XIV. Érettségi vizsgálatok	141.
XV. Jelentés a tornavizsgálatról és az ezredéves országos tornaversenyről	142.
XVI. A jövő tanév kezdetéről	146.

BECSEK D.

KÖNYVNYOMDÁJA

1896.

SZ.-UDVARHELY